Bursa Barosu

DERGİSİ

Yıl: 51 Sayı: 137 Temmuz-Ağustos-Eylül 2026

SAVUNMASIZ BİR YARGI ADALET ÜRETEMEZ!

Bursa Barosu
her yönüyle
sosyal medya
hesaplarında...
Ayrıca

App Store Google Play

'den indirilebilen
BURSA BAROSU
uygulamasıyla
avucunuzun içinde...

içindekiler

Sayfa 5-9 KAPAK KONUSU: SAVUNMASIZ BİR YARGI ADALET ÜRETEMEZ

Sayfa 10-12 AVUKAT HATİCE KOCAEFE'Yİ KATLEDENLER YARGI ÖNÜNDE

Bursa Barosu

Yıl: 51 Sayı: 137
Temmuz-Ağustos-Eylül 2026
Yerel Süreli Yayın (3 Aylık)

İmtiyaz Sahibi
Bursa Barosu adına
Av. Metin ÖZTOSUN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Av. Özen DAĞDEVİREN

Editör-Sayfa Tasarımı
İhsan BÖLÜK

Baskı
Dizgi Ofset
Matbaacılık ve Cilt Sanayi
Matbaacılar Sitesi, Dizgi Cad.
No. 6 - KONYA
Tel: 03323420742
Faks: 03323420005
dizgiofset@yahoo.com

Yayıncı / Yönetim
Bursa Barosu Başkanlığı

Kıbrıs Şehitleri Cad.
Adalet Sarayı
G-Blok Kat:1
Osmangazi
BURSA

Tel: 444 50 99
0224 251 66 06

Faks: 0224 251 62 49

basin@bursabarosu.org.tr

Bursa Barosu Dergisi, Bursa Barosu Başkanlığı tarafından T.C. yasalarına uygun olarak yayımlanmaktadır. Bursa Barosu Dergisi'nin isim ve yayın hakkı Bursa Barosu Başkanlığı'na aittir. Yayımlanan yazı, fotoğraf ve konuların her hakkı saklıdır ve tüm sorumluluğu eser sahiplerine aittir. İzin alınmadan alıntı yapılamaz. Reklamların sorumluluğu reklam verenlere aittir. Bursa Barosu Dergisi, Basın Meslek İlkeleri"ne uymaya söz vermiştir.

içindekiler

14 YARGILAMA; SANIĞIN SUSTURULDUĞU, SAVUNMANIN SÜREYLE, USULLE VE SALON DIŞINA ÇIKARMA KARARLARIYLA BASKILANDIĞI BİR SÜREÇ OLAMAZ

16 Hukuk eğitiminde nitelik için mücadele sonuçları üzerine basın açıklaması

17 Emeğin ve hak arama özgürlüğünün yanındayız

18 "Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler, mensuplar memleketi olamaz"

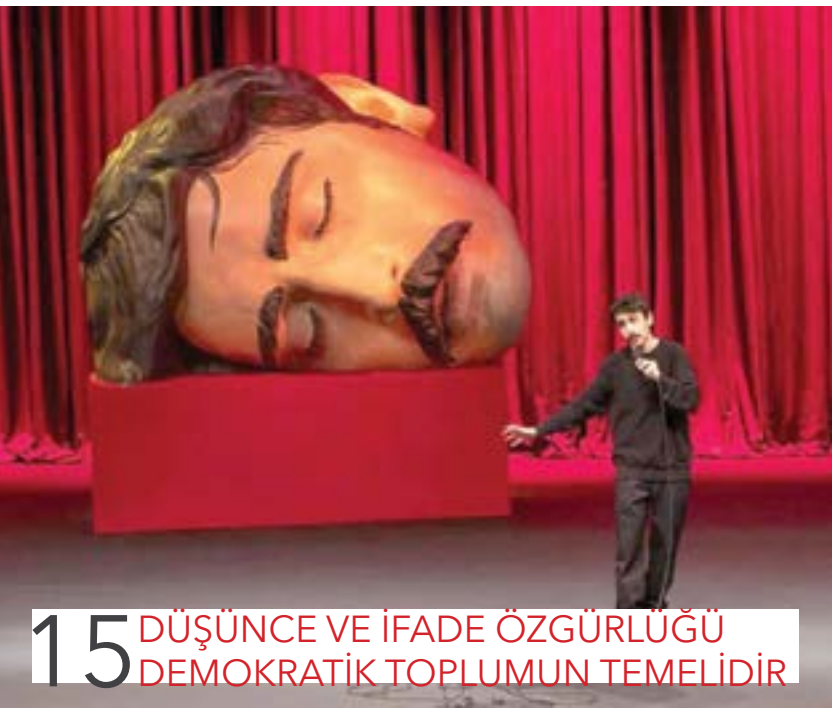
20 Gazilerin ve şehit yakınlarının hak arama mücadelesine yönelik müdahaleler kabul edilemez.

21 "Bize düşen 30 Ağustos'un neyi temsil ettiğini anlamak ve onun mirasına sahip çıkmaktır"

23 Uludağ için yıllar önce yaptığımız uyarılar bugün plan kararlarında somutlaşıyor!

25 Karacabey Ovasında Teknosab ilave alanlar ve kamulaştırma girişimleri kabul edilemez!

27 Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu Teknosab 3. ilave alanın iptali istemiyle dava açtı.
Yenişehir Burcun'da yapılacak çimento fabrikasını yargı durdurdu.

15 DÜŞÜNCE VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DEMOKRATİK TOPLUMUN TEMELİDİR

28 Sadece kızıl geyiği değil, Bursa'nın yaşam hakkını savunuyoruz!

29 Doğayı savunmak suç değildir: Akbelen direnişçisi Esra Işık'ın yanındayız!

30 Duyguları değil bilimi dinleyelim! Bursa Barosu halkın yanında…

31 Demokrasi ve meslek şehitlerimizi andık…

32 Yeşil pasaport başvuruları elektronik ortamda yapılacak

35 Staj değerlendirmesi yapıldı

36 Farazi dava ve duruşma çalışmaları tamamlandı

39 Meslektaşlarımız için yeni çalışma odaları yaptık

40 Yargının etkin ve verimli işlemesine yönelik bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun

makaleler

41 İŞE GİRİŞ VE İŞTEN AYRILIŞ BİLDİRGELERİNİN USULE UYGUN VERİLMEMESİNDEN KAYNAKLANAN İDARİ PARA CEZALARININ İDARİ İŞLEMİN SEBEP UNSURU BAKIMINDAN İNCELENMESİ
Av. Andaç ESEMEN

54 YAĞMA SUÇUNUN UNSURLARI, NİTELİKLİ HÂLLERİ VE YARGITAY UYGULAMALARI
Av. Aykut YAVUZ

60 İMAR HAKKI AKTARIMI DÜZENLEMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE OLMASI GEREKEN
Av. Dr. Nezih SÜTÇÜ

71 HUKUKSUZLUK VE ADALETSİZLİK ORTAMINDA AVUKATIN MESLEKİ VE TOPLUMSAL SORUMLULUĞU
Av. Gaffar AKER

74 ATATÜRK'Ü ANLAMAK ÜZERİNE DÜŞÜNCELER
Av. Atahan ÇAKMAKKAYA

77 OKULDA İLK DERS: İNSAN OLMAK
Av. Nuray Uyumaz KARABÜBER

81 AHLAK VE ADALET
Av. İsmail CAN

85 MESLEĞE BAŞLAYAMAMAK: STAJYER AVUKATLIĞIN TEMEL SORUNLARI
Stj. Av. Emre KAYA

87 ŞEYTANIN SAVUNMASI
Av. Mehmet Barış ÖZEN

Av. Metin Öztosun

Başkan'dan...

Değerli Meslektaşlarım,

Dört yıl önce Bursa Barosu Başkanlığı görevine başlarken bir dizeyi emanet etmiştik birbirimize:

"Kuş ölür, sen uçuşu hatırla!" Çünkü biliyorduk; görevler geçiciydi, makamlar geçiciydi, insanlar geçiciydi. Kalıcı olan, geride bıraktığımız izdi. Birlikte verdiğimiz mücadeleydi. Şimdi, dört yılın ardından emaneti devretme zamanı. Bu yıllara dönüp baktığımda aklımda toplantılar, makam odaları, törenler değil; sabahın ilk ışıkları doğmadan çıktığımız yollar var. Bir adliye koridorunda meslektaşımızın yanında duruşumuz. Bir çocuğun hakkını, bir kadının yaşamını, bir ağacın gölgesini, bir kentin suyunu savunmak için yan yana gelişimiz. Haksızlık karşısında yükselttiğimiz sesimiz. Ve ne olursa olsun önünü iliklemediğimiz cübbemiz var.

Bazen yorulduk. Bazen üzüldük. Bazen sesimiz duyulmadı. Eksiklerimiz, yetişemediklerimiz, tamamlayamadıklarımız da oldu. Ama başımızı eğmedik. Susmadık. Vazgeçmedik. Çünkü Bursa Barosu Başkanlığı benim için bir makam değil 117 yıllık bir tarihten alınan ve geleceğe taşınması gereken bir emanetti. O emaneti taşırken tek pusulamız hukuk, tek dayanağımız vicdan, en büyük gücümüz ise meslektaşlarımız oldu. Bugün bu emaneti devretme zamanı yaklaşırken içimde bir vedanın hüznünden çok, birlikte yürünmüş uzun bir yol ve bu yolun varoluşuna mücadele ile kattığı anlam var.

Yanımda yürüyenlere, omuz verenlere, eleştirenlere, bir sözle, bir fikirle, bir emekle Bursa Barosu'na katkı sunanlara, yönetim kurullarımıza, kurul ve komisyonlarımıza, merkezlerimize, çalışma arkadaşlarımıza ve bütün meslektaşlarıma yürekten teşekkür ediyorum.

Başımız dik. Vicdanımız rahat. Doğru bildiğimiz yoldan yürüdük. Mesleğimizi, meslektaşlarımızı, hukuku ve bu ülkeyi kendimize dert edindik. Şimdi bir görev sona eriyor. Ama yol bitmiyor. Mücadele bitmiyor. Umut bitmiyor. Çünkü insanlar geçer, görevler sona erer, isimler zamanın içinde silikleşir ama uçuş kalır. Dört yıl önce başladığımız yerde, bugün aynı dizenin bıraktığı duyguyla veda ediyorum: "Kuş ölür, sen uçuşu hatırla…" Uçuşu hatırlayanlara, kanatlarını bu mücadeleye katanlara, aynı gökyüzüne birlikte baktığımız bütün meslektaşlarıma teşekkür ederim.

Sevgi ve saygılarımla…

Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, adli yıl açılış töreninde konuştu:

CUMHURİYET'İN SORUNLARININ ÇÖZÜMÜ CUMHURİYET'İ DEMOKRASİYLE TAMAMLAMAK, HUKUKLA GÜÇLENDİRMEKTEN GEÇER

Bursa Barosu, 2026-2027 adli yılı açılışını Adalet Sarayı tören alanında kutladı. Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun'un, Atatürk anıtına çelenk sunmasının ardından Bursa Barosu yönetimi ve avukatlar, Gazi Mustafa Kemal Atatürk başta olmak üzere şehit ve gaziler için saygı duruşunda bulundu, ardından İstiklal Marşı okundu. Meslektaşlarına hitaben konuşan Metin Öztosun, geçtiğimiz yıl da bu kürsüden Türkiye'de hukuk devletinin temel ilkelerinin ağır biçimde aşındığını; yargı bağımsızlığının, kuvvetler ayrılığının, hukuk güvenliğinin ve adalete duyulan toplumsal güvenin ciddi bir kriz içinde bulunduğunu söylediklerini hatırlatarak başladı.

Öztosun şöyle devam etti:

HUKUK İKTİDARI SINIRLIYORSA HUKUK DEVLETİDİR

"Aradan bir yıl geçti. Bugün ne yazık ki o sözlerin geride kaldığını söyleyemiyoruz. Tam tersine yaşadıklarımız, Türkiye'nin meselesinin artık yalnızca tek tek hukuka aykırı kararlar, yanlış soruşturmalar veya tartışmalı yargılamalar olmadığını gösteriyor.

Karşımızdaki asıl mesele, hukukun hangi devlet düzeni içinde, kimin için ve hangi amaçla kullanılacağı meselesidir. Çünkü hukuk yalnızca kanun maddelerinden ibaret değildir.

Hukuk iktidarı sınırlıyorsa hukuk devletidir. Güçsüzü güçlü karşısında koruyorsa adalettir.

Herkese eşit uygulanıyorsa hukuktur.

Ama hukuk, gücü sınırlamak yerine gücün aracına dönüşürse; birine başka, diğerine başka uygulanırsa; siyasal iktidarın rakiplerini etkisizleştirmenin yolu haline gelirse orada artık hukuk devletinden söz etmek güçleşir.

Son bir yılda yaşadıklarımız, uzun zamandır dile getirdiğimiz yargının araçsallaştırılması tartışmasını daha da ağırlaştırmıştır. Tutuklama, Ceza Muhakemesi Kanunu'na göre bir tedbirdir. Ceza değildir.

İntikam aracı hiç değildir. Siyasi rakibi etkisizleştirme, seçilmiş kişiyi görevinden uzaklaştırma veya topluma gözdağı verme yöntemi olamaz. Buna rağmen son dönemde seçilmiş belediye başkanlarına yönelik soruşturma ve tutuklamalar; bize temel bir demokratik gerçeği yeniden hatırlatmıştır:

Seçme hakkı yalnızca sandığa oy atma hakkı değildir. Verilen oyun sonucunun korunmasını isteme hakkıdır.

Bir siyasi iktidarın seçimle kazanamadığı bir yönetimi yargı veya idare aracılığıyla değiştirdiği yönünde toplumda güçlü bir kanaat oluşuyorsa artık tartışmamız gereken yalnızca ceza muhakemesi

değildir.

Demokratik meşruiyettir. Halk iradesidir. Hukuk devletidir. Ve daha önemlisi, adalete duyulan güvendir.

Çünkü yargının yalnızca bağımsız olması yetmez. Toplumun da onun bağımsız olduğuna inanması gerekir.

ANAYASA MAHKEMESİ KARARLARI TAVSİYE DEĞİLDİR

Can Atalay kararlarıyla yaşadığımız anayasal kriz hâlâ hafızalarımızdadır. Anayasa'nın 153. maddesi açıktır. Anayasa Mahkemesi kararları yasama, yürütme ve yargı organlarını; idare makamlarını, gerçek ve tüzel kişileri bağlar. Bu bir tavsiye değildir. Bir temenni değildir. Mahkemelerin tercihine bırakılmış bir hukuk görüşü hiç değildir. Anayasal bir emirdir.

Bir ülkede Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanıp uygulanmayacağı tartışılmaya başlanmışsa aslında tartışmaya açılan Anayasa Mahkemesi değildir. Anayasa'nın kendisidir. Aynı durum Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları için de geçerlidir. Selahattin Demirtaş hakkında verilen kararlar ortadadır. Ve henüz birkaç gün önce Osman Kavala hakkında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesi tarafından verilen yeni karar da önümüzdedir.

Burada mesele kişilerin kimliği değildir. Onların siyasi görüşlerini paylaşmak veya paylaşmamak hiç değildir. Mesele çok daha basittir: "Türkiye Cumhuriyeti kendi Anayasasına ve taraf olduğu uluslararası sözleşmelere uyacak mıdır?"

Bir hukuk devletinde bundan daha temel bir soru olamaz. Mahkeme kararını beğenebilirsiniz. Beğenmeyebilirsiniz. Eleştirebilirsiniz. Ama hukuk devletinde kesinleşmiş ve bağlayıcı mahkeme kararları tartışılarak etkisizleştirilmez. Uygulanır.

SAVUNMASIZ BİR YARGI ADALET ÜRETEMEZ

Geçtiğimiz dönemin önemli hukuk olaylarından biri de İstanbul Barosu yönetimine yönelik yargı süreci oldu. Bir baronun yaptığı açıklamalar nedeniyle başkanı ve yönetim kurulunun görevlerine son verilmesini amaçlayan bir süreci yalnızca İstanbul Barosu'nun meselesi olarak göremeyiz. Bu mesele Türkiye'deki bütün baroların meselesidir. Çünkü barolar iktidarların alkış makamı değildir. Baroların görevi, hukuka aykırılık gördüğünde konuşmaktır. Savunmanın kurumsal temsilcilerinin yalnızca iktidarın hoşuna giden konularda konuşabildiği bir yerde bağımsız savunmadan söz edilemez.

Avukat susarsa savunma susar. Savunma susarsa yargılama yalnızca iddia ve hükümden ibaret kalır.

Savunmasız bir yargı ise adalet üretemez. Bu nedenle savunma hakkına yönelen her müdahale yalnızca avukatların mesleki sorunu değildir. Yurttaşın adil yargılanma hakkının sorunudur.

İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ İKTİDARI ELEŞTİREBİLMEK İÇİN VARDIR

Son bir yılda ifade özgürlüğü ile toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkına yönelik müdahaleler de hukuk gündemimizin önemli başlıklarından biri ve yıl boyunca tüm bu hakların zedelendiği bir yıl oldu. Gazeteciler, sanatçılar, komedyenler, emekçiler, sendikacılar defalarca hukuka aykırı şekilde gözaltına alınıp tutuklandılar. Hatta bir suçtan serbest bırakılıp aynı dakikada tekrar tutuklandılar.

Oysa demokratik toplumun ölçüsü, iktidarı övenlerin ne kadar özgür olduğu değildir. İktidarı eleştirenlerin ne kadar özgür olduğudur. İfade özgürlüğü yalnızca herkesin hoşuna giden düşünceler için gerekli

değildir.

Demokrasi esas olarak rahatsız eden, eleştiren ve itiraz eden düşüncenin korunmasına ihtiyaç duyar.

İktidarı övmek için ifade özgürlüğüne ihtiyaç yoktur. İfade özgürlüğü iktidarı eleştirebilmek için vardır.

Aynı şekilde barışçıl toplantı ve gösteri yürüyüşü de idarenin yurttaşa verdiği bir izin değil, Anayasa'nın güvence altına aldığı temel bir haktır. Devletin görevi bu hakkı ortadan kaldırmak değil, kullanılmasını güvence altına almaktır.

EN BÜYÜK HUKUK REFORMU ASLINDA SON DERECE BASİTTİR: ANAYASAYA UYMAK!

31 Temmuz 2026 tarihinde kamuoyunda 12. Yargı Paketi olarak bilinen düzenlemeler yürürlüğe girdi.

Elbette yargı sisteminin daha etkin işlemesini sağlayacak her düzenlemeyi önemsiyoruz. Ama Türkiye'nin hukuk sorunu artık yalnızca mevzuat sorunu değildir.

Yüzlerce kanun maddesi değiştirilebilir. Onlarca yargı paketi çıkarılabilir. Yeni adliyeler yapılabilir.

Yeni mahkemeler kurulabilir. Ama hâkim kendisini bağımsız hissetmiyorsa; savcı siyasal iktidardan bağımsız hareket edemiyorsa; avukat görevini korkmadan yapamıyorsa; Anayasa Mahkemesi ve AİHM kararlarının uygulanması tartışılıyorsa; yurttaş yarın kendisine hangi hukuk kuralının uygulanacağını öngöremiyorsa, orada hukuk reformundan söz etmek mümkün değildir.

Çünkü Türkiye'nin ihtiyacı olan en büyük hukuk reformu aslında son derece basittir: Anayasa'ya uymak.

ÇERÇEVENİN DIŞINA DA BAKMAK GEREKİR

Bugün Türkiye çok daha büyük bir tartışmanın içinden geçiyor.

Terörün sona ermesini, silahların susmasını, bu ülkenin hiçbir evladının bir daha terör nedeniyle yaşamını kaybetmemesini elbette hepimiz istiyoruz. Kim istemez?

Ama hukukçular olarak bunun yanında başka sorular da sormak zorundayız:

Bunlar ne kadar Anayasaya uygundur?

Bunlar için toplumun rızası ne için ve nereye kadar alınmıştır?

Bundan sonra nasıl bir hukuk düzeni ve nasıl bir devlet düzeni hedeflenmektedir?

Önümüze getirilecek hiçbir "hukuki çerçeve" yalnızca kendi maddeleri üzerinden okunamaz.

Bazen hukuku anlayabilmek için çerçevenin içine değil, çerçevenin dışına da bakmak gerekir.

Ve burada temel bir çelişkiyi görmezden gelemeyiz:

Türkiye'nin bütünü demokratik hukuk devletinden uzaklaşırken yalnızca bir meselede demokratikleşmek mümkün değildir. Yargı bağımsızlığının tartışıldığı; kuvvetler ayrılığının zayıfladığı; ifade özgürlüğünün sınırlandırıldığı; seçilmişlerin yargı kararlarıyla görevlerinden uzaklaştırıldığı; Anayasa Mahkemesi ve AİHM kararlarının uygulanmasının tartışıldığı bir ülkede, herkese ayrı bir demokratik istikamet çizilemez.

Çünkü;

Demokrasi parçalanamaz.

Hukuk kişiye göre uygulanamaz.

Cumhuriyet yurttaşlığı bölünemez.

Egemenlik paylaştırılamaz.

CUMHURİYET'İN EKSİKLERİNİ GİDERMENİN YOLU CUMHURİYET'TEN VAZGEÇMEK DEĞİLDİR

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesinin temelinde son derece yalın bir ilke vardır:

Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Kurtuluş mücadelesinin ve Lozan'ın temelinde de bu egemenlik anlayışı vardır. O yüzden de Cumhuriyet'in geleceği; etnik veya dinsel toplulukların siyasal pazarlığı üzerine değil, özgür bireylerin anayasal haklarının güvencede olduğu bir yurttaşlık üzerine kurulmalıdır.

Elbette Cumhuriyet bütün sorunlarımızı çözemedi. Bunu yarım asırdır bu ülkenin her yanındaki insanlarla aynı sofrada lokma yiyen, ellerine dokunan, gözleri gözlerine, yüreği yüreklerine değen;

annesi batılı, babası doğulu; ve vardığı yeri Cumhuriyet'e borçlu bir marangoz evladı olarak biliyorum.

Görüyorum. Hissediyorum. Ama Cumhuriyet'in eksiklerini gidermenin yolu Cumhuriyet'ten vazgeçmek değildir. Cumhuriyet'in eksiklerini tamamlamanın yolu;

daha fazla demokrasi,

daha güçlü hukuk devleti,

daha bağımsız yargı,

daha özgür toplum,

daha güçlü Meclis

ve anayasal haklarının güvencede olduğu ve bunların kullanabildiği bir yurttaşlıktır.

Cumhuriyet'in demokratikleşmesi gerekir. Ama demokratikleşme, Cumhuriyet'i tasfiye ederek, emperyal baskı altında tüm taşıyıcı temel kolonlarını yıkarak gerçekleşemez.

Bu yüzden de milli egemenlik; yurttaşlardan alınıp etnik veya dinsel topluluklara, Meclis'ten alınıp liderler arasındaki kapalı mutabakatlara, anayasal kurumlardan alınıp siyasal pazarlıklara, milletin elinden alınıp bir kişinin veya birkaç kişinin iradesine bırakılamaz. Çünkü egemenliğin sahibi millettir. İstisnasız bütün millettir.

MESLEK SORUNLARININ KAYNAĞI SİYASAL DÜZEN

Bütün bunları konuşurken kendi mesleğimizin yaşadığı ağır sorunları görmezden gelemeyiz. Genç meslektaşlarımız büro açmakta zorlanıyor. Bağlı çalışan avukatlar düşük ücret ve iş güvencesi sorunlarıyla karşı karşıya. CMK ücretleri yapılan işin niteliği ve sorumluluğuyla bağdaşmıyor.

Meslektaşlarımızın adliyelerde ve kamu kurumlarında görevlerini yerine getirmesini güçleştiren uygulamalar devam ediyor. Avukatlığın kamu hizmeti niteliği giderek aşındırılıyor. Oysa avukatın ekonomik bağımsızlığı ile mesleki bağımsızlığı birbirinden ayrılamaz.

Geçinemeyen avukat bağımsız olamaz. Bağımsız olmayan avukat güçlü savunma yapamaz. Güçlü savunmanın olmadığı yerde adil yargılanmadan söz edilemez. Bu nedenle avukatların ekonomik ve mesleki sorunları yalnızca bizim sorunumuz değildir. Doğrudan yurttaşın hak arama özgürlüğü sorunudur.

Ancak yine bakıldığında tüm bu meslek sorunlarının kaynağının da mevcut hukuksal ve siyasal düzen olduğu da asla gözden kaçırılmamalıdır. Temel bu sorun düzelmeden gerçekleşen düzenlemeler sadece kısa süreli ağrı kesici etkisi yaratır ancak gerçek bir iyileşme sağlanamaz.

ADALET ÇÖKERSE HUKUK ÇÖKER

Adalet kudretini kaybettiğinde yalnızca mahkemeler zayıflamaz. Toplumun devlete olan güveni zayıflar.

İnsanlar hukuka güvenmek yerine başka güç odaklarına yönelmeye başlar. Suç örgütleri, mafyatik yapılar, denetimsiz cemaat ve tarikat yapıları hukukun bıraktığı boşlukları doldurmaya başlar.

İşte asıl toplumsal çürüme burada başlar. Çünkü devletin temeli gerçekten adalettir.

Adalet çökerse hukuk çöker. Hukuk çökerse demokrasi çöker. Demokrasi çökerse toplumsal barış çöker.

Bu nedenle hukuk mücadelesi yalnızca hukukçuların mesleki mücadelesi değildir. Bir ülkenin geleceği için verilen mücadeledir.

BİZ TARİHE KARŞI SORUMLULUĞU OLAN HUKUKÇULARIZ

Biz avukatlar iktidarın da muhalefetin de avukatı değiliz. Biz hukukun tarafındayız. Çünkü hukuk seçerek savunulmaz. Adalet kişiye göre talep edilmez. Bugün başkasına yapılan hukuksuzluğa sessiz kalan kişi, yarın aynı hukuksuzluk kendi kapısına geldiğinde konuşacak kimse bulamayabilir.

O yüzden gerçek avukat yalnızca dosya takip eden kişi değildir.

Avukat;

adaletsizliğe itiraz eden,
güç karşısında hukuku savunan,
yurttaşın hakkını koruyan,

kadının, çocuğun, emekçinin, çevrenin, doğanın, güçsüzün yanında duran,

iktidar kim olursa olsun hukuka aykırılık karşısında söz söyleyen kişidir.

Biz tarihi yalnızca izleyen insanlar değiliz. Biz tarihe karşı sorumluluğu olan hukukçularız.

TÜRKİYE'NİN İHTİYACI DAHA FAZLA HUKUK

Değerli meslektaşlarım, değerli yurttaşlarımız, Türkiye'nin ihtiyacı yeni bir otoriter düzen değildir.

Türkiye'nin ihtiyacı daha fazla hukuk, daha fazla demokrasi ve daha fazla özgürlüktür.

Hukuk istiyoruz. Özgürlük istiyoruz. Eşitlik istiyoruz. Bağımsız yargı istiyoruz. Güçlü Meclis istiyoruz.

Ve hepsinden önemlisi, egemenliğin gerçekten kayıtsız şartsız millete ait olduğu demokratik, laik ve sosyal hukuk devletini istiyoruz.

Ancak tekrar ediyoruz;

Cumhuriyet'in sorunlarının çözümü Cumhuriyetin

temel değerlerinden vazgeçmek değildir.

Cumhuriyet'i demokrasiyle tamamlamaktır.

Cumhuriyet'i hukukla güçlendirmektir.

Cumhuriyet'in anayasal haklarının güvencede olduğu ve bunların kullanılabildiği yurttaşlık sözünü gerçekleştirmektir.

O yüzden demokrasi parçalanamaz. Cumhuriyet yurttaşlığı bölünemez. Egemenlik paylaştırılamaz.

"HAK KUVVETTEN ÜSTÜNDÜR."

Ve hukuk...

Güçlünün iradesi değil, gücün sınırıdır. Bizler buna "hukukun üstünlüğü" diyoruz.

Biz Bursa Barosu olarak; avukatsız adalet olmayacağı bilinciyle, hiçbir adaletsizliğe boyun eğmeden,

Susmadan, kimsenin ilikletemediği cübbelerimizi hiçbir gücün önünde iliklemeden, meslektaşlarımızla birlikte yılmadan, usanmadan, korkmadan, itaat ve biat etmeden, hukuku, Cumhuriyet'i ve adaleti savunmaya devam edeceğiz.

Ve Cumhuriyet'in kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün yüz yılı aşan bir mesafeden bugüne ulaşan o yalın hukuk ilkesini söylemeye devam edeceğiz:

"Hak kuvvetten üstündür."

Yeni adli yılın ülkemize; adalet, demokrasi, eşitlik, özgürlük ve gerçek bir hukuk devletini getirmesini diliyor; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞSAVCILIĞIN TÖRENİ

Bursa Barosu'nun saat 09.00'da gerçekleştirilen adli yıl açılış töreninden sonra saat 10.00'da Bursa Cumhuriyet Başsavcılığı'nın töreni gerçekleştirildi. Törende sadece yargı kurumlarının başkan ve yöneticileri Atatürk Anıtına çelenk sundu. Saygı duruşunda bulunuldu, İstiklal Marşı okundu. Adalet Sarayı giriş holünde adli yıl kokteyli verildi. Kokteyle Bursa Valisi Erol Ayyıldız, yargı protokolü, Bursa Barosu yöneticileri avukatlar ve yargı personeli katıldı.

AVUKAT HATİCE KOCAEFE'Yİ KATLEDENLER YARGI ÖNÜNDE

Bursa'da müvekkili adına icra takibi yapan Av. Hatice Kocaefe'yi katleden sanığın yargılanmasına Bursa 19. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlandı. Duruşma öncesi Bursa Barosu Adalet Sarayı önünde basın açıklaması düzenlendi. Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, Türkiye Barolar Birliği Başkanı Av. Erinç Sağkan ile başta Hatice Kocaefe'nin üyesi olduğu İstanbul Barosu olmak üzere çok sayıda baronun başkan yardımcısı, yönetim kurulu üyesi, avukat hakları merkezlerinin yürütme kurulu üyeleri katıldı.

Konuşmasına "Bir meslektaşımızın öldürülmesinin ardından adliye önünde toplanmak, onun yokluğunda adalet istemek ve bir kez daha 'Avukat yalnız değildir, savunma sahipsiz değildir' demek zorunda kalmanın derin üzüntüsü ve öfkesi içindeyiz" diyerek başlayan Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, "Av. Hatice Kocaefe'nin öldürülmesi, avukatın müvekkiliyle ve takip ettiği uyuşmazlıkla özdeşleştirilmesinin ne kadar ağır ve geri dönülmez sonuçlara yol açabileceğini bir kez daha göstermiştir" dedi.

Öztosun şöyle devam etti:

"Bir kez daha herkesin anlayacağı açıklıkta söylüyoruz: Avukat taraf değildir. Avukat uyuşmazlığın sebebi değildir. Avukat, üstlendiği dosyanın taraflarıyla özdeşleştirilemez. Avukat, bir suçu savunmaz; savunma hakkını savunur. Avukat, dava ile değil; hak ile özdeşleşir, ki

içerde sanıkları yine avukatlar savunacak.

Avukatız biz. Avukatız. Sadece avukat! Borcunuzun sebebi değiliz. Davanızın sebebi değiliz. Öfkenizin hedefi hiç değiliz!

Avukatlar olarak bizler bu cübbeleri insan onurunu, hakkı, özgürlüğü ve adaleti savunmak için giydik. Hakikatin sesi olmak ve adaletin gerçekleşmesine katkı sunmak için giydik. Ve giymeye devam edeceğiz.

Ancak artık mesleğimizi ölüm tehdidi altında yapmak istemiyoruz. Meslektaşlarımızın öldürülmesinin ardından başsağlığı mesajları yayımlamak, basın açıklamaları yapmak ve yas tutmak istemiyoruz. Artık meslektaşlarımızı toprağa vermek istemiyoruz. Artık ölümlerle sınanmak istemiyoruz.

Daha önce burada bıçak kemiğe dayandı yeter artık demiştik ve bıçak hala o kemikte...

Bizim burada bulunmamızın amacı mahkemenin yerine geçmek değildir. Bizim görevimiz; adaletin eksiksiz biçimde gerçekleşmesini istemek, davayı sonuna kadar takip etmek ve meslektaşımızı unutturmamaktır. Avukat Hatice Kocaefe için adaletin eksiksiz biçimde gerçekleşmesi ve sorumluların hak ettikleri hukuki karşılığı bulması için davanın sonuna kadar takipçisi olacağız.

Ama biliyoruz ki mesele yalnızca bu davadan ve faillerin cezalandırılmasından ibaret değildir.

Çünkü bugün burada konuştuğumuz sorun, artık tek tek saldırılarla açıklanamayacak kadar ağırdır.

Avukatların tehdit edilmesi, darp edilmesi ve öldürülmesi; avukatın müvekkiliyle özdeşleştirilmesi; savunmanın değersizleştirilmesi ve avukatların mesleklerini can güvenliği kaygısı altında yapmak zorunda bırakılması kabul edilemez.

Bu yalnızca bir güvenlik sorunu değildir. Bu, doğrudan hukuk devletinin sorunudur. Çünkü;

Avukat kalmayınca savunma, savunma kalmayınca adil yargılanma, adil yargılanma kalmayınca hukuk, hukuk kalmayınca da adalet ve toplumsal huzur kalmaz.

Avukata yönelen saldırı yalnızca bir kişiye yönelmiş saldırı değildir. Savunma hakkına, adil yargılanma ilkesine ve hukuk devletinin temellerine yönelmiş bir saldırıdır.

Bu nedenle yıllardır dile getirdiğimiz taleplerimizi Avukat Hatice Kocaefe'nin davasının görüldüğü bugün bir kez daha yineliyoruz:

Avukatlara yönelik şiddetin önlenmesi için gerekli yasal ve idari düzenlemeler gecikmeksizin hayata geçirilmelidir.

Mesleki faaliyetleri nedeniyle avukatlara yönelen saldırılara karşı etkili ve caydırıcı hukuki mekanizmalar oluşturulmalıdır.

Yargı görevi yapan avukatlara yönelik tüm fiillerinin CMK kapsamında tutuklama nedeni olarak açıkça düzenlenmesi sağlanmalıdır.

Avukatların bağımsızlığını, güvenliğini ve mesleki faaliyetlerini güvence altına almayı amaçlayan Avukatlık Mesleğinin Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi Türkiye tarafından gecikmeksizin imzalanmalı ve onay süreci başlatılmalıdır.

Avukatların görevleri nedeniyle karşı karşıya kaldıkları tehditlerin saldırıya dönüşmesini beklemeyen, önleyici ve etkili koruma mekanizmaları oluşturulmalıdır.

Bugün buradan bir kez daha söylüyoruz:

Avukat Hatice Kocaefe'yi unutmayacağız. Bu davayı yalnız bırakmayacağız. Faillerin hak ettikleri en ağır cezayı almaları için yargılamanın sonuna kadar burada olacağız. Meslektaşlarımızın yaşam hakkını ve savunmanın bağımsızlığını savunmaktan vazgeçmeyeceğiz.

Bu dava yalnızca kaybettiğimiz bir meslektaşımızın davası değildir. Bu dava savunmanın davasıdır. Bu dava adaletin davasıdır. Bu dava hukuk devletinin davasıdır. Duruşmaya katılan TBB yönetimine,

Barolara ve tüm meslektaşlarımıza dayanışmaları için teşekkür ediyoruz.

Mesleğimizi can güvenliği içinde icra edene, savunmaya yönelik saldırılar son bulana ve avukatın müvekkiliyle özdeşleştirilmesine son verilene kadar mücadelemizi sürdüreceğiz.

SAVUNMA SUSMADI, SUSMAYACAK!"

Öztosun, duruşmaya TBB Başkanı Av. Erinç Sağkan, başkan yardımcısı Av. Bahar Gültekin Candemir, İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı Av. Leyla Süren, Mardin Barosu Başkanı Av. Ahmet Duyan, Gaziantep Barosu Başkanı Av. Bülent Duran, Kocaeli Barosu Başkanı Av. Caner Karakadılar, Yalova Barosu Başkanı Av. Elif Turnacı Çavuş, Sakarya Barosu Başkanı Av. Musa Adıyaman, Eskişehir Barosu Başkanı Av. Barış Günaydın, Tekirdağ Barosu Başkanı Av. Egemen Gürcün ile Trabzon, Balıkesir, Antalya ve TBB avukat hakları merkezilerinden avukatların katıldığını açıkladı. Öztosun daha sonra sözü TBB Başkanı Av. Erinç Sağkan'a bıraktı.

Sağkan konuşmasına Manisa Turgutlu'da yaşanan okul saldırısına değinerek başladı. Sağkan, Manisa'daki olayın ülkede yükselen şiddet ikliminin nerelere vardığını açık şekilde gösterdiğini söyledi. Sağkan şöyle konuştu:

"Bugün burada bulunmamızın sebebini de ülkedeki yükselen şiddet ikliminden ayrı düşünmek pek de mümkün değil. 2026 yılında iki meslektaşımızı doğrudan kendilerine yönelik şiddet nedeniyle kaybettik. Yalova'da Avukat Zekeriya Polat, Bursa'da Avukat Hatice Kocaefe… Bu yıl içerisinde sadece avukatlığa dönük tehdit, şiddet, hakaret fiillerini saymaya kalksam emin olun akşama kadar bu açıklama bitmez.

Bugün sadece Hatice Kocaefe'nin faillerinin yargılamasında yer almak için değil, onu yaşamdan koparan kişilerin en ağır cezayı alması için değil, bu saldırıların son bulması için sesimizi yükseltmek adına buradayız. Yapılacak yargılamada Hatice'yi yaşamdan koparanların en ağır şekilde cezalandırılacağı bir kararın çıkması temennimiz. Bunun dışında yıllardır dile getirdiğimiz, artık münferit olay olarak kabul edilemeyecek avukata yönelik sistematik şekilde sürdürülen saldırıların son bulması için önleyici mekanizmaların hayata geçirilmesi yönündeki taleplerimizin tekrar altını çizmek isteriz. Avukata dönük şiddetin politik olduğu gerçeği görmezden gelinemez. Bunlar münferit olaylar değil. Ülkede yükselen şiddet ikliminden, avukatı dosyayla ilişkilendiren, dosyayla özdeşleştiren anlayışa kadar ve hatta ötesinde başta kamu gücü ve yetkisini elinde bulunduranların avukatı itibarsızlaştıran söylemlerinin avukatı hedef haline getirmesine kadar, sorumsuz faaliyet ve işlemler dahil olmak üzere bütüncül politikalarla önüne geçilebilmesi için gerek bakanlıklar, gerek meclis çatısı altında bulunan siyasi partilerle paylaştığımız önerilerin artık gecikmeksizin hayata geçirilmesi gerekiyor. Biz artık tek bir meslektaşımızın bile fotoğraflarıyla adliye önlerinde basın açıklaması yapmak istemiyoruz. Herhalde bu kadar insani, bu kadar vicdani bu kadar hukuki bir talebin yerine getirilmemesine tek bir gerekçe bir gösterilemez. Tek bir meslektaşımızın burnunun kanamasına tahammülümüz yok. Avukata dönük şiddetin önlenmesi için sunduğumuz bütüncül politikalara dair adımların derhal atılması gerekmektedir. Türkiye'de 210 bin meslektaşımızın aileleri ile beklentisi budur."

İstanbul Barosu Başkan Yardımcısı Av. Leyla Süren de Hatice Kocaefe'nin eğitimine mezuniyetinden ve ruhsatını aldıktan sonra da devam ettiğine dikkat çekerek, örnek bir meslek mensubu olduğunu söyledi. Süren, "savunma mesleğine yönelen maalesef her kademede devam eden gerek hukuka aykırı tutuklamalar, gerek Avukatlık Kanunu'na aykırı gözaltılar, topluma verilen mesajlar avukatları hedef haline getirmektedir. Savunmanın sesi kısılırsa savunma sözünü söyleyemezse yurttaşın nefesi kesilir. Savunmanın sesinin yükselmesi için avukatın görevini yapabilmesi için gerek adli makamlar, gerek siyasi makamların bir an önce gerekli önlemleri almalıdırlar" diye konuştu.

Basın açıklamasına katılan baroların başkan ve yöneticileri 19. Ağır Ceza Mahkemesi'nde başlayan ve 3'ü tutuklu, 7 sanığın "Kişiyi Yerine Getirdiği Kamu Görevi Nedeniyle Tasarlayarak Öldürme, Suçluyu Kayırma, Tasarlayarak Öldürme, Kadına Karşı Kasten Öldürme" suçlamalarıyla yargılandığı duruşmaya katıldı.

SAVUNMAYA YÖNELEN SALDIRIYI KINIYORUZ!

İstanbul Barosu üyesi meslektaşımız Av. Emir Ali Spor'un, Maltepe Gülsuyu'nda mesleki faaliyetini yürüttüğü sırada silahlı saldırıya uğradığını büyük bir üzüntüyle öğrenmiş bulunuyoruz. Saldırıda iki yurttaşın yaşamını yitirmesi ve meslektaşımızın ağır yaralanması, avukatların mesleki faaliyetleri sırasında karşı karşıya kaldıkları güvenlik sorununu bir kez daha bütün ağırlığıyla ortaya koymuştur.

Bir kez daha açıkça ifade ediyoruz: Avukat müvekkilinin eylemleriyle, düşünceleriyle veya uyuşmazlığın taraflarıyla özdeşleştirilemez. Avukat, üstlendiği hukuki yardım ve temsil görevi nedeniyle hedef haline getirilemez. Avukata, mesleki faaliyeti nedeniyle yönelen her türlü tehdit ve şiddet; yalnızca bir meslektaşımıza değil, savunma hakkına, adalete erişim hakkına ve hukuk devletine yönelmiş bir saldırıdır.

Avukatların görevlerini can güvenliği endişesi taşımadan yerine getirebilmeleri bir ayrıcalık değil, adil yargılanma hakkının ve hukuk devletinin zorunlu koşuludur. Avukata yönelik şiddetin sıradanlaştırılmasına ve mesleğimizin hedef haline getirilmesine sessiz kalmayacağız.

Meslektaşımız Av. Emir Ali Spor'a acil şifalar, saldırıda yaşamını yitiren yurttaşların yakınlarına başsağlığı diliyoruz.

Olayın bütün yönleriyle aydınlatılması, etkili bir soruşturma yürütülmesi ve sorumluların hukuk önünde hesap vermesi sürecinin takipçisi olacağız. **11 Eylül 2026**

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

HAK SAVUNUCULUĞU SUÇ DEĞİLDİR

Son günlerde hak temelli faaliyet yürüten bazı sivil toplum kuruluşları ile hak savunucularına yönelik gerçekleştirilen arama, gözaltı ve tutuklama işlemlerini; internet siteleri ve sosyal medya hesaplarına getirilen erişim engellerini kaygıyla takip ediyoruz.

Hukuk devletinde suç isnatları somut olgulara dayanmalı, kişiselleştirilmeli ve bağımsız yargı mercilerince adil yargılanma güvenceleri içinde değerlendirilmelidir. Bir kişinin kimliği, düşüncesi, belirli bir toplumsal kesimin haklarını savunması veya hukuka uygun biçimde örgütlü faaliyet yürütmesi tek başına suçlama konusu yapılamaz.

Kamuoyuna yansıyan bilgilerden, yürütülen soruşturmalar kapsamında LGBTİ+ hakları alanında çalışan bazı derneklerin merkezlerinde ve hak savunucularının konutlarında aramalar yapıldığı, çok sayıda kişinin gözaltına alındığı ve bazı kişiler hakkında tutuklama kararı verildiği anlaşılmaktadır. Münferit suç isnatları ile derneklerin hukuka uygun faaliyetleri ve hak savunuculuğu çalışmaları birbirine karıştırılmamalı; soruşturmalar belirli bir toplumsal kesimin bütünüyle suçla ilişkilendirilmesine, damgalanmasına veya hedef gösterilmesine yol açacak şekilde yürütülmemelidir.

Bu gelişmelere tepki göstermek ve gözaltına alınanlarla dayanışmak amacıyla düzenlenen barışçıl eylemler sırasında çok sayıda kişinin gözaltına alınmış olması da kaygımızı artırmaktadır. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı, Anayasa'nın 34. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesi kapsamında güvence altındadır. Barışçıl bir eyleme katılmak veya basın açıklaması yapmak tek başına gözaltı nedeni hâline getirilemez.

Arama, el koyma, gözaltı ve tutuklama tedbirlerinin kanuni, gerekli ve ölçülü olması; cezalandırma veya temel hak ve özgürlükler üzerinde caydırıcı etki yaratma aracına dönüşmemesi gerekir. Soruşturma süreçlerinde masumiyet karinesine, lekelenmeme ve savunma haklarına titizlikle uyulmalıdır.

LGBTİ+ bireylerin insan onuruna yaraşır, ayrımcılıktan ve şiddetten uzak bir yaşam sürme hakkı, evrensel insan haklarının ayrılmaz bir parçasıdır. Anayasa'nın 10. maddesinde güvence altına alınan kanun önünde eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı uyarınca kişilerin cinsel yönelimleri veya cinsiyet kimlikleri nedeniyle ayrımcı muameleye tabi tutulması; eşitlik ilkesi ile Anayasa'nın 17. maddesinde korunan kişinin maddi ve manevi varlığı ve insan onuruyla bağdaşmaz.

Hak savunucularının özgür ve güvenli bir ortamda çalışabilmesi ve kişilerin hak ihlallerine karşı barışçıl biçimde seslerini duyurabilmesi demokratik ve çoğulcu toplumun gereğidir.

Bursa Barosu olarak soruşturmaların temel hak ve özgürlüklere, masumiyet karinesine, ölçülülük ilkesine ve adil yargılanma güvencelerine uygun biçimde yürütülmesi gerektiğini hatırlatıyor; insan haklarını savunmanın, hukuka uygun örgütlü faaliyet yürütmenin ve barışçıl biçimde açıklama yapmanın suç olmadığını kamuoyuna saygıyla bildiriyoruz. **16 Eylül 2026**

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

YARGILAMA; SANIĞIN SUSTURULDUĞU, SAVUNMANIN SÜREYLE, USULLE VE SALON DIŞINA ÇIKARMA KARARLARIYLA BASKILANDIĞI BİR SÜREÇ OLAMAZ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ilişkin kamuoyunun yakından takip ettiği ceza yargılamasında tutuklu sanık Ekrem İmamoğlu'nun duruşma salonundan çıkarılması ve devam eden duruşmalarda da duruşmaya katılmasının engellenmesi yönündeki uygulama; Anayasa ile güvence altına alınan adil yargılanma hakkı, savunma hakkı ve hukuki dinlenilme hakkının açıkça ihlalidir.

Hukuk devletinde ceza muhakemesinin amacı yalnızca bir hükme ulaşmak değil; maddi gerçeğe, adil yargılanma ilkeleri çerçevesinde ve hukuka uygun yöntemlerle ulaşmaktır. Bu nedenle yargılamanın her aşamasında savunma hakkının etkin biçimde kullanılabilmesi, adil yargılanmanın vazgeçilmez koşuludur.

Anayasa'nın 36. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi uyarınca herkes; bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde, iddia ve savunmalarını eşit koşullarda ileri sürebileceği adil bir yargılanma hakkına sahiptir. Bu hak, yalnızca hüküm anını değil, yargılamanın bütününü kapsayan temel bir güvencedir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca sanığın duruşmada hazır bulunması; tanıkları, bilirkişileri ve duruşmada beyanda bulunan kişileri dinleme, soru yöneltme, delillerin tartışılmasına katılma ve savunmasını doğrudan mahkeme huzurunda yapabilme hakları, savunma hakkının ayrılmaz parçalarıdır. Bu güvenceler yalnızca sanığın değil, maddi gerçeğin ortaya çıkarılmasının ve adil yargılanmanın da teminatıdır.

Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 203. maddesinde düzenlenen duruşma düzenini sağlama yetkisi, mahkemeye tanınmış istisnai ve ölçülü bir usul yetkisidir. Bu yetki, savunma hakkını ortadan kaldıracak veya sanığı yargılamanın dışına itecek şekilde kullanılamaz. Bir duruşmada düzeni bozduğu gerekçesiyle salondan çıkarılan sanığın, sonraki duruşmalarda da aynı davranışı göstereceği varsayımıyla peşinen duruşmaya katılmasının engellenmesi; masumiyet karinesi, ölçülülük ilkesi ve savunma hakkıyla bağdaşmamaktadır. Ceza muhakemesinde ihtimallerle değil, somut olgularla hareket edilir.

Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin yerleşik kararlarında da vurgulandığı üzere, sanığın yargılamaya etkili biçimde katılması ve savunmasını bizzat mahkeme huzurunda yapabilmesi adil yargılanma hakkının özünü oluşturmaktadır. Bu hakkı fiilen ortadan kaldıran veya ölçüsüz biçimde sınırlayan uygulamalar, yargılamanın meşruiyetini tartışmalı hâle getirecektir.

Kamuoyunun yakından takip ettiği davalarda yargının yalnızca bağımsız ve tarafsız olması yeterli değildir; aynı zamanda bağımsız ve tarafsız görünebilmesi de hukuk devleti bakımından zorunludur. Adaletin gerçekleşmesi kadar, gerçekleştiğine dair toplumsal güvenin korunması da yargının temel sorumluluklarındandır. Savunma hakkını zedeleyen her uygulama, yalnızca bireysel hakları değil, yargıya duyulan toplumsal güveni de zayıflatmanın ötesine geçmekte bu güveni yerle bir etmektedir.

Bursa Barosu olarak; her türlü ceza yargılamasında Anayasa'nın, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun ve uluslararası insan hakları sözleşmelerinin güvence altına aldığı savunma hakkının, silahların eşitliği ilkesinin, çelişmeli yargılama ilkesinin ve adil yargılanma hakkının eksiksiz uygulanmasının hukuk devletinin vazgeçilmez gereği olduğunu belirterek, yargılama makamlarını bu ilkelere uymaya davet ettiğimizi,

Savunmanın susturulduğu yerde adalet, adaletin zedelendiği yerde ise hukuk devletinin ayakta kalamayacağını bir kez daha kamuoyuna saygıyla duyururuz. **8 Temmuz 2026**

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

DÜŞÜNCE VE İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ DEMOKRATİK TOPLUMUN TEMELİDİR

Komedyen Deniz Göktaş hakkında sahne performansında kullandığı ifadeler nedeniyle soruşturma başlatılması ve ardından gözaltına alınması, düşünce ve ifade özgürlüğünün sınırları bakımından kamu vicdanını yakından ilgilendiren bir gelişmedir.

Anayasa'nın 26. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesi, yalnızca toplumun benimsediği, hoş karşılanan veya zararsız bulunan düşünceleri değil; rahatsız eden, sarsan, eleştiren, mizah yoluyla sorgulayan ve kimi kesimlerce incitici bulunabilecek düşünce açıklamalarını da koruma altına almaktadır. Demokratik toplumların ayırt edici özelliği de tam olarak budur.

Mizah ve hiciv, yüzyıllardır toplumsal eleştirinin en güçlü ifade biçimlerinden biridir. Bir komedi gösterisinde kullanılan ifadelerin cezai soruşturmanın ve gözaltı tedbirinin konusu haline getirilmesi, ifade özgürlüğü üzerinde caydırıcı ve baskıcı bir etki yaratma tehlikesi taşımaktadır.

Elbette ifade özgürlüğü mutlak değildir. Ancak bu özgürlüğe yönelik müdahaleler; demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun, zorunlu, ölçülü ve istisnai nitelikte olmalıdır. Ceza hukuku, düşünce ve sanat alanına müdahalenin ilk değil, en son başvurulacak aracı olmalıdır.

İfade özgürlüğünü korumak; söylenen her söze katılmak anlamına gelmez. Asıl mesele, katılmadığımız, sert bulduğumuz veya rahatsız olduğumuz düşüncelerin de hukuk güvencesi altında olup olmadığıdır. Hukuk devleti, tam da bu noktada sınanır.

Bursa Barosu olarak; soruşturma ve koruma tedbirlerinin temel hak ve özgürlükler üzerinde baskı aracına dönüşmemesi gerektiğini bir kez daha hatırlatıyor; Anayasanın 26. Maddesindeki ifade özgürlüğünün, 27. maddesindeki sanat özgürlüğünün ve eleştirel düşüncenin demokratik toplumun vazgeçilmez unsurları olduğunu vurguluyoruz.

Hukukun üstünlüğünü, temel hak ve özgürlükleri ve demokratik toplum düzenini savunmaya kararlılıkla devam edeceğiz. **2 Temmuz 2026**

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

HUKUK EĞİTİMİNDE NİTELİK İÇİN MÜCADELE SONUÇLARI ÜZERİNE

YKS yerleştirme sonuçlarının açıklanmasıyla birlikte hukuk fakültelerine ilişkin tablo da daha net biçimde ortaya çıkmıştır.

2021 yılında yaklaşık 17 bin öğrencinin hukuk fakültelerine yerleştiği bir tablodan bugün; 4.840'ı devlet, 3.014'ü vakıf üniversitelerinde olmak üzere toplam 7.854 öğrencinin hukuk fakültelerine yerleştiği bir noktaya gelinmiştir.

Başarı sıralamalarına bakıldığında; devlet üniversitelerinde en düşük sıralamanın 29.860, ortalamanın 14.578; vakıf üniversitelerinde ise ilk kez uygulanan 100 bin başarı sırası barajıyla en düşük sıralamanın 100.000, ortalamanın ise 49.076 olduğu görülmektedir.

Ortaya çıkan bu tablo, hukuk eğitiminde yıllardır yaşanan kontrolsüz kontenjan artışına ve buna bağlı nitelik kaybına karşı Türkiye Barolar Birliği ve barolarımızın birlikte yürüttüğü mücadelenin somut sonuç verdiğini göstermesi bakımından önemlidir.

2021 yılındaki yaklaşık 17 bin kişilik yerleşme sayısının bugün 7.854'e gerilemiş olması önemli bir kazanımdır. Ancak hukuk eğitiminin ve hukuk mesleklerinin geleceği bakımından yapılması gerekenler henüz tamamlanmış değildir.

Bursa Barosu olarak; hukuk fakültelerine girişte başarı sıralamasının kademeli biçimde 50 bine yükseltilmesi, kontenjanların ülkenin ve hukuk sisteminin gerçek ihtiyaçları ile nitelikli hukuk eğitiminin gerekleri doğrultusunda yeniden belirlenmesi ve hukuk fakültelerinde etkin, objektif ve sürdürülebilir bir akreditasyon sisteminin hayata geçirilmesi gerektiğini bir kez daha vurguluyoruz. Çünkü hukuk fakültelerindeki sorun yalnızca kontenjan ve mezun sayısı sorunu değildir. Nitelikli hukuk eğitimi; nitelikli hukukçunun, bağımsız ve güçlü savunmanın, liyakatli yargının ve nihayetinde hukuk devletinin temel güvencelerinden biridir.

Bu önemli sorunun çözümünde yıllardır mücadele eden, emek veren ve ortak irade ortaya koyan Türkiye Barolar Birliği'ne ve tüm barolarımıza teşekkür ediyor, Hukuk eğitiminin niteliğini yükseltmek, mesleğimizin geleceğini korumak ve genç hukukçuların hak ettikleri eğitim koşullarında yetişmelerini sağlamak için verdiğimiz mücadeleyi kararlılıkla sürdürmeye devam edeceğimizi kamuoyuna saygıyla duyururuz. **24 Ağustos 2026**

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

EMEĞİN VE HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNÜN YANINDAYIZ

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı önünde, ödenmeyen işçilik alacakları için anayasal haklarını kullanarak eylem yapan Yıldızlar SSS Holding'e bağlı Elazığ Eti Gümüş madencileri ile Doruk Madencilik işçilerine müdahale edilmesi; Bağımsız Maden-İş Genel Başkanı Gökay Çakır, sendikanın örgütlenme uzmanı Başaran Aksu ve alanda bulunan sendikacıların gözaltına alınarak ev hapsi talebiyle mahkemeye sevk edilmeleri kabul edilemez.

İşçilerin ücret ve diğer işçilik alacaklarını talep etmeleri bir lütuf değil, emeğin karşılığını istemekten doğan en temel haklarıdır. Bu hakların elde edilmesi amacıyla örgütlenmek, sendikal faaliyette bulunmak, barışçıl toplantı ve gösteri düzenlemek ise Anayasa ile güvence altına alınmıştır.

Anayasa'nın 34. maddesi uyarınca herkes, önceden izin almaksızın silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına; 51. maddesi uyarınca da sendika kurma ve sendikal faaliyette bulunma özgürlüğüne sahiptir.

Hak arayan işçilerin ve onlarla dayanışma içinde bulunan sendikacıların gözaltına alınması ve özgürlüklerini sınırlayıcı tedbirlerle karşı karşıya bırakılması; hak arama özgürlüğüne, toplantı ve gösteri hakkına ve sendikal özgürlüklere yönelik hukuka aykırı bir müdahaledir.

Kamu makamlarının görevi, emeğinin karşılığını isteyen işçileri engellemek değil; anayasal haklarını özgürce kullanabilecekleri ortamı güvence altına almaktır.

Bursa Barosu olarak; İşçilerin hak ettikleri ücret ve tüm işçilik alacaklarının derhal ödenmesini, hak arama özgürlüklerinin ve sendikal faaliyetlerinin engellenmemesini, gözaltına alınan sendika yöneticileri ve sendikacılar hakkında özgürlüklerini sınırlayıcı tedbirlere başvurulmamasını talep ediyoruz.

Emeğin, örgütlenme özgürlüğünün, sendikal hakların ve hak mücadelesinin yanında olduğumuzu kamuoyuna saygıyla duyururuz. **19 Ağustos 2026**

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

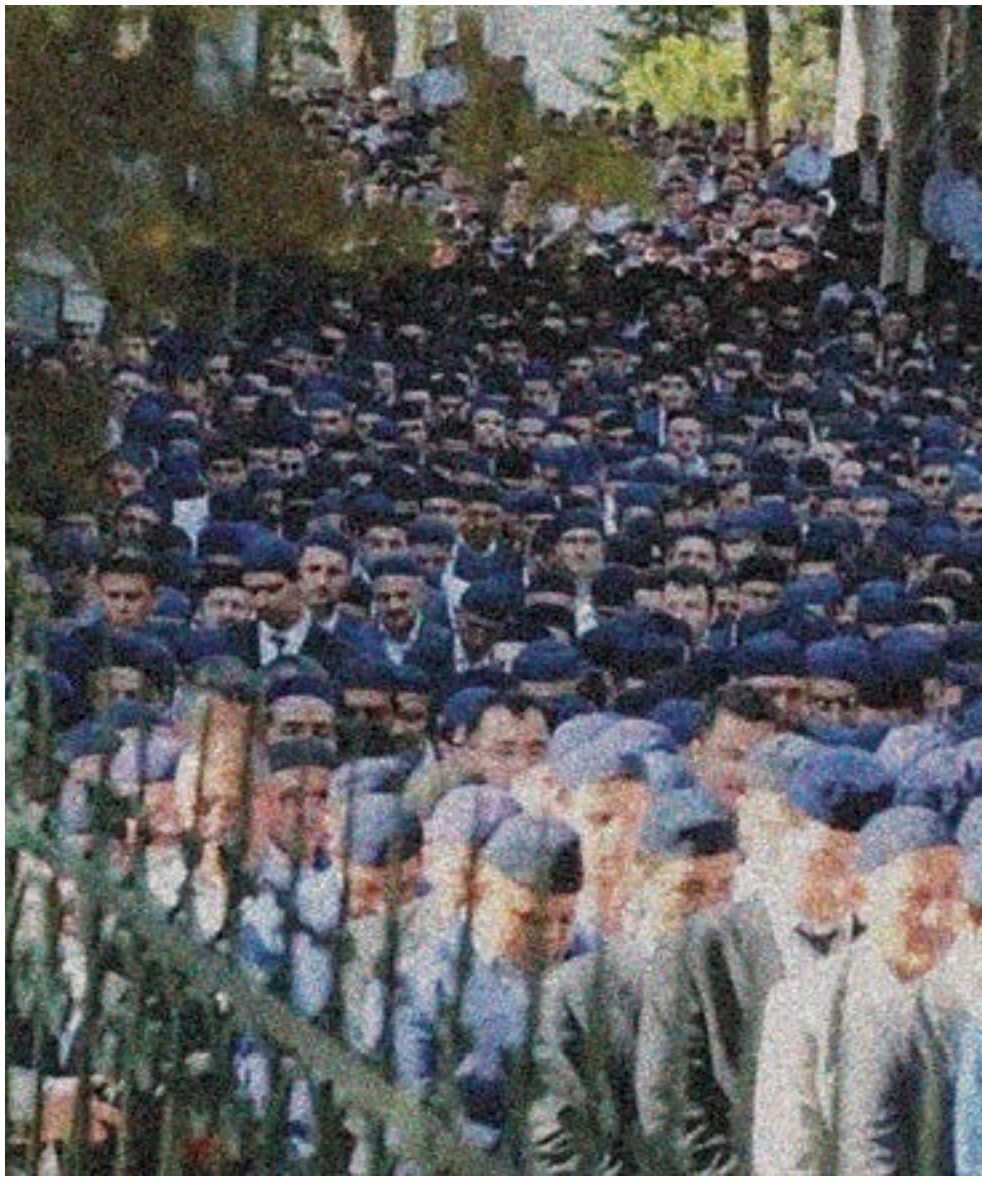
"TÜRKİYE CUMHURİYETİ ŞEYHLER, DERVİŞLER, MÜRİTLER, MENSUPLAR MEMLEKETİ OLAMAZ"

Son günlerde kamuoyunda tarikat ve cemaat olarak bilinen yapılara yönelik gerçekleştirilen adli operasyonlar, yalnızca yürütülen soruşturmalar bakımından değil; laiklik, hukuk devleti, örgütlenme özgürlüğü ve kamusal alanın sınırları bakımından da değerlendirilmesi gereken önemli bir tartışmayı yeniden gündeme getirmiştir.

Öncelikle açıkça ifade etmek gerekir ki; herhangi bir kişi ya da topluluğun inancı, ibadeti veya dini tercihleri ceza soruşturmasının konusu olamaz. Din ve vicdan özgürlüğü demokratik hukuk devletinin vazgeçilmez güvencelerindendir. Ancak din ve vicdan özgürlüğünün korunması ile dini referanslarla örgütlenen, kendi hiyerarşisini oluşturan, ekonomik ve sosyal güç biriktiren ve kamusal alanda etkinlik gösteren yapıların hukuk düzeni içerisinde denetlenmesi birbirinden tamamen farklı meselelerdir.

Tarikat ve cemaat yapılanmaları, salt kendilerini böyle tanımladıkları için sivil toplum örgütü olarak kabul edilemezler. Demokratik bir sivil toplum örgütü; hukuken tanımlanabilir, yöneticileri ve üyelik yapısı belirli, mali kaynakları denetlenebilir, karar alma süreçleri şeffaf ve faaliyetleri hukuk düzeninin denetimine açık bir yapılanmadır. Oysa kapalı hiyerarşiler içerisinde faaliyet gösteren; üyelik, gelir, malvarlığı ve karar mekanizmaları kamuoyu tarafından bilinmeyen; kişilerin bir lidere veya dini otoriteye mutlak bağlılığı üzerine kurulan yapıların, yalnızca vakıf, dernek, şirket veya başka bir tüzel kişilik üzerinden faaliyet göstermeleri onları kendiliğinden demokratik sivil toplum kuruluşlarına dönüştürmez.

O yüzden de devlet; çocukların eğitimini, öğrencilerin barınmasını, sosyal yardımı, yoksullukla

mücadeleyi ve yurttaşların temel ihtiyaçlarını denetimsiz bu tür tarikat yapılarına bırakamaz. Eğitim, yurt ve barınma hizmetleri üzerinden çocukların ve gençlerin kapalı yapılanmaların etkisine girmesine göz yumulamaz. Aynı zamanda kamu kaynaklarının hangi vakıf, dernek veya oluşuma aktarıldığı; bu yapıların gelirlerinin nereden geldiği ve nasıl kullanıldığı; kamu kurumları ve kamu görevlileriyle kurdukları ilişkiler de şeffaf olmak zorundadır.

Daha da önemlisi; hiçbir tarikat, cemaat veya dini yapılanmanın devlet kadroları üzerinde nüfuz oluşturmasına, kamu kurumlarında kadrolaşmasına, liyakatin yerine aidiyeti koymasına ve devlet içerisinde paralel bir sadakat ilişkisi yaratmasına izin verilemez. Türkiye bunun ağır sonuçlarını yakın tarihinde yaşamıştır. Bu nedenle mesele yalnızca bugün operasyon yapılan yapılar değildir. Hukuk kişilere ve yapılara göre uygulanamaz. Dün siyasal iktidarla yakın ilişki kurduğu için görmezden gelinen bir yapılanmanın bugün siyasi veya ekonomik bir anlaşmazlık nedeniyle suç örgütü olarak değerlendirilmesi de; iktidara yakın başka yapıların aynı denetimin dışında tutulması da hukuk devletiyle bağdaşmaz. Devletin görevi tarikatlar arasında tercih yapmak, birini diğerine karşı desteklemek veya siyasal yakınlığa göre bazı yapıların faaliyetlerine göz yummak değildir. Laik devlet bütün inançlara eşit mesafede durur; bütün örgütlü yapılar karşısında ise aynı hukuku uygular. Bu sebeple tüm benzer yapıların aynı denetim süzgecinden geçirilerek devlet kadroları üzerinde nüfuz oluşturmasına, kamu kurumlarında kadrolaşmasına müsaade edilmemelidir.

Anayasa'nın 2. maddesinde güvence altına alınan laiklik, yalnızca din ile devlet işlerinin ayrılması değildir. Laiklik aynı zamanda yurttaşın özgürlüğünün; devletin dini otoriteler karşısındaki bağımsızlığının ve hukuk düzeninin herhangi bir inanç sisteminin kurallarına tabi olmamasının da güvencesidir. Bu nedenle laiklik din karşıtlığı değil, inanç özgürlüğünün de teminatıdır.

Tüm bu sebeplerle tarikat ve cemaatlerin devlet içerisinde örgütlenmesine, eğitim ve barınma alanlarının bu denetimsiz yapılara bırakılmasına, kamu kaynaklarının şeffaflıktan uzak biçimde bu yapılara aktarılmasına ve herhangi bir dini yapılanmanın ekonomik, siyasi veya bürokratik bir güç odağı haline gelmesine karşı olduğumuzu açıkça ifade ediyoruz. Aynı açıklıkla; soruşturmaların siyasi hesaplaşmanın aracı haline getirilmesine, suç ve cezaların şahsiliği, masumiyet karinesinin ihlal edilmesine ve hukuka aykırı kolluk uygulamalarına da karşı olduğumuzu tekrar ediyoruz.

Türkiye'nin ihtiyacı bir tarikatın yerine başka bir tarikatın güçlendirilmesi değil; hiçbir tarikatın devlete, eğitime ve kamusal yaşama hükmedemediği laik ve demokratik hukuk devletidir. Çünkü Cumhuriyet'te egemenlik hiçbir kişiye, zümreye, cemaate, tarikata ait değildir. Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir. Devletin temeli hukuktur. Cumhuriyet'in güvencesi ise laikliktir. 19 Ağustos 2026

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

Bursa Barosu, Bursa Milletvekili Selçuk Türkoğlu'nun da yaralandığı olayla ilgili açıklama yaptı:

GAZİLERİN VE ŞEHİT YAKINLARININ HAK ARAMA MÜCADELESİNE YÖNELİK MÜDAHALELER KABUL EDİLEMEZ

Bursa Barosu, Ankara'da özlük ve sosyal haklarının iyileştirilmesi talebiyle haftalardır demokratik haklarını kullanan er gazileri ile er şehitlerinin yakınlarına yönelik kolluk müdahaleleri kaygıyla takip ediyor.
Bursa Barosu'ndan yapılan açıklamada, şöyle denildi:

"Son olarak, taleplerini Milli Savunma Bakanlığı'na iletmek isteyen gazi ve şehit yakınlarının Kurtuluş Parkı'nda abluka altına alınarak müdahaleye maruz bırakıldığı; eylemcilere destek olmak amacıyla alanda bulunan Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun da müdahale sırasında yaralanarak hastaneye kaldırıldığı kamuoyuna yansımıştır.

Er gaziler ile er şehitlerin yakınlarının eşitlik ve adalet taleplerine kulak vermek devletin anayasal, hukuki ve vicdani sorumluluğudur. Bu taleplere cevap vermek yerine gazi ve şehit yakınlarını ablukaya almak, dağıtmak veya zor kullanarak susturmaya çalışmak hukuk devleti ilkesi ve toplumsal vicdan ile bağdaşmaz.

Anayasa'nın 34. maddesi uyarınca herkes, önceden izin almaksızın, silahsız ve saldırısız toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına sahiptir. Anayasa'nın 13. maddesi gereğince temel hak ve özgürlüklere yönelik her müdahalenin kanuni, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olması zorunludur. Barışçıl bir topluluğun yalnızca taleplerini kamuoyuna ve yetkili makamlara duyurmak istemesi, zor kullanmayı haklı kılmaz.

Kolluğun görevi demokratik bir hakkın kullanılmasını engellemek değil, bu hakkın güvenli biçimde kullanılmasını sağlamaktır. Zor kullanma yetkisi sınırsız değildir; ancak zorunlu hâllerde, kademeli ve ölçülü biçimde kullanılabilir. Barışçıl gösterilere yönelik süreklilik kazanan müdahaleler, toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkını fiilen kullanılamaz hâle getirir ve demokratik toplum düzenine zarar verir.

Bursa Milletvekili Yüksel Selçuk Türkoğlu'nun müdahale sırasında yere düşmesi, yaralanması ve hastaneye kaldırılması olayın vahametini daha da artırmıştır. Milletvekillerinin yasama sorumsuzluğu ve dokunulmazlığına ilişkin Anayasa hükümleri bir yana, hiç kimse düşüncesi, siyasi kimliği veya bir hak arama eylemine verdiği destek nedeniyle kolluk şiddetine maruz bırakılamaz. Bir milletvekilinin görevini yerine getirirken böyle bir müdahaleye uğraması, aynı zamanda halkın temsil hakkına ve demokratik siyasete yönelik ağır bir ihlaldir.

Bursa Barosu olarak;

Gazi ve şehit yakınlarına yönelik tüm müdahalelerin derhâl sonlandırılmasını,

Barışçıl toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkının kullanılmasının güvence altına alınmasını,

Olaylara ilişkin bütün kamera kayıtlarının muhafaza edilerek kamuoyunun doğru ve eksiksiz biçimde bilgilendirilmesini,

Emri veren ve ölçüsüz güç kullanan kamu görevlileri hakkında gecikmeksizin etkili, bağımsız ve şeffaf bir idari ve adli soruşturma yürütülmesini,

Gazilerimizin ve şehit yakınlarımızın özlük ve sosyal haklarına ilişkin taleplerinin ilgili makamlarca ayrım gözetilmeksizin değerlendirilmesini talep ediyoruz.

Bursa Milletvekili Sayın Yüksel Selçuk Türkoğlu'na geçmiş olsun dileklerimizi iletiyor; gazi ve şehit yakınlarının hukuk içinde sürdürdükleri hak arama mücadelesinin yanında olduğumuzu kamuoyuna saygıyla duyuruyoruz. **24 Ağustos 2026**

BURSA BAROSU BAŞKANLIĞI

Bursa Barosu Başkanı Öztosun:

"BİZE DÜŞEN 30 AĞUSTOS'UN NEYİ TEMSİL ETTİĞİNİ ANLAMAK VE ONUN MİRASINA SAHİP ÇIKMAKTIR"

Bursa Barosu yönetimi ve avukatlar 30 Ağustos Zafer Bayramı'nı, Bursa Adalet Sarayı Atatürk Anıtı önünde kutladı. Saygı duruşu ve İstiklal Marşı'nın okunmasıyla başlayan törende Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, Atatürk Anıtı'na çelenk sundu. Törene katılan meslektaşlarına hitaben konuşan Öztosun, "Bize düşen 30 Ağustos'un neyi temsil ettiğini anlamak ve onun mirasına sahip çıkmaktır" dedi.

Öztosun şöyle konuştu:

"Kederli denizlerin ve nehirlerin; yıllardır sürülmemiş, ekin vermez, çiçek açmaz toprağın; çöp gibi kalmış çocuk boyunlarıyla dolu şehirlerin bahtını değiştirecek bir adam, 13 Kasım 1918 günü İstanbul Limanı'na demirlemiş emperyalist donanmaya bakar ve yalnızca üç kelime söyler: Geldikleri gibi giderler!

Bu üç kelimede, bugün kimilerinin alternatif tarih anlatılarıyla unutturmaya, görmezden gelmeye çalıştığı müthiş bir kararlılık vardır. Bir milletin kaderini değiştirecek irade vardır. Bağımsızlık vardır.

Ve henüz ortada bir ordu, bir Meclis, hatta örgütlenmiş bir direniş bile yokken zafere duyulan sarsılmaz bir inanç vardır.

İşte bu kararlı cümlenin sahibi, Anadolu'yu ilmek ilmek örgütlemeye başlar.

Önce Samsun'da yakar umudun ve direncin ışığını.

Erzurum'da: 'Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür, parçalanamaz' der.

Ardından Sivas'ta manda ve himayeyi reddeder.

Ve bir milletin önüne iki seçenek koyar: 'Ya istiklal ya ölüm!'

Sonra yüzyılların karanlığını bir bir delmeye başlar.

23 Nisan'da egemenliği, köhnemiş bir saray düzeninin elinden alıp milletin kendi ellerine verir.

Millete: 'Egemenlik senindir!' der… 'Al, parçala sana biçilen bu deli gömleğini. Kendi kaderini kendin tayin et.'

Ve 13 Eylül 1921'de Sakarya'da:

'Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır' diyerek bir savunma hattından çok daha fazlasını tarif eder.

O satıh Anadolu'dur. O satıh bağımsızlıktır. O satıh, bir milletin teslim olmayacağını haykırdığı vatandır.

Ve bu millet; umutla, inançla, dirençle yener yüzyıllardır üzerine çöken o makûs talihi.

Sonra takvimler 30 Ağustos 1922'yi gösterir.

Gazi Mustafa Kemal in 'Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!' emriyle Mehmetçik emperyalizmin Anadolu'yu parçalamak için kullandığı işgal ordusunun üzerine yürür.

O müthiş ve mukaddes macerada en önde, en ön safta şahlanarak yürür.

Toprak olur. Rüzgâr olur. Başkomutanının emriyle koşar. Yağmur olur, Akdeniz'e yağar.

Ve İzmir'in dağlarında her bahar yeniden açan, sonsuzluğa uzanan çiçeklere dönüşür.

İşte bu yüzden, sevgili meslektaşlarım; Ne yaparlarsa yapsınlar bize bu zaferi unutturamazlar.

Kurtuluş Savaşı'nı unutturamazlar. Dumlupınar'ı, Sakarya'yı, Kocatepe'yi unutturamazlar.

Ve elbette Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ü unutturamazlar. Çünkü Mustafa Kemal yalnızca tarihin belirli bir döneminde yaşamış büyük bir komutan değildir. O, bizim karanlığı delen yıldızımızdır.

O, aklın dogmaya; bilimin cehalete; yurttaşlığın kulluğa; millet egemenliğinin saray egemenliğine ve bağımsızlığın emperyalizme karşı ayağa kalkışıdır. Ve en önemlisi, Mustafa Kemal bir fikirdir. "Nâçiz vücudu" elbet bir gün toprak olmuştur. Ama bize bıraktığı düşünce; akılla ve bilimle yoğrulmuş, tam bağımsızlık ülküsüyle donanmış bir fikirler bütünüdür. Vücutlar ölür. Fikirler ölmez. Hele aklın, bilimin, özgürlüğün ve bağımsızlığın ışığını taşıyan fikirler hiç ölmez. Öldürülemez.

Çünkü onlar, en koyu karanlıkta bile yeniden ortaya çıkar; karanlığı deler ve bir milletin yolunu yeniden aydınlatır. Bugün bize düşen de yalnızca 30 Ağustos'u anmak değildir.

Bize düşen, 30 Ağustos'un neyi temsil ettiğini anlamak ve onun mirasına sahip çıkmaktır.

Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğunu savunmaktır.

Tam bağımsızlıktan vazgeçmemektir. Cumhuriyet'e sahip çıkmaktır. Aklı ve bilimi rehber edinmektir.

Ve hangi koşul altında olursa olsun, bu ülkenin kaderinin başkaları tarafından yazılmasına izin vermemektir.

Çünkü 30 Ağustos bize şunu öğretmiştir:

'Bir millet kendi kaderine sahip çıktığında, ona biçilen hiçbir esaret gömleği sonsuza kadar üzerinde kalamaz.'

Selam olsun Dumlupınar'a. Selam olsun Kocatepe'ye. Selam olsun Sakarya'ya…

Selam olsun vatan, namus ve istiklal uğruna kanını bu toprağa döken Mehmetçiğe…

Selam olsun bağımsızlık uğruna toprağa düşen bütün kahramanlarımıza…

Ve selam olsun, bir millete yalnızca nasıl savaşılacağını değil, nasıl bağımsız, özgür ve onurlu yaşanacağını da gösteren Büyük Önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e…

30 Ağustos Zafer Bayramımız kutlu olsun.

Yaşasın Cumhuriyet. Yaşasın tam bağımsız Türkiye…"

Bursa Barosu, TMMOB Bursa İl Koordinasyon Kurulu ve Doğader'den ortak açıklama:

ULUDAĞ İÇİN YILLAR ÖNCE YAPTIĞIMIZ UYARILAR BUGÜN PLAN KARARLARINDA SOMUTLAŞIYOR!

Uludağ'ı imara açan plan çalışmaları, Bursa Barosu ve akademik meslek odaları ve sivil toplum örgütlerini yeniden harekete geçirdi. Bursa Akademik Odalar Birliği (BAOB)'nde düzenlenen basın toplantısında "Uludağ, şimdinin maddi çıkarlarının talan alanı değil, gelecek kuşakların ortak doğal mirasından ibarettir" denildi. Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun'un okuduğu basın açıklamasına şöyle denildi:

"Uludağ için bugün geldiğimiz nokta, Uludağ Alan Başkanlığı'nın kurulması gündeme geldiği ilk andan itibaren yaptığımız hukuki, bilimsel ve kurumsal uyarıların adım adım somutlaşmasından ibarettir.

Uludağ'ın Milli Park statüsünün zayıflatılarak farklı bir yönetim ve planlama rejimine tabi tutulması gündeme geldiğinde; Bursa Barosu, TMMOB Bursa bileşenleri, Akademik Meslek Odaları, meslek dernekleri ve çevre örgütleri olarak temel itirazımızı açık biçimde ortaya koyduk: Uludağ'ın korunması gereken doğal, ekolojik ve kültürel değerleri; turizm, yapılaşma ve ticari işletmecilik ihtiyaçlarının gerisine bırakılamaz.

7432 sayılı Kanun teklifi görüşülürken de vurguladığımız üzere; Uludağ'ın Milli Park rejimiyle korunması gerektiğini, Alan Başkanlığı modelinin ise koruma dengesini kullanım lehine bozarak ciddi ekolojik riskler üreteceğini ifade etmiştik. Bugün gelinen noktada itirazlarımızın doğruluğu ne yazık ki plan kararlarıyla kanıtlanmıştır.

CİDDİ HUKUKİ RİSK

İtirazlarımızın odağında yalnızca bir yönetim modeli tercihi değil; kararların hangi hukuki yetkilerle, hangi aktörlerin etkisiyle ve hangi kamu yararı anlayışıyla alınacağı meselesi yatmaktadır. İlan edilen planlardan kamusal bakış açısıyla değil, sadece yatırımcının ve orta üst gelir grubunun kayrılmasına yönelik tutum alındığı anlaşılmaktadır.

7432 sayılı Uludağ Alanı Hakkında Kanun ile oluşturulan yönetim yapısı incelendiğinde, karar alma mekanizmasının niteliği açıkça görülmektedir. Kanun uyarınca oluşturulan Uludağ Alan Komisyonu; idari yargı yolu açık olmak üzere "kesin" kararlar alma yetkisine sahiptir. Komisyon, yalnızca imar ve planlama süreçlerinde değil, alanın en temel koruma kalkanı olan doğal sit alanlarının tescili, derecelendirilmesi ve sınır değişiklikleri konusunda da doğrudan yetkili kılınmıştır. Koruma statülerinin belirlenmesi ve değiştirilmesi yetkisinin bu yapıda toplanması, alanın ekolojik geleceği bakımından ciddi bir hukuki risk oluşturmaktadır.

Karar ve danışma mekanizmalarının bileşimi, sistemin koruma odaklı mı yoksa kullanıcı ve sektör odaklı mı tasarlandığını açıkça ortaya koymaktadır. Danışma Kurulu bünyesinde Bursa Ticaret ve Sanayi Odası (BTSO), Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB), Güney Marmara Turistik Otelciler ve İşletmeciler Birliği (GUMTOB) ile Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü gibi ağırlıklı olarak turizm, ticaret ve işletme odaklı aktörlerin yer alması; ekolojik ve bilimsel temsilin ise geri planda kalması, kamu yararı ilkesi açısından temel bir çelişkidir.

Bu kurumsal yapı; koruma hukuku, şehircilik ilkeleri ve planlama esasları çerçevesinde bağımsız, ekosistem odaklı ve kamusal denetimi esas alan bir yönetim anlayışından ziyade, turizm ve kullanım taleplerini merkeze alan bir karar alma rejimini somutlaştırmaktadır.

DAVAMIZIN HAKLILIĞI ORTAYA KONULMUŞTUR

Nitekim 1/50.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı (ÇDP) geçtiğimiz aylarda askıya çıkarıldığında tam olarak bu risklere dikkat çekmiş; plan metnindeki korumadan çok, kullanıma yönelen, yeni yapılaşmalara kapı aralayan düzenlemeler sebebiyle Uludağ Alan Başkanlığı tarafından hazırlanan 1/50.000 ölçekli planın iptali için Bursa Barosu ve TMMOB Mimarlar Odası Bursa Şubesi olarak dava açılmıştı.

Açılan iptal davasında;

• Üst ölçekli plan kararları ve koruma ilkeleriyle uyumsuzluğu,

• Mevcut koruma statülerinin ve orman alanlarının planda zayıflatılmasını,

• Ekolojik/hidrojeolojik eşikler ile taşıma kapasitesinin göz ardı edilmesini,

• Koruma-kullanma dengesinin kullanım ve yapılaşma lehine bozulmasını hukuki gerekçelerimiz olarak yargıya taşınmıştır.

1/50.000 ölçekli ÇDP hakkında açılan davanın sonucu bile beklenmeden, Uludağ Alan Başkanlığı bu kez de 1/5.000 ölçekli ve 1/1.000 ölçekli alt ölçekli planları askıya çıkarmıştır. Askıya çıkarılan 1/5.000 ve 1/1.000 ölçekli alt planlar, 1/50.000 ölçekli ÇDP hakkındaki şüphelerin ve davanın ne kadar haklı olduğunu somut olarak kanıtlamıştır.

1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planında yer alan Milli Park, Orman ve Uzun Mesafeli Koruma Alanı kararlarının 1/50.000 ölçekli planda yer almaması, planların kademeli birlikteliği ilkesini ihlal etmektedir.

Üst ölçekli planda uyardığımız kullanım odaklı yaklaşım; bugün alt ölçeklerde yeni konaklama alanları, mevcut yapılaşma haklarının sürdürülmesi, planlama alanında ilk kez tanımlanan 52,77 hektarlık rekreasyon alanı, genişletilen spor ve kayak eğitim alanları, yeni mekanik tesisler ve genişleyen hizmet alanları şeklinde doğrudan fiziksel müdahale kararlarına dönüşmüştür.

PLANLARDA YAPILAŞMA KARARLARI ARTIK SOMUTTUR

Sorun yalnızca otel binaları değildir, mesele koruma amaçlı olması gereken planların, idari ve hukuki yapı vasıtasıyla sürekli yeni yapılaşma ve kullanım hakkı üreten bir araca dönüştürülmesidir.

Askıya çıkarılan alt ölçekli planlarda;

• Günlük kullanım alanlarının konaklama alanlarına dönüştürülmesi: 1/1.000 Plan Açıklama Raporu (bölüm 10.4.2) ile günübirlik bir tesis olan kafenin plan kararıyla konaklama tesisine dönüştürülmesi bunun en net kanıtıdır.

• Yeni konaklama ve tesis alanlarının tanımlanması: Mevcut yatak kapasitesi 3.546'dan 4.481'e (+935 yatak, %26,4 artış) çıkarılmaktadır.

• Hassas Ekosisteme Yeni Müdahaleler: Mevcut durumda hiç bulunmayan 52,77 hektarlık rekreasyon alanı ile 36,93 hektarlık güvenlik tampon bölgesinin tanımlanarak hassas ekosisteme müdahale edilmektedir.

• Yeni mekanik tesis kararlarıyla alandaki insan ve araç baskısının artırılması: Ö1–Ö7 notasyonlu 7 yeni mekanik hat (telesiyej) ile kapasite saatte 6.450 kişi artırılmaktadır. Bu kararlar bütüncül bir çevresel tehdit oluşturmaktadır.

Planlama hukukunda bir alanın taşıma kapasitesi yalnızca mevcut yatak veya bina sayısı ile ölçülemez.

Ulaşım, otopark, altyapı, enerji, su kullanımı, atık yönetimi ve yapay müdahalelerin kümülatif etkileri bilimsel olarak hesaplanmalıdır.

1/50.000 ölçekli ÇDP Plan Açıklama Raporu'nda bir göletin inşası ile yetersiz yağış dönemlerinde kış sporları için yapay karlama göleti olarak planlanması, kurulan yönetim rejiminin mantığını açıkça özetlemektedir: Uludağ'ı koruma iddiasındaki bir yönetim ve planlama yaklaşımı; doğal koşulların yetersiz kaldığı yerde doğanın ekolojik sınırlarını esas almak yerine, daha fazla yapay müdahaleyle turizm kullanımını zorlamayı benimsemiştir. Bu anlayış, ekolojik koruma ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

ARAZİNİN YARISINDAN ÇOĞU SIFIRLANIYOR

Planlama alanının mevcut durumunda %52,18'i (305,33 hektar) "Doğal Arazi" statüsündedir. Askıdaki imar planları ise bu koruma altındaki sınıfı tamamen ortadan kaldırmakta; 572,41 hektarlık planlama alanının tamamını insan müdahalesine açık kullanımlara tahsis etmektedir. Bu durum, "Uludağ ne kadar korunabilir?" sorusunun en somut ve kaygı verici sayısal karşılığıdır.

ULUDAĞ İÇİN ASIL SORU: "NE KADAR DAHA KULLANILABİLİR" DEĞİL, "NE KADAR KORUNABİLİR?" OLMALIDIR.

Planlama anlayışının merkezinde turizm kapasitesini zorlamak değil, alanın korunması gereken ekolojik eşiklerini belirlemek yatmalıdır. Kararlar "Buraya daha ne yapılabilir?" sorusuyla değil, "Bu hassas ekosistem daha ne kadar müdahaleyi kaldırabilir?" sorusuyla alınmalıdır.

SONUÇ OLARAK;

Bursa Barosu ve TMMOB Bursa İl Koordinasyon Kurulu olarak;

1. Uludağ Alan Başkanlığı yönetim ve karar alma mekanizmalarının, kamu yararı, ekolojik öncelikler, şehircilik ilkeleri ve planlama esaslarına göre yeniden değerlendirilmesini,

2. 1/5.000 ve 1/1.000 ölçekli alt planlarda öngörülen yapılaşma, konaklama ve kullanım kararlarının derhal durdurularak ekolojik taşıma kapasitesi ve kümülatif çevresel etkiler çerçevesinde ihlallerin ortadan kaldırılmasını,

3. Sit alanları ve koruma statüleri üzerindeki tasarrufların ticari/turistik kaygılardan bağımsız, bilimsel kurulların ve kamusal denetimin katılımıyla yürütülmesini,

4. Plan kademelenmesi ilkelerine aykırı olan ve koruma-kullanma dengesini kullanım lehine bozan tüm kararlardan vazgeçilmesini

talep ediyoruz.

Uludağ'ı korumak; yeni yapılaşma hakları tanımlamak değil, doğal eşikleri planlamanın tek ve temel belirleyicisi haline getirmektir. Daha en başında TBMM de Alan Başkanlığı kuruluşuna karşı çıkarken dile getirilen koruma aleyhine olan tehlikeler gerçekleştirilmiş halde önümüze konulmuştur. Milli Park düzeni dışına çıkılarak yaratılan statüden kaynaklı rejim ve yönetim kaygılarının bugün alt ölçekli planlarla somutlaşmasını kabul etmiyoruz.

Uludağ, şimdinin maddi çıkarlarının talan alanı değil, gelecek kuşakların ortak doğal mirasından ibarettir."

TARIM ARAZİLERİMİZİ KÂR HIRSINA VE SANAYİ YAPILAŞMASINA KURBAN ETMEYECEĞİZ!

KARACABEY OVASINDA TEKNOSAB İLAVE ALANLAR VE KAMULAŞTIRMA GİRİŞİMLERİ KABUL EDİLEMEZ!

Bursa'mızın en kıymetli tarımsal üretim merkezlerinden biri olan Karacabey Ovası, yıllardır birbiri ardına atılan idari adımlarla, plan değişiklikleriyle, sanayi genişleme projeleriyle çok yönlü bir rant ve talan tehdidi altındadır. Yargı kararlarına, bilimsel gerçeklere ve kamu yararına açıkça aykırı şekilde yürütülen bu uygulamalara son olarak TEKNOSAB OSB için ilave alan girişimleri eklenmiştir.

Karacabey Ovası'nda yer alan tarım arazilerinin sanayi alanına dönüştürülmesine yönelik süreç geçmişte de benzer hukuksuzluklar karşımıza çıkmıştır. Yaklaşık 223 hektarlık tarım alanında KOTİYAK tarafından sanayi alanı inşa edilebilmesi amacıyla TOKİ ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından defalarca plan değişikliği yapılmış; Toprak Koruma Kurulu tarafından söz konusu projelere onay verilmiş ve Başbakanlık "Olur"u ile "kamu yararı" kararı alınarak kamulaştırma işlemleri başlatılmıştır. Ancak Bursa Barosu, akademik meslek odalarımız ve bölge köylülerinin kararlı mücadelesi sonucu açılan davalarda söz konusu idari işlemlerin tamamı ayrı ayrı iptal edilmiş, bu kararlar Danıştay incelemesinden geçerek kesinleşmiştir.

Yargı kararlarıyla koruma altına alınan bu verimli topraklarda hukukun arkasından dolaşma çabaları ne yazık ki durmamıştır. 2026 yılının başlarında, İkizce Mahallesi'nin "Çamlık Altı" (Arka Taraf) mevkiinde tarlası olan köylülerimiz, tapu kayıtlarına TEKNOSAB OSB tarafından "kamulaştırma şerhi" konulduğunu öğrenmiştir. Bölge halkının ve Bursa Barosu Çevre ve Kent Hukuku Komisyonunun yaptığı araştırmalar neticesinde; Karacabey Ovası'ndaki yaklaşık 177 hektarlık verimli tarım arazisinin, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının 30.01.2026 tarihli kararıyla "TEKNOSAB OSB 3. İlave Alan" olarak tespit edildiği ortaya çıkmıştır.

Hukuka ve kamu yararına açıkça aykırı olan bu yer tespiti kararının geri alınması ve Karacabey Ovası'nın sanayi için "yer seçimi" alternatifi olmaktan tamamen çıkarılması talebiyle Bakanlığına yaptığımız bir başvuru zımnen reddedilmiştir. Bunun üzerine; Karacabey Ovası'nı, toprağını ve geleceğini korumakta kararlı olan Bursa Barosu, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası ve İkizce köylüleri tarafından, yer seçimi ve zımni ret işlemlerinin iptali talebiyle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TEKNOSAB ve Bursa Valiliği aleyhine 03.07.2026 tarihinde yargı süreci başlatılmıştır.

Aynı alan için Bursa İl Toprak Koruma Kurulunun tarım dışı kullanım kararı ile Bakanlıkların kamu yararı kararlarının iptalleri için de ikinci dava söz konusudur. Bu dava da; Bursa Barosu, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası ve İkizce köylüleri tarafından açılmıştır.

Diğer yandan, Bursa Ticaret ve Sanayi Odası (BTSO) seçim süreci kapsamında, devam eden hukuki süreçler ve iptal riskleri yok sayılarak KOBİ'lere yer tahsisi içerikli tanıtım faaliyetleri tarafımızca kaygıyla karşılanmıştır. İdari yargı nezdinde hukukiliği sorgulanan uygulamaların tanıtım unsuru haline getirilmesi, kamuoyunu yanıltıcı nitelikte olup şeffaflık, dürüstlük ve kurumsal sorumluluk ilkeleri ile bağdaşmamaktadır. Yargı süreçlerini yok sayan bu tanıtım sonucunda yeni mağduriyetler oluşacaktır.

Aynı seçim nedeniyle, yirmiye yaklaşan organize sanayi bölgelerine ek olarak, Bursanın Uludağ hariç dört bir yanına yeni OSB vaatleri de yapılmaktadır. Adayların hepsinin, tüm yeni OSB'lerde arsaları bulunduğu açık kaynaklarda yazılırken, Kestel Soğuksu'dan TEKNOSAB'a ve hatta şehrin kuzeyi de dahil Bursa'yı sadece fabrika bacalarıyla donatma çabalarına karşı çıkıyoruz.

Buradan yetkili kurumlara açıkça soruyoruz:

Kesinleşmiş yargı kararları ortadayken, Karacabey Ovası'nın verimli tarım topraklarını sanayiye açma ısrarı neden devam etmektedir?

Gıda güvencesinin ve iklim krizinin hayati önem taşıdığı günümüzde, 178 hektarlık birinci sınıf tarım arazisinin sanayi alanı olarak belirlenmesinde hangi kamu yararı bulunmaktadır?

Anayasa ve Toprak Koruma Kanunu ile güvence altına alınan tarım alanlarının ve köylünün mülkiyet hakkının ihlal edilmesine neden göz yumulmaktadır?

Anayasa'nın 56. maddesi yurttaşların sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkını güvence altına alır. Avukatlık Kanunu'nun 76. maddesi ve TMMOB'nin kuruluş kanunu, kurumlarımıza çevreyi, toprağı ve kamu yararını koruma görevini yüklemektedir. Bu görev bilinciyle bir kez daha vurguluyoruz: Toprak kendini savunamaz. Suyu, toprağı ve verimli tarlaları savunmak hepimizin sorumluluğudur. Sanayi ve sanayileşme politikaları kâr ve rant hırsıyla değil; bilimle, mühendislikle, planlama esaslarıyla ve mutlak kamu yararı gözetilerek yürütülmelidir.

Bursa Barosu, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası ve İkizce köylüleri olarak; Karacabey Ovası'nı ve tarım topraklarımızı rant projelerine teslim etmeyeceğimizi, Başlatılan hukuki ve toplumsal mücadelenin sonuna kadar takipçisi olacağımızı,

Kamuoyunu süreç hakkında düzenli olarak doğru bilgilendirmeye devam edeceğimizi saygıyla duyururuz. **30 Eylül 2026**

BURSA BAROSU

TMMOB ZİRAAT MÜHENDİSLERİ ODASI BURSA ŞUBESİ

ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU TEKNOSAB 3. İLAVE ALANIN İPTALİ İSTEMİYLE DAVA AÇTI

Bursa Barosu Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu'ndan yapılan açıklamada, şöyle denildi:

"İlimiz Karacabey Ovasında yer alan yaklaşık 223 hektar tarım arazisinde KOTİYAK tarafından sanayi alanı inşa edilebilmesi için TOKİ ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından birden çok kez plan değişikliği yapılmış, Toprak Koruma Kurulu'nca söz konusu projelere izin verilmiştir. Ayrıca Başbakanlık "Olur"u ile de TEKNOSAB OSB hakkında "kamu yararı" kararı verilerek alanda kamulaştırma işlemlerine başlanmıştır.

Söz konusu idari işlemlerin tamamı Bursa Barosu ve köylülerin açmış oldukları birden çok dava neticesinde ayrı ayrı iptal edilmiş, iptal kararları Danıştay incelemesinden geçerek kesinleşmiştir. 2026 yılının başlarında ise İkizce Mahallesi'nin "Çamlık Altı" (Arka Taraf) mevkiinde tarlası olan bir kısım İkizce köylüsü tapu kayıtlarına TEKNOSAB OSB tarafından "kamulaştırma şerhi" konulduğunu görünce konuyu kendi imkanlarıyla araştırmış ve aynı bölgede daha önce tarım alanlarını korumak için davalar açan Bursa Barosu'ndan destek istemişlerdir.

Bursa Barosu Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu'nca yapılan araştırmalar neticesinde, söz konusu alandaki yaklaşık 177 hektarlık tarım arazisinin Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın 30.01.2026 tarihli kararıyla "TEKNOSAB OSB 3. İlave Alan" olarak tespit edildiği anlaşılmıştır. Bu yer tespiti kararının geri alınması ve Karacabey Ovası'nın "yer seçimi" alternatifi olmaktan çıkarılması talebiyle Bursa Barosu tarafından bakanlığa başvurulmuştur. Bakanlığın başvurumuzu zımni olarak reddetmesi nedeniyle de Bursa Barosu, TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası, İkizce köylüleri tarafından yer seçimi ve zımni ret işlemlerinin iptali talebiyle Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, TEKNOSAB ve Bursa Valiliği aleyhine 03.07.2026 tarihinde dava açılmıştır.

Bursa Barosu; kurulduğu günden bu yana, Avukatlık Kanunu'nun 76. maddesinin kendisine yüklediği görev ve sorumlulutğun bilinciyle, Anayasa'nın 56. maddesiyle güvence altına alınan, yurttaşların sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına yönelen her türlü saldırıya karşı mücadele etmiş, etmeye de devam edecektir." **11 Ağustos 2026**

YENİŞEHİR BURCUN'DA YAPILACAK ÇİMENTO FABRİKASINI YARGI DURDURDU

Bursa'nın Yenişehir ilçesi Burcun Köyü sınırlarında, özel bir firma tarafından yapılması planlanan entegre çimento fabrikası projesi için Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nca verilen "Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Olumlu" kararı Bursa 4.İdare Mahkemesi'nce iptal edildi.

Çimento fabrikası kurulmasına olanak tanıyan karar üzerine, bölgenin tarımsal bütünlüğünü, yer altı su kaynaklarını ve İznik Gölü ekosistemini korumak, halk sağlığını ve yaşam haklarını savunmak amacıyla Bursa Barosu, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) ve Bursa Tabip Odası'nca iptal istemiyle dava açılmıştı.

Dava kapsamında Bursa 4. İdare Mahkemesi'nce görevlendirilen; aralarında çevre, harita, jeoloji, ziraat, meteoroloji, maden ve orman mühendisleri ile şehir plancısı ve biyologların yer aldığı geniş katılımlı uzman bilirkişi heyetinin mahallinde yaptığı keşif sonucu düzenlenen raporda; projenin çevreye, tarım arazilerine, yer altı ve yer üstü su kaynaklarına, flora ve faunaya yönelik muhtemel riskleri hakkında idarece yeterli ve bilimsel bir incelemenin yapılmadığı ortaya konuldu.

Yargılama sonucunda Bursa 4. İdare Mahkemesi, tesisin hidrolojik hassasiyet, topoğrafik riskler ve zemin problemleri nedeniyle bu tür bir ağır sanayi kuruluşu için uygun olmadığını, ÇED raporunun flora-fauna ve bilimsel yeterlilik açısından ciddi eksiklikler içerdiğine dikkat çekti. Bakanlığın "ÇED Olumlu" kararını hukuka aykırı bulan mahkeme oy birliğiyle iptal kararı verdi.

Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu'ndan yapılan yazılı açıklamada, "anayasal bir hak olan sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına yönelen her türlü hukuka aykırılıkta, doğayı korumak ve hakları ihlal edilen yurttaşların yanında olmak adına bu haklı mücadeleye kararlılıkla devam edeceğimizi bir kez daha kamuoyuna saygıyla duyururuz" denildi. **18 Temmuz 2026**

SADECE KIZIL GEYİĞİ DEĞİL, BURSA'NIN YAŞAM HAKKINI SAVUNUYORUZ

Bursa Barosu başta olmak üzere akademik meslek odalarının temsilcileri, Kızıl Geyik Av İhalesi'nin iptal edilmesi için Doğa Koruma Milli Parklar Müdürlüğü önünde basın açıklaması yaptılar.

Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, başkan yardımcısı Av. Aslı Evke Yetkin, sayman Av. Nilay Parlar, yönetim kurulu üyesi Av.Müberra Gülen Aydın ve Bursa Barosu Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu Başkanı Av. Eralp Atabek'in katılığı basın açıklamasını Veteriner Hekimler Odası Başkanı Melike Baysal okudu.

Açıklamada şöyle denildi:

"Yalnızca bir av ihalesine itiraz etmek için değil; Bursa'nın ormanlarını, suyunu, toprağını, yaban hayatını ve ortak geleceğimizi savunmak için bir aradayız.

Çünkü biliyoruz ki mesele yalnızca bir kızıl geyik değildir; mesele yaşamın bütünüdür.

Bir canlının yaşamını ekonomik bir değere indirgemek, doğayı yalnızca gelir getiren bir kaynak olarak gören anlayışın sonucudur. Oysa doğa; alınıp satılacak, ihale edilecek ya da ekonomik karşılığı üzerinden değerlendirilecek bir meta değil, yaşamın ta kendisidir.

Yıllardır aynı gerçeği dile getiriyoruz: İnsan sağlığı, hayvan sağlığı ve çevre sağlığı birbirinden ayrı düşünülemez. Dünyanın benimsediği Tek Sağlık (One Health) yaklaşımı da bunu ortaya koymaktadır. Sağlıklı insanlar ancak sağlıklı hayvanlarla, sağlıklı hayvanlar ise ancak sağlıklı ekosistemlerde yaşayabilir.

Kızıl geyik de bu ekosistemin vazgeçilmez bir parçasıdır. Ormanın yenilenmesine katkı sağlayan, biyolojik çeşitliliğin devamlılığında rol oynayan her yaban hayvanı gibi onun yaşam hakkını savunmak, aslında ekolojik dengeyi savunmaktır.

Ancak Bursa'yı yalnızca çevre sorunlarıyla anmak istemiyoruz.

Biz çocuklarımıza yalnızca fabrikalar değil; temiz akan dereler, nefes alınabilen ormanlar, yaşayan göller ve yaban hayatıyla birlikte var olabilen bir Bursa bırakmak istiyoruz.

Çünkü gerçek zenginlik, tükettiğimiz doğal varlıklar değil; koruyabildiğimiz doğal mirastır.

Doğayı korumak romantik bir tercih değil; ekonomik, ekolojik ve toplumsal bir zorunluluktur. Halk sağlığının, gıda güvenliğinin, iklim direncinin ve gelecek kuşakların yaşam hakkının temelidir.

Biz yaşamın tarafındayız. Kızıl geyiğin de, Yaren Leylek'in de, Uludağ'ın da, Uluabat Gölü'nün de, Nilüfer Çayı'nın da, Bursa Ovası'nın da...

Çünkü biliyoruz ki Bursa'nın geleceği, ancak doğası kadar güçlü olacaktır.

Bir kızıl geyiğin ihalesiyle başlayan sessizlik, yarın ormanların, derelerin ve çocuklarımızın geleceğinin sessizliğine dönüşmesin diye bugün buradayız.

Doğa bize atalarımızdan miras değil, çocuklarımızdan emanettir. Bursa'yı bu emanet bilinciyle korumak zorundayız." **1 Temmuz 2026**

DOĞAYI SAVUNMAK SUÇ DEĞİLDİR: AKBELEN DİRENİŞÇİSİ ESRA IŞIK'IN YANINDAYIZ!

Muğla'nın Milas ilçesinde, LİMAK Holding'in maden faaliyetlerine karşı Akbelen Ormanlarını, doğasını ve geleceğini savunan İkizköylülerin haklı mücadelesi uzun yıllardır tüm Türkiye'ye örnek olmaktadır. Ancak ne yazık ki, anayasal bir hak olan sağlıklı bir çevrede yaşama hakkını savunan yurttaşlarımız, korumakla yükümlü oldukları doğayı rant uğruna talan edenler yerine yargı kıskacına alınmaktadır.

Bunun son ve kabul edilemez örneği, Akbelen direnişinin simge isimlerinden Esra Işık hakkında verilen haksız hapis ve para cezası kararıdır. Akbelen çevresindeki 679 parselin acele kamulaştırılması kararına karşı açılan davada, bilirkişi keşfi sırasında gerçekleştirilen barışçıl protestolar gerekçe gösterilerek Esra Işık'a Milas 3. Asliye Ceza Mahkemesi tarafından 2 yıl 1 ay hapis cezası ve adli para cezası verilmiştir.

Daha önce aynı dosya kapsamında hukuksuz bir şekilde 42 gün cezaevinde tutulan ve Danıştay 6. Dairesi'nin acele kamulaştırma kararlarına yönelik yürütmeyi durdurma kararının ardından tahliye edilen Esra Işık'a verilen bu ceza; yalnızca kendisine değil, ülkenin dört bir yanında çevre mücadelesi veren herkese gözdağı verme niteliğindedir.

Hukukun temel görevi; şirketlerin kâr hırsını değil, kamunun yararını, doğayı ve yaşamı korumaktır. Çevre mücadelesi veren yurttaşları cezalandırma pratikleri, adalet duygusunu zedelediği gibi ekolojik yıkımın da önünü açmaktadır. Unutulmamalıdır ki; Akbelen'i savunmak, Kazdağları'nı savunmak, Kirazlıyaylayı savunmak; Cargill'e, JES'lere, maden talanlarına karşı durmak suç değil, bu topraklara karşı bir yurttaşlık ve insanlık görevidir.

Bursa Barosu Çevre ve Kent Hukuku Komisyonu olarak; istinaf sürecine taşınacak olan bu haksız kararın takipçisi olacağımızı, yaşamı ve doğayı savunan Esra Işık'ın ve Akbelen köylülerinin asla yalnız olmadığını kamuoyuna saygıyla duyuruyoruz.

Yargı, sermayenin değil, doğanın ve yaşamın koruyucusu olmalıdır! **8 Temmuz 2026**

BURSA BAROSU ÇEVRE VE KENT HUKUKU KOMİSYONU

DUYGULARI DEĞİL BİLİMİ DİNLEYELİM!

Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, akademik meslek odaları, Doğader ve Nilüfer Kent Konseyi ile birlikte "7527 Sayılı Kanunun İkinci Yılında Hayvan Koruma Politikalarına Tek Sağlık Perspektifinden Değerlendirme" konulu basın açıklamasına katıldı.

Açıklamada "İnsan sağlığı, hayvan sağlığı ve çevre sağlığı birbirinden ayrı düşünülemez. İkinci yılın sonunda artık sloganlarla değil; verilerle konuşmak, sonuçları değerlendirebilmek istiyoruz. Duyguları değil bilimi dinlemek sonuç verir. Bizler, Bursa Akademik Odalar Birliği'ni oluşturan meslek odaları olarak, bilimi esas alan, mesleki uzmanlığa saygı duyan, yerel yönetimleri güçlendiren, şeffaflığı ilke edinen ve Tek Sağlık yaklaşımını kamu politikalarının merkezine yerleştiren anlayışın ülkemizi kalıcı çözüme ulaştıracağına inanıyoruz. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın uygulamanın ikinci yılına ilişkin verileri kamuoyuyla paylaşmasını bekliyor; bu verilerin bilimsel değerlendirmeler ışığında tartışılmasını önemsiyoruz. Çünkü şunu unutmamalıyız: Sorunun kaynağı çözülmeden yalnızca popülasyonu yönetmeye çalışırsanız, değişen tek şey hayvanların bulunduğu yer olur. Sorun ise varlığını sürdürmeye devam eder" ifadelerine yer verildi.

BURSA BAROSU HALKIN YANINDA

Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun ile Sayman Av. Nilay Parlar, Bursa ili, İnegöl ilçesi, Fevziye ve Elmaçayır mahalleleri sınırlarında planlanan "Doğal Mineralli Su ve Doğal Kaynak Suyu Arama, Çıkarma ve Paketleme Faaliyeti" hakkında "ÇED Olumlu" başlığı altında ilan edilen kararın yürütmesinin durdurulması ve yargılama sonunda iptali için Bursa Barosu ile beraber, İnegöl Ziraat Odası, tarım kooperatifleri, muhtarların da olduğu davacılar tarafından Bursa 4. İdare Mahkemesi'nde açılan dava ile ilgili sürece dair yapılan basın açıklamasına katıldı. Bursa Barosu Başkanı Öztosun, "Halkın avukatı olan Bursa Barosu'nun en temel insani hak olan su hakkının korunmasıyla ilgili bölge halkının, köylünün, çiftçinin yanında olmaya devam edeceğini" söyledi.

DEMOKRASİ VE MESLEK ŞEHİTLERİMİZİ ANDIK

Demokrasi ve meslek şehitleri Av. Mehmet Cengiz Göral ve Av. Özgür Aksoy Gemlik'in Adliye ve Orhangazi'nin Yeniköy mahallelerindeki mezarları başında anıldı.

Törenlere Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, başkan yardımcısı Av. Aslı Evke Yetkin, yönetim kurulu üyesi Av. Özen Dağdeviren, İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Av. Kemal özgür Yetkin, başkan yardımcısı Av. Tuğçe Hekimoğlu Demirhan, avukatlar ve Gemlik Belediye Başkanı Şükrü Deviren ile Cumhuriyet Halk Partisi'nin Gemlik ilçe ve il temsilcileri katıldı.

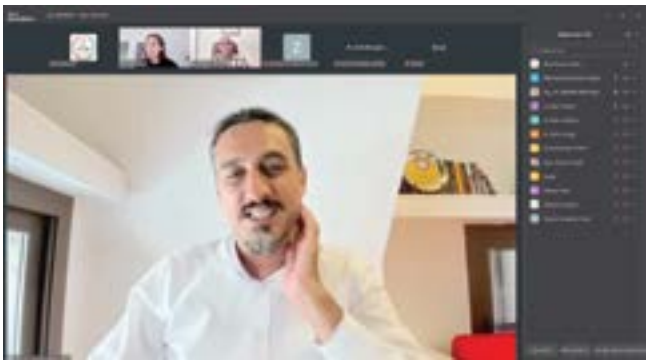
Her iki törende konuşan Bursa Barosu Başkanı Öztosun, Cengiz Göral ve Özgür Aksoy'un demokrasi, insan hak ve özgürlükleri ile hukukun üstünlüğü mücadelelerini örnek almaya devam ettiklerini söyledi.

SİBER GÜVENLİK HUKUKUNDA YENİ DÖNEM

Bursa Barosu Bilişim Hukuku Komisyonu'nun katkılarıyla düzenlenen "Siber Güvenlik Hukukunda Yeni Dönem" başlıklı çevrimiçi seminer, İstanbul Barosu Üyesi Av. Doç. Dr. Mehmet Bedii Kaya'nın sunumuyla gerçekleştirildi.

YEŞİL PASAPORT BAŞVURULARI ELEKTRONİK ORTAMDA YAPILACAK

TBB ile Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü arasında gerçekleşen entegrasyon çalışmaları kapsamında, hususi damgalı (yeşil) pasaport başvurularının elektronik ortamda gerçekleştirilmesine olanak sağlayan yeni sistem 3 Ağustos 2026 tarihi itibarıyla uygulamaya alınmıştır.
Yeni sistem kapsamında yeşil pasaport başvuru süreci aşağıdaki şekilde yürütülecektir:
Yeşil Pasaport başvuruları UHAP üzerinden meslektaşlarımız tarafından oluşturularak baro onayına gönderilecektir.
UHAP ekranlarına düşen başvurular, baromuz tarafından yetkilendirilen personelce kontrol edilecek ve gerekli bilgi girişleri tamamlanacaktır.
Başvuru formları, baro başkanlık divanı üyesi tarafından elektronik imza ile imzalanacaktır.
Elektronik imza ile onaylanan başvuru formları, sistem üzerinden Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne iletilecektir.
Meslektaşlarımız, başvurularını tamamlamak üzere nüfus vatandaşlık işlerinden randevularını alacak ve gerekli diğer belgelerle birlikte nüfus müdürlüklerine şahsen müracaat edecektir.
Meslektaşlarımıza saygıyla duyurulur.
Ayrıntılı bilgi için: https://www.barobirlik.org.tr/Haberler/duyuru-202632-86603

UYUŞTURUCU SUÇLARINDA YARGI PRATİKLERİ

Türkiye Barolar Birliği ve Bursa Barosu işbirliğiyle düzenlenen "Uyuşturucu Suçlarında Yargı Pratikleri" konulu seminer, Bursa Bölge Adliye Mahkemesi Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi. Bursa Barosu CMK Eğitim ve Uygulama Merkezi Başkanı Av. Türker Sarnık'ın moderatörlüğünde gerçekleşen seminerde TBB CMK Komisyonu Sözcüsü Av. Eyyup Can Candaş "Uyuşturucu Suçlarında Suça İlişkin Delillerin Toplanması ve Değerlendirilmesi", Yargıtay 10. Ceza Dairesi Tetkik Hakimi Elif Melek Balık "Koruma Tedbirleri Yönünden Uyuşturucu Suçları", Ankara BAM 24. Ceza Dairesi Üyesi Hakim Uğur Öğer de "Uyuşturucu Suçlarında Etkin Pişmanlık" konularında görüşlerini aktardı. Seminer sonunda Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, konuşmacılara anı plaketi verdi.

KİRA ALACAKLARI VE BUNA BAĞLI DAVALAR

Bursa Barosu Eğitim Merkezi BUBEM'in düzenlediği "Kira Alacakları ve Buna Bağlı Davalar" konferansı, Bursa Akademik Odalar Birliği (BAOB) ortak salonda gerçekleştirildi. İstanbul Barosu üyesi Av. Yankı Büyüksezer'in konferansını çok sayıda avukat izlerken, program sonunda Bursa Barosu Saymanı Av. Nilay Parlar, konuşmacı Büyüksezer'e anı plaketi verdi.

AVUKATLARIN VERGİ SORUNLARI VE VERGİ DENETİMLERİ

Bursa Barosu Eğitim Merkezi (BUBEM) tarafından düzenlenen "Avukatların Vergi Sorunları ve Vergi Denetimleri" başlıklı konferans, Av. Özgür Aksoy Salonu'nda gerçekleştirildi. İzmir Barosu Üyesi Av. Oğuzhan Aslan'ın verdiği konferansı Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun da izledi. Öztosun konferans sonunda konuşmacı Oğuzhan Aslan'a anı plaketi verdi.

UYAP PROMOSYONU TALEBİ

Bursa Barosu'nca, Adalet Bakanlığı'na UYAP kullanan avukatlara promosyon haklarının sağlanması talebinde bulunuldu. İlgili yazıda ayrıca, UYAP üzerinde başka bankalarla da ödeme yapılabilmesine ve bu suretle baroların başka bankalarla da ayrı promosyon anlaşması yapabilmesine olanak yaratılması yönündeki gerekli düzenlemelerin yapılması talep edildi.

PROTESTOCULARA BERAAT

Bursa'da 19 Mart protestolarında gözaltına alınan, aralarında Av. Metin Çil'in de bulunduğu 12 sanık hakkında 2911 s.lı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Yasası'na aykırılıktan açılan davada tüm sanıklar için suçun oluşmadığı gerekçesi ile beraat kararı verildi. Duruşmaya Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, başkan yardımcısı Av. Aslı Evke Yetkin, yönetim kurulu üyeleri Av. Gülender Adıgüzel Özcan, Av. Atakan Arar, Av. Tolga Polat ile çok sayıda avukat katıldı.

CEZA YARGILAMASINDA DURUŞMA VE SAVUNMA

Bursa Barosu Eğitim Merkezi BUBEM tarafından düzenlenen "Ceza Yargılamasında Duruşma ve Savunma" konulu konferans Av. Özgür Aksoy Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi.
Manisa Barosu önceki başkanı Av. Ümit Rona'nın konferansını Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun ile önceki başkan Av. Gürkan Altun da izledi. Öztosun, konferans sonunda Rona'ya anı plaketi verdi.

SAVUNMA HAKKI DOKUNULMAZDIR

Bursa Barosu İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Av. Kemal Özgür Yetkin ve Komisyon üyesi Av. Levent Dağdeviren, bir yılı aşkın süredir tutuklu bulunan Av. Mehmet Pehlivan'ı, "kuyu tipi" olarak bilinen Çorlu Karatepe Cezaevi'nde ziyaret etti.
Ziyaretlerde şu mesaj verildi: "Avukatın mesleki faaliyetleri nedeniyle özgürlüğünden yoksun bırakılması, yalnızca avukatın değil, savunma hakkının ve hukuk devletinin de meselesidir. İnsan hakları, adil yargılanma ve savunmanın bağımsızlığı için meslektaşımızın yanındayız. Savunma susturulamaz. Avukatlık faaliyeti suç değildir."

STAJ DEĞERLENDİRMESİ YAPILDI

Bursa Barosu Staj Eğitim Merkezi, 2025-2026 dönemi eğitim programını tamamladı ve eğitmenlerle değerlendirme toplantısı yapıldı. Toplantıda Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, tüm eğitmenlere teşekkür belgesi verdi.

FARAZİ DAVA VE DURUŞMA ÇALIŞMALARI TAMAMLANDI

Bursa Adalet Sarayı'nda gerçekleştirilen final duruşmalarında ceza heyeti Av. Tayfun Gündoğdu, Av. Murat Özdemir ve Av. Ömer Gül; hukuk heyeti ise Av. Ülkü Şimşek, Av. Sedat Gökdemir ve Av. Nezaket Altun'dan oluştu.
Her iki alanda toplam 32 grupta yer alan stajyer avukatlar, daha önceden belirlenen dava konularında müvekkillerini en iyi şekilde savunmaya çalıştılar.
Duruşma çalışmalarını Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, Staj Yürütme Kurulu Başkanı Av. Gonca Gülçin ve kurul üyelerinden Av. Vidadi Bektaş Demirci yakından takip etti.

MUDANYA'DA HUKUK GÜNÜ PANELİ

Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun Dünya Hukuk Günü sebebiyle Mudanya Belediyesince Mütareke Meydanı'nda düzenlenen panele katıldı. Bursa Barosu Başkanı panelde hukukun üstünlüğü ve demokrasi arasındaki ilişkiye değindi. Ülkemizde yaşanan tüm olumsuzlukların temelinde işleyemeyen demokrasi ve hukukun üstünlüğünün yitirilmesi olduğunu belirtti.

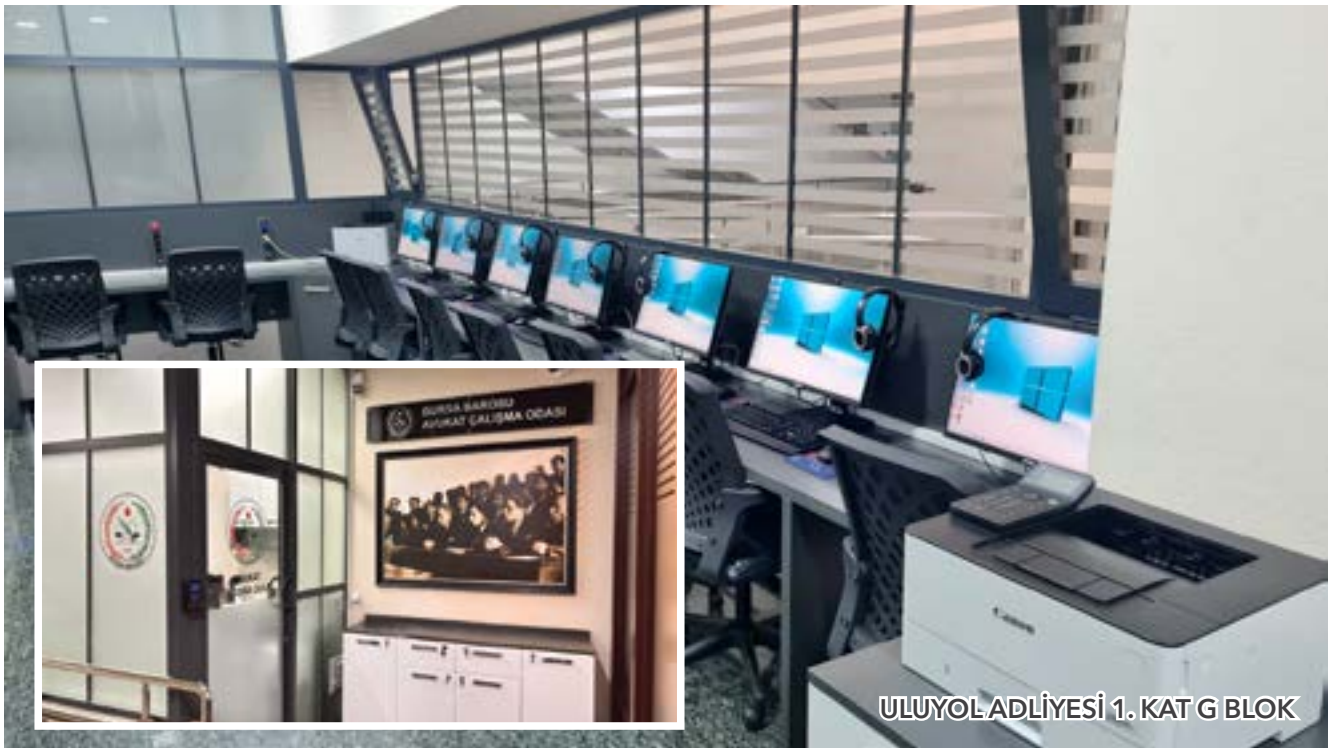

SİVAS YANGINI SÜRÜYOR!

Sivas'ta 2 Temmuz 1993'te 33 aydının katledildiği günün yıldönümünde; katliam kurbanlarını anmak ve katliamı yapan karanlık anlayışa karşı durmak için Fomara'dan Kent Meydanı'na yapılan yürüyüşe Bursa Barosu Başkanı Av. Metin Öztosun, başkan yardımcısı Av. Aslı Evke Yetkin, yönetim kurulu üyeleri Av. Tolga Polat, Av.Özen Dağdeviren ile İnsan Hakları Komisyonu üyesi Av. Adil Öztürk ile Av. Murat Kaya Kılıç katıldı.

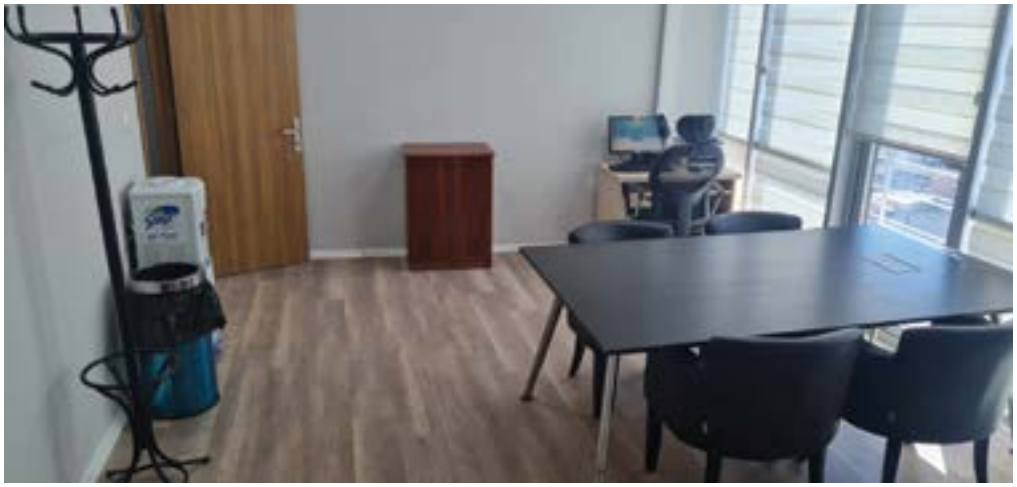
ULUYOL ADLİYESİ 1. KAT G BLOK

MESLEKTAŞLARIMIZ İÇİN YENİ ÇALIŞMA ODALARI YAPTIK

BURSA ADLİYESİ EK HİZMET BİNASI ELMAS KULE

Bursa Barosu üyelerinin Bursa adliyelerindeki çalışmaları sırasında kullanabilecekleri çalışma odalarına iki yenisini ekledi. Adalet Sarayı G Blok 1. katta bulunan Bursa BArosu Başkanlığı girişindeki koridor ve ek hizmet binasında bir oda avukatların çalışabileceği, duruşma beklerken dinlenebileceği mekana dönüştürülerek hizmete açıldı.

7589 SAYILI KANUN

YARGININ ETKİN VE VERİMLİ İŞLEMESİNE YÖNELİK BAZI KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN

31 TEMMUZ 2026 TARİHLİ VE 33326 SAYILI RESMÎ GAZETE'DE YAYIMLANDI

3095 SAYILI KANUNİ FAİZ VE TEMERRÜT FAİZİNE İLİŞKİN KANUN

Kanuni faiz oram yeniden düzenlendi. Yeni oran: TCMB'nin bir önecki yılın 31 Aralik günü lasa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oramnın %80'i olacak. 30 Haziran'daki resekont oranı, 31 Aralik'taki orandan 5 puan veya daha fazla farkliilk gösternes, yilin ikinci yanın için 30 Haziran'daki oranın %80'i uygulanacal.

2004 SAYILI İCRA VE İFLAS KANUNU

Sadece miresçilara att taşınmazlarda ortatiliğin satış yoleyla giderilmesinde ilk açık artuma yalıncza mirasçlar arsaında yapılacak. Elektronik satış portalındadi ilanların kapsanı genişletilerek teminat muafiyetcer, teklif koşulları ve ihale bedelinin ödenmemesi halinde uygulanacas yaptırımlar düzenlendi.

5237 SAYILI TÜRK CCZA KANUNU (MADDE 158)

Dolandıncılık veya nitelilili dolendincilik cuçuna iştriak durumu, ödeme araglar/bilgi veya hesapların başkasına kullandırılmasıyla amrlı kalımesa, verilecek cezada yan oranında indinin yapılaccık.

5271 SAYILI CEZA MUHAKEMESİ KANUNU

Genetik İnceteme zonuçlarının gizliliği hükrminde değişiklik yapıldı. Anayasa Mahkemesince iptal edilen "HAGB" yeniden düzenlendi. Kaçagın tarmın ve Yargitay Cumhiniyet Başsavcısanın ihraz yetkisi düzenlenleride de değişikilder yapıdı.

6098 SAYILI TÜRK BORÇLAR KANUNU (MADDE 55)

Bedensel zarar ve destekten yeksun kahna tazminatlarında; bilinen kazang dönemine olay tarihinden, bilirmeyen kazanç dönemine karar tarihinden itibaren faiz uygulanacak. Tahkikat başlayıncaya kadar yapılan kismi ödemnlerin tazminattan mahsup edilme usulü yeniden düzenlendi.

6100 SAYILI HUKUK MUHAKEMELERİ KANUNU

Belirsiz alacak danssı kaldınldı. Telen conusu, tahkikatın zonuna kadar bir defaya mahavs artırılabilecek ve artirilan kısım yönünden zamanasvm denanın acildığı tarihten itibaren kesilmiş sayılacak. Öninceleme duruşmaları e-duruşma ile yapilabilecek. Duruşmalar aranndaki süre kural olarak liç ayı aşmayacak. Dava beleştirme/ayırma kararlarına karşı kanun yollan yeniden düzenlendi. BAM karallannın temyisine ilişkin parasal smnlar ve başvuru koşullan düzenlendi.

2802 SAYILI HÄKİMLER VE SAVCILAR KANUNU

Noterk ve savcıların, hukuki hilgiyle gözülebilecek konularda bililkişiye başvurması uyarma cessamı gerektitir disiplin suçu olarak düzenlendi.

1512 SAYILI NOTERLİK KANUNU

Noterlik evrakının ask veya güvenil elektronik inzzayla oluşturulan oneyli örneği, mahkeme, savcilik ve diğer yetkili mercilerin talebi üzerine gönderlebilecek. Bu işlemler için yevmiye numarazı verilmayecek; posta ve yol masrafı dısında harç, vergi, değerli kağit bedeli veya başka bir ücret alınmayacak.

2576 SAYILI KANUN

İdare ve vergi mahkemelerinde tek hâkimle görülecek davuların kapsamı gesişletildi.

2577 SAYILI İCARİ YARGILAMA USULU KANNUN

İstinaf ve temyize ilişkin önemil değiltikiliter yapıldı. Bilige İdare Mahkemeleri, gerekçeyi düzellerek istinaf başvurusunu reridedebilecek. Dosynnn ilk derecik makkemerine gönderileceği haller tahdidi sanak vaylik; bazi usul osulliklannda mahkeme eksiidiği kendisi gölerecek. Kahlama karan ranran verilan kararların temyisi ve temyiz edilemeyecek kararlar düzenlendi.

Bilgilerinize sunarız.
Saygılarımızla.

İŞE GİRİŞ VE İŞTEN AYRILIŞ BİLDİRGELERİNİN USULE UYGUN VERİLMEMESİNDEN KAYNAKLANAN İDARİ PARA CEZALARININ İDARİ İŞLEMİN SEBEP UNSURU BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Andaç ESEMEN[1]*

Öz

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda işverene birtakım yükümlülükler yüklenmiştir. Kanun'da işverenlerin uyması gereken yükümlülükler düzenlenmekle birlikte bu yükümlülüklerin yerine getirilmesinin sağlanması için idari para cezaları öngörülmüştür. Çalışmamız konusu olan işe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin usule uygun verilmemesinden kaynaklanan idari para cezaları Kanun'da düzenlenen idari para cezaları arasında yer almaktadır. İşe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin usule uygun verilmemesinden kaynaklanan idari para cezaları, idari işlem olduğu için bunların idari işlemin unsurları bakımından incelenmesi önem taşımaktadır. Zira iptal davasına konu olabilecek bu idari para cezalarının hukuka uygunluk denetimi yapılırken idari işlemin unsurları bakımından hukuka uyarlılık taşıyıp taşımadıklarının incelenmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu idari para cezalarının yetki, şekil, sebep, konu ve maksat unsurları bakımından hukuka uygun olması gerekmektedir. Biz çalışmamız kapsamında işe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin usule uygun verilmemesinden kaynaklanan idari para cezalarının idari işlemin sebep unsuru bakımından incelemesini yapacağız. Sebep unsurunun incelenmesinde maddi sebep ve hukuki sebep bakımından irdeleme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: İşe Giriş Bildirgesi, İşten Ayrılış Bildirgesi, İdari Para Cezası, İdari İşlem, Sebep Unsuru.

GİRİŞ

16.06.2006 tarih ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun çeşitli maddelerinde işverenlere ve diğer kişi, kurum ve kuruluşlara çeşitli mükellefiyetler yüklenmiştir. Kanun'un 102. maddesinde bu yükümlülüklerinin ihlali halinde ilgililere uygulanacak idari para cezaları düzenlenmiştir. 5510 sayılı Kanun tarafından işverene yüklenen yükümlülüklerin ihlali halinde ilgililer hakkında idari para cezası uygulanmasının

1- Bursa Barosu 4521, İstanbul Kültür Üniversitesi Özel Hukuk Programı Doktora Öğrencisi, E Posta: andacesemen@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9533-6978.*

öngörülmesi, Kurumun[2] otoritesini sağlamaya[3], kamu yararını korumaya ve ilgililerin yükümlülüklere uymasına hizmet etmektedir.[4] Çalışmamız konusu işe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin usule uygun verilmemesinden kaynaklanan idari para cezaları anılan maddede düzenlenmiştir. Bu idari para cezaları sebep unsuru bakımından incelenirken I. başlıkta idari işlemin unsurları açıklanacaktır. Zira bu idari para cezaları idari işlem niteliğindedir.

Anılan idari para cezalarının maddi sebep unsuru II. başlıkta ele alınacaktır. Burada işe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin usule uygun verilmesinin şartları incelenecektir. Bu şartlarda bir noksanlık bulunması durumunda bu bildirgelerin usule uygun verilmediğinden bahsedilebilecektir.

Çalışmanın III. bölümünde ise bu idari para cezalarının hukuki sebep unsuru ele alınacaktır. Bu bölümde anılan idari para cezalarının kanuni dayanağı ve Kurum denetim raporları incelenecektir. Bu bölümde Kurum denetim raporlarına ilişkin Danıştay uygulaması esas alınacaktır.

I. İDARİ İŞLEMİN UNSURLARI

A. Genel Olarak

İdari para cezalarının bir idari işlem oldukları açıktır.[5] İdari para cezalarının kişisel ve özel durumlara ilişkin olması sebebiyle birel işlem niteliğinde olduğunu söylenebilir.[6] Bu kapsamda çalışmamızın konusunu oluşturan idari para cezaları incelenmezden evvel idari işlemin unsurları hakkında genel bir değerlendirilme yapılması gerekmektedir.

20.01.1982 tarih ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK) m. 2/1-a hükmüne göre idari işlemlerin yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından bahisle iptal davası açılabilmektedir. Bu iptal sebepleri, dava konusu idari işlemin hukuka uygun olup olmadığının tespitinde kullanılan araçlardır.[7] Yani idari işlemin unsurları idari işlemin hukuka uygunluk şartlarıdır.[8] Bu kapsamda idari işlemin hukuka uygunluk şartları idari işlemin unsurları olarak sınıflandırılmaktadır.[9] Buna göre idari işlemin unsurlarını idari yargı tarafından iptal kararı verilebilmesi için gereken koşullar yahut iptal nedenleri olarak da ifade edebiliriz.[10]

İdari işlemin yetki unsuru idari işlemin yapıcısı bakımından önceden belirlenmiş[11] olan ve uyulması zorunlu kurallar bütünüdür.[12]

İdari işlemin şekil unsuru idari işlemin özünü meydana getiren irade açıklamasının dış görünüşüdür.[13] Ulu'nun ifade ettiği üzere: "İdari işlemin şekil unsuru, idari işlemin maddi dünyadaki görünümü, yansıması, yazılı halidir".[14] Başka bir deyişle şekil, idarenin hukuk düzenin değişiklik meydana getirmeye yönelik iradesinin açıklandığı şeydir.[15]

İdari işlemin konu unsuru idari işlem sonucunda meydana gelen hukuki sonuç, hukuk âleminde meydana gelen değişikliklerdir.[16] İdari işlemin konu unsurunu idari işlemin hukuki neticesi bakımından uyulması gereken kurallar bütünü olarak da tarif edebiliriz.[17]

İdari işlemin maksat unsuru işlem sonucunda ortaya çıkacak sonucun hangi amaçla hukuk âleminde doğması gerektiğiyle ilgilidir.[18] Özel hukuk işlemlerinde kişiler iradelerini ortaya koymakta kamu yararı değil kişisel yararlarını gözetecekseler[19] de idari işlemlerde böyle bir serbesti söz konusu değildir. Her idari işlemin, genel amaç olarak ifade edebileceğimiz kamu yararı amacını içermesi gerekmektedir.[20] Kanunlarda bu şekilde bir amaçtan bahsedilmese dahi idare, işlem tesis ederken kamu

2- Kurum, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığını ifade etmektedir (5510 sayılı Kanun m. 3).

3- Maciej Mikliński, "Administrative Fines and the Administration of Justice", Financial Review, 39, Sayı 3 (2025), 97.

4- Lucyna Staniszewska, "Administrative Fines as Instruments of Legal Influence", Contemporary Central & East European Law, 3, Sayı 135 (2024), 199.

5- Mehmet Bulut, Sosyal Parafiskal Yükümlülükler Yönüyle Sosyal Güvenlik Usul Hukuku, (Bilge Yayınevi, 2010), 121.

6- Zeynel Kangal, Kabahatler Hukuku, (Adalet Yayınevi, 2022), 375.

7- Ramazan Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, (Seçkin Yayıncılık, 2012), 366.

8- Güher Ulu, İdari İşlemin Yetki Unsuru, (Seçkin Yayıncılık, 2012), 85.

9- Ulu, İdari İşlemin Yetki Unsuru, 85.

10- Şeref Gözübüyük, Yönetsel Yargı, (Turhan Kitabevi, 2015), 206-207.

11- Gözübüyük, Yönetsel Yargı, 209.

12- Ulu, İdari İşlemin Yetki Unsuru, 82.

13- Kemal Gözler ve Gürsel Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, Ekin Kitabevi, 2011), 329.

14- Ulu, İdari İşlemin Yetki Unsuru, 91.

15- Gözler ve Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, 326.

16- Muhammed Göçgün, İdari İşlemin Konu Unsuru, (On İki Levha Yayıncılık, 2017), 31.

17- Ulu, İdari İşlemin Yetki Unsuru, 82.

18- Göçgün, İdari İşlemin Konu Unsuru, 19.

19- Göçgün, İdari İşlemin Konu Unsuru, 7-8.

20- Gözler ve Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, 366; Gözübüyük, Yönetsel Yargı, 240.

yararı amacını gözetmek zorundadır.[21]

İYUK m. 2/1-a hükmünde yetki, şekil, sebep, konu ve maksat unsurlarından bahsedilmişse de usul unsurundan bahsedilmemiştir. Kanun koyucunun hukukumuzda tüm idari işlemlerde usul şartının öngörülmemiş olması nedeniyle usul sakatlığını iptal nedeni olarak İYUK m. 2/1 hükmünde ayrıca ve açıkça bahsetmeye gerek görmediğini söyleyebiliriz.[22]

İdari işlemin usul unsuru idari işlem tesis edilirken uyulması gereken yönteme ilişkin kurallar bütünüdür.[23] Usulün idare edilenleri koruyucu bir işlev görmesi olumlu bir özelliği[24] olarak söylenebilecekse de idarenin ağır işlemesine neden olması olumsuz bir özelliği[25] olarak söylenebilir.

İşe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin usule uygun verilmemesinden kaynaklanan idari para cezalarının idari işlemin unsurları çerçevesinde incelenmesi önem arz etmektedir.[26] Zira idari yaptırımlar idari işlem olarak uygulandığı için idari yaptırımların değerlendirilmesinde idare hukuku ilkelerinin gözetilmesi gerekmektedir.[27] Ayrıca bu idari para cezalarının iptali istemiyle yargı yoluna başvurulduğu durumda mahkemece yapılacak inceleme İYUK m. 2/1 hükmü uyarınca yapılacaktır.[28] Zira idari para cezaları bir idari işlem niteliğinde olup idare mahkemelerince hukuka uygun olup olmadığı bakımından incelenecektir.

İdari işlemin bir diğer unsuru olan ve çalışmamızın odak noktası olan sebep unsuruna aşağıda değinilecektir.

B. Sebep Unsuru

İdari işlemin sebep unsuru işlem tesis edilmezden evvel ortaya çıkan maddi, hukuki durumlardır.[29] Danıştay 13. Dairesi 14.02.2019 tarihli kararında sebep unsurunu şu şekilde tarif edilmiştir: "İdare hukukunda sebep denildiğinde, idari işlemden önce gelen, idari işlemin dışında, idareyi böyle bir işlem yapmaya yönelten etkenler anlaşılır. Bir başka ifadeyle, sebep idari işlemin dayanağını teşkil eder".[30]

İdari işlemin sebebi nesnel hukukun ortaya koyduğu bir neden, nesnel hukuka uygun maddi olgudur.[31] Buna göre nesnel hukukun öngördüğü sebep veya maddi olgunun bulunmaması durumunda idari işlem sebep unsuru bakımından sakat olacaktır.[32]

İdari para cezasının iptali talebiyle dava açılması durumunda mahkemece idari para cezası işleminin maddi sebeplerinin gerçekleşip gerçekleşmediği ve hukuki nitelendirmenin sıhhati incelenecektir. Maddi sebebin oluşmaması veya hukuki nitelendirmede hata yapılmış olması durumunda işlem sebep unsuru bakımından sakat olacaktır.[33]

İdari işlemin sebep unsuru incelenirken bunun hukuki sebep ve maddi sebep olarak ikili ayrıma gidilerek yapılması gerekmektedir. Çalışmanın II ve III. bölümlerinde işe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin usule uygun verilmemesinden kaynaklanan idari para cezaları bu ana eksende incelenmeye çalışılmıştır.

II. MADDİ SEBEP BAKIMINDAN İNCELEME

İdareyi işlem tesis etmeye sevk eden maddi olaylar idari işlemin maddi sebep[34] unsurunu oluşturur.[35] Genel olarak idari para cezalarının sebebi kanunda kabahat olarak düzenlenmiş fiilin bir kişi tarafından gerçekleştirilmesi olarak ifade edilebilir.[36] Başka bir deyişle idari yaptırımların maddi sebebi kanunlardaki kabahat tanımına uygun gelen, bunu karşılayan

21- Gözler ve Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, 366.

22- Ulu, İdari İşlemin Yetki Unsuru, 91.

23- Ulu, İdari İşlemin Yetki Unsuru, 82.

24- Gözler ve Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, 342.

25- Gözler ve Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, 332.

26- "İdari para cezaları birer idari işlem olarak meydana geldiğinden bunların idari işlemin unsurları bakımından tahlil edilmesi ve işlemin anatomik yapısının ortaya konulması gerekir"; Mehmet Akif Bardakçı, Kabahatler Kanununa Göre İdari Para Cezaları ve İdari Para Cezalarının Yargısal Denetimi, (Yüksek Lisans Tezi: İstanbul Üniversitesi, 2006), 52.

27- Müslim Demir, "Sosyal Güvenlik Mevzuatına Aykırılıktan Doğan Suçlar ve Kabahatler ile Cezalarına İlişkin Genel Değerlendirmeler/Öneriler", Sosyal Güvenlik Dergisi, 4, Sayı 2 (2014), 123.

28- "Türk hukukunda da idari işlemin unsurları Fransız hukukunda olduğu gibi iptal davası ekseninde kabul edilmiştir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu 2'nci maddesinde idari işlemin iptal sebepleri, işlemin 'yetki, şekil, sebep, konu ve maksat' yönlerinden hukuka aykırılık olarak düzenlenmiş…"; Güher Ulu, "İdari İşlemin Unsurlarının İşlevi", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19, Sayı 38 (2020), 75.

29- İl Han Özay, Günışığında Yönetim, (Filiz Kitabevi, 2017) 453.

30- Danıştay, 13. D, T. 14.02.2019, E. 2018/4015, K. 2019/408 (Kazancı).

31- Özay, Günışığında Yönetim, 454-455.

32- Özay, Günışığında Yönetim, 455.

33- Güher Ulu, İdari İşlemin Sebep Unsuru ve Yargısal Denetimi, (Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, 2021), 152.

34- Maddi sebep unsuru "fiili sebep unsuru" olarak da adlandırılmaktadır; bkz. Ulu, İdari İşlemin Sebep Unsuru, 45.

35- Yasin Söyler, "İdari Yargılama Usul Hukukunda Sebep İkamesi", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı 31 (2017), 536.

36- Bardakçı, Kabahatler Kanununa Göre İdari Para Cezaları, 73.

fiillerin gerçekleştirilmesidir.[37]

İşe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin usule uygun verilmemesinden kaynaklanan idari para cezalarının maddi sebep unsuru bu yükümlülüklerin kanuna uygun olarak yerine getirilmediği vakıalarıdır. Yani işverenlerin yükümlülüklerini ihlal etmesi maddi sebep unsurunu oluşturmaktadır. Buna göre sigortalı çalışmaya başlamadan en az 1 gün evvel işe giriş bildirgesinin e-sigorta yoluyla ve sigortalı işten ayrıldıktan sonra on gün içerisinde işten ayrılış bildirgesinin e-sigorta yoluyla Kuruma verilmemesi bu idari para cezalarının maddi sebep unsurunu oluşturmaktadır. Burada bu bildirgelerin usule uygun verilebilmesi için gereken şartlar incelenecektir.

A. İşe Giriş Bildirgesi Verme Zorunluluğunun Doğumu

5510 sayılı Kanun m. 8/1 hükmünde işverenlerin Kanun'un 4. maddesinin 1. fıkrasının a bendi kapsamında olan sigortalıları sigortalılık başlangıç tarihinden evvel Kuruma bildirmekle mükellef oldukları hükme bağlanmıştır. 5510 sayılı Kanun m. 102/1 hükmünde ise Kanun'un m. 8/1 hükmünde yer alan yükümlülüğün ihlali durumunda idari para cezası uygulanması gerektiği belirtilmiştir. Buna göre işverenin işe giriş bildirgesi ile sigortalıyı bildirme yükümlülüğünün doğumu için Kanun'un 4. maddesinin 1. fıkrasının a bendi kapsamında sigortalılık ilişkisinin meydana gelmesi gerekmektedir.

5510 sayılı Kanun m. 4/1-a hükmünde hizmet sözleşmesi ile bir veya birden çok işveren tarafından çalıştırılanların sigortalı sayılacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre her şeyden evvel işverenin işe giriş bildirgesi yükümlülüğünün doğumu için hizmet sözleşmesi ilişkisinin kurulması gerekmektedir. Burada hizmet sözleşmesine değinmek gerekmektedir. Zira işverenin işe giriş bildirgesi verme yükümlülüğünün doğumu için hizmet sözleşmesi ile işçi çalıştırması gerekmektedir.

5510 sayılı Kanun m. 3/11 hükmünde hizmet sözleşmesinin 818 sayılı Kanun'da[38] tanımlanan hizmet sözleşmesi ve iş mevzuatından kaynaklanan iş sözleşmesini ifade ettiği belirtilmiştir. 5510 sayılı Kanun m. 3/11 hükmü 818 sayılı Kanun'a atıf yapsa da bu atıf, bu Kanun'un yerini alan 6098 sayılı Kanun'a[39] yapılmış sayılmalıdır.[40] 6098 sayılı Kanun m. 393 hükmünde hizmet sözleşmesi tanımlanmıştır. Buna göre hizmet sözleşmesi; "işçinin işverene bağımlı olarak belirli veya belirli olmayan süreyle iş görmeyi ve işverenin de ona zamana veya yapılan işe göre ücret ödemeyi üstlendiği sözleşmedir".

İş mevzuatına baktığımızda ise 4857 sayılı Kanun[41] m. 8 hükmünde iş sözleşmesi tanımlanmıştır. Buna göre iş sözleşmesi; "bir tarafın (işçi) bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın (işveren) da ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşmedir". Anılan iş sözleşmesi ve hizmet sözleşmesi kavramları aynı sözleşmeyi ifade etmek için kullanılmaktadır.[42] Bu nedenle çalışmamızda kavram birliğini sağlamak adına biz hizmet sözleşmesi kavramını kullanmaya devam edeceğiz.

Çalışmalara esas sözleşmesinin mutlaka İş Kanunu kapsamında olması gerekmemektedir. İşçinin İş Kanunu kapsamında işçi, Basın İş Kanunu kapsamında gazeteci, Deniz İş Kanunu kapsamında gemi adamı olmasının önemi bulunmamaktadır[43]. Burada önemli olan çalışmanın hizmet sözleşmesine dayanmasıdır.[44]

5510 sayılı Kanun m. 4/1-a hükmünde hizmet sözleşmesi ile bir veya birden çok işveren tarafından çalıştırılan kişilerin sigortalı sayılacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre işçiler birden fazla işveren yanında çalışabileceklerdir. Bu durumda sonraki işverenin işe giriş bildirgesi verme yükümlülüğü bulunacak mıdır?

5510 sayılı Kanun m. 4/1-a hükmü uyarınca işçi tarafından birden fazla işveren nezdinde çalışılması ve bu işverenlerden birinin işe giriş bildiriminde bulunması sonraki işvereni bu yükümlülükten kurtarmayacaktır. Zira Kanun'da bu yönde istisnai bir düzenlemeye gidilmemiştir. Danıştay 15. Dairesi'nin 08.11.2018 tarihli kararında bu hususa işaret edilmiştir:

"Yukarıdaki mevzuat hükmü, bir işçinin aynı süreçte

37- Kangal, Kabahatler Hukuku, 377.

38- "Borçlar Kanunu", 22.04.1926 Kabul Tarihi, 29.04.1926 Resmi Gazete.

39- "Türk Borçlar Kanunu", 11.01.2011 Kabul Tarihi, 04.02.2011 Resmi Gazete.

40- Ali Güzel, Ali Rıza Okur ve Nurşen Caniklioğlu, Sosyal Güvenlik Hukuku, (Beta Yayıncılık, 2025), 80.

41- "İş Kanunu", 22.05.2003 Kabul Tarihi, 10.06.2003 Resmi Gazete.

42- Haluk Hadi Sümer, Sosyal Güvenlik Hukuku, (Seçkin Yayıncılık, 2021), 38.

43- Sümer, Sosyal Güvenlik Hukuku, 39.

44- Aziz Can Tuncay ve Ömer Ekmekçi, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, (Beta Yayıncılık, 2015), 276; Muhammed Fatih Uşan ve Canan Erdoğan, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku, (Seçkin Yayıncılık, 2021), 359.

hizmet akti ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılabileceğini ve birden fazla işyerinde çalışsa da sigortalı olarak bildirmesi gerektiğini açıkça göstermektedir. Bu durumda her işveren kendi işyerindeki çalışmaya ilişkin bildirgeleri verip, primlerini ödemekle mükelleftir. İşveren işçinin zaten diğer işverence sigorta bildiriminin yapıldığı gerekçesiyle sigorta bildirim yükümlülüğünden kaçınamaz".[45]

B. İşten Ayrılış Bildirgesi Verme Zorunluluğunun Doğumu

5510 sayılı Kanun m. 9/1 hükmünde işverenlerin Kanun'un 4. maddesinin 1. fıkrasının a bendi kapsamında olan sigortalıların hizmet sözleşmesinin nihayete erdiği tarihten itibaren sigortalılığın sona ereceği hükme bağlanmıştır.[46] 5510 sayılı Kanun m. 102/1 hükmünde ise Kanun'un 9. maddesinin 1. fıkrası uyarınca sigortalılığa ilişkin bildirimin usule uygun yapılmaması halinde idari para cezası uygulanması gerektiği düzenlenmiştir.

Buna göre işverenin işten ayrılış bildirgesi verme zorunluluğunun doğumu için sigortalılık ilişkinin son bulması yani hizmet sözleşmesinin sona ermesi gerekmektedir.[47] Hizmet sözleşmesinin sona ermesiyle birlikte işverenin işten ayrılış bildirgesi verme zorunluluğu doğacaktır.

C. Süre

1. İşe Giriş Bildirgesinin Verilme Süresi

a. Kural

5510 sayılı Kanun m. 8/1 hükmünde işe giriş bildirgesinin kural olarak verilmesi gereken süre düzenlenmiştir. Hükme göre: İşverenler, 4'üncü maddenin 1. fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılanları, 7'nci maddenin 1. fıkrasının (a) bendinde belirtilen sigortalılık başlangıç tarihinden evvel, sigortalı işe giriş bildirgesi ile Kuruma bildirmekle yükümlüdür".

5510 sayılı Kanun m. 8/1 hükmünde kural olarak Kanun'un 7. maddesinin 1. fıkrasının a bendinde belirtilen sigorta başlangıç tarihinden evvel işe giriş bildirgesinin verilmesi gerektiği belirtilmiştir. 5510 sayılı Kanun m. 7/1-a hükmünde ise m. 4/1-a kapsamında sigortalı olan kişilerin sigorta hak ve yükümlülüklerinin çalışmaya başladığı tarihte başlayacağı hükme bağlanmıştır. Buna göre kural olarak işe giriş bildirgesi en geç işçi işe başlamazdan bir gün önce Kuruma verilmelidir. İşverene sigortalı işe başlamadan önce bildirim yükümlülüğü getirilerek sigortalının sosyal güvenceye kavuşması ve Kurumun da prim kaybına uğramaması sağlanmaya çalışılmaktadır.[48]

17.07.1964 tarih ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu (SSK) m. 9/1 hükmünde işverenlerin çalıştıracağı kişileri işe başlatmadan önce Kuruma bildirmesi öngörülmüştü. Dikkat edileceği üzere işe başlatmadan bir gün önce[49] yahut çalışmaya başladığı tarihten önce gibi bir ibare yer almamaktadır. Burada yalnızca "işe başlatmadan önce" ifadesine yer verilmiştir.[50] Bu durumda işveren işçinin işe başladığı gün işçinin işe başladığı andan önce Kuruma bildirim yapmışsa süresinde bildirimi yapmış sayılacak ve cezai bir yükümlülüğü doğmayacaktır.[51]

Belirtmek gerekir ki Sosyal Sigorta İşlemleri Yönetmeliği (SSİY) m. 11/7 hükmünde hizmet sözleşmesiyle çalışan sigortalılara ilişkin yapılan bildirimlerin işe giriş bildirgesinde belirtilen işe giriş tarihinden sonraki ilk iş günü saat 23:59'a kadar e-sigorta aracılığıyla iptal edebilecekleri düzenlenmiştir. SSİY m. 11/7 hükmü işe giriş bildirgesinin kural olarak işçinin işe başlamadan önce verilmesi gerektiği yönündeki kuralın sakıncalarını bertaraf etmek için getirilmiştir.[52] Zira işe başlayacağı düşünülen ve bu sebeple sigorta bildirimi yapılan işçi, bildirilen günde işe başlamayabilir.

Bildirim süresinin son gününün resmî tatile rastlaması durumunda süre, tatili takip eden ilk iş gününe uzamış olacaktır.[53] Bu sebeple mahkemece yapılacak incelemede sürenin son gününün resmî tatile denk gelip gelmediği hususunun titizlikle incelenmesi gerekmektedir[54].

Bildirge verme süresinin son gününün idari izin gününe rastlaması durumunda bunun süreye ilişkin

45- Danıştay, 15. D, T. 08.11.2018, E. 2013/11898, K. 2018/7465 (Lexpera).

46- Çalışma ilişkisinin ortadan kalkmasıyla birlikte Kanun'un 4. maddesinin 1. fıkrasının a bendi kapsamında sigortalı olanların sigortalılık niteliği sona erer; Güzel, Okur ve Caniklioğlu, Sosyal Güvenlik Hukuku, 189.

47- Hizmet sözleşmesinin sona ermesi hakkında geniş bilgi için bkz. Nuri Çelik, Nurşen Caniklioğlu ve Talat Canpolat, İş Hukuku Dersleri, (Beta Yayıncılık, İstanbul, 2020), 460 vd; Müjdat Şakar ve Mehmet Halis Karaman, İş Hukuku Uygulaması, (Beta Yayıncılık, 2025), 177 vd.

48- Sedat Şimşek, Türkiye'de Sosyal Güvenlik Sisteminde Uygulanan İdari Para Cezaları ve İtiraz Yolları, (Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, 2015), 95.

49- Resul Aslanköylü, Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu, (Nurol Matbaacılık ve Ambalaj Sanayi AŞ, 2003), 134.

50-Aslanköylü, Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu, 134.

51- Aslanköylü, Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu, 134.

52- Sümer, Sosyal Güvenlik Hukuku, 88.

53- Aslanköylü, Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu, 1036.

54- Aslanköylü, Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu, 1036.

bir etkisi olmayacaktır. Zira idari izinler kanuni tatil olmayıp idari bir tasarruf sonucunda yürürlüğe girmektedir.[55]

b. İstisnai Haller

5510 sayılı Kanun m. 8 ve SSİY m. 11 hükmünde bu kurala istisna sayılan haller sayılmıştır. Bu istisnaların belli işkollarında yapılan işler için işin niteliğine bağlı olarak getirildiğini söyleyebiliriz.[56] Buna göre burada belirtilen durumlarda işveren tarafından işçi işe başlamadan bir gün evvel işe giriş bildirgesi verilmemiş olsa da burada belirtilen sürelerde işe giriş bildirgesinin verilmesi durumunda işveren yükümlülüğü kanuni süresi içerisinde yerine getirmiş olacaktır. Bu istisnaları şu şekilde sıralayabiliriz:

Balıkçılık, inşaat ve tarım işyerlerinde en geç sigortalının çalışmaya başladığı gün (5510 sayılı Kanun m. 8/1-a),

Yabancı memleketlere sefer yapan ulaşım araçlarında sefer sırasında çalışmaya başlayan sigortalılar çalışmaya başladığı tarihten itibaren 1 aylık içerisinde (m. 8/1-b)[57],

İlk kez işyeri bildirgesi verilen işyerlerinde çalıştırılan sigortalılar için sigortalının çalışmaya başladığı tarihten itibaren 1 aylık süre içerisinde (m. 8/1-b),

Kamu idareleri tarafından çalıştırılan ve 4447 sayılı Kanun'a göre işsizlik sigortasına tabi olmayan sözleşmeli personeller için çalışmaya başlama tarihinden itibaren 1 aylık süre içerisinde (m. 8/1-c),

Kamu idareleri tarafından yurtdışına çalıştırılmak üzere gönderilen sigortalılar için çalışmaya başlama tarihinden itibaren 1 aylık süre içerisinde (m. 8/1-c),

Maliye Bakanlığı vizesine tabi olarak kamu idarelerinde çalışacak sigortalılar için vize işleminin gerçekleştirildiğine ilişkin yazının ilgili idareye intikal ettiği günden itibaren iki iş günü içerisinde (SSİY m. 11/3-d),

4046 sayılı Kanun uyarınca özelleştirilen kamu kurum ve kuruluşlarından naklen atanan sözleşmeli veya kapsam dışı personeller için nakledildikleri idarelerde işe başladıkları tarihten itibaren iki iş günü içerisinde (SSİY m. 11/3-d),

Çalışma iznine sahip yabancılar için çalışma izin belgesindeki izin başlangıç tarihinden itibaren 45 günlük süre içerisinde, çalışma izin belgesinin işverene tebliğ tarihi ile çalışma izin tarihinin farklı olduğu hallerde çalışma izin belgesinin işverene tebliğ edildiği tariten itibaren 45 gün içerisinde (SSİY m. 11/3-e),

işveren tarafından yapılacak bildirimler kanuni süresinde yapılmış sayılacaktır.

2. İşten Ayrılış Bildirgesinin Verilme Süresi

a. Kural

5510 sayılı Kanun'un "Sigortalılığın sona ermesi" başlıklı 9. maddesinin 1. fıkrasında Kanun'un 4. maddesinin 1. fıkrasının a bendi uyarınca sigortalı olanların sigortalılıklarının hizmet sözleşmesinin sona ermesiyle sona ereceği düzenlenmiştir. 5510 sayılı Yasa m. 9/3 hükmü uyarınca hizmet ilişkisinin sona ermesinden itibaren 10 gün içerisinde işveren tarafından işten ayrılış bildirgesinin Kuruma verilmesi lazımdır.

İşten çıkış bildirgesi verilmesi gereken sürenin son gününün resmî tatil gününe denk gelmesi durumunda işten ayrılış bildirgesi resmî tatili takip eden ilk iş günü verilebilmektedir.[58]

b. İstisnai Haller

Kural olarak her ne kadar hizmet ilişkisinin sona ermesinden itibaren 10 günlük süre içerisinde işten ayrılış bildirgesinin Kuruma verilmesi gerekse de 5510 sayılı Kanun ve yönetmelikte bu kurala istisna sayılan haller sayılmıştır. Bu istisnaları şu şekilde sıralayabiliriz:

Kamu idareleri tarafından çalıştırılan ve 4447 sayılı Kanun'a göre işsizlik sigortasına tabi olmayan sözleşmeli personeller için sigortalılığın sona ermesinden itibaren 3 aylık süre içerisinde (5510 sayılı Kanun m. 9/3),

Kamu idareleri tarafından yurtdışına çalıştırılmak üzere gönderilen sigortalılar için sigortalılığın nihayete ermesinden itibaren 3 aylık süre içerisinde (5510 sayılı Kanun m. 9/3),

5510 sayılı Kanun m. 9/1-e belirtilenlerin sigortalılıklarının sona ermesine ilişkin bildirimler için üç ay içerisinde (5510 sayılı Kanun m. 9/3),

İş mahkemelerince yahut özel hakem tarafından işe iade yönünde verilen kesinleşmiş işe iade kararı için işçi tarafından işverene başvurulması ve işverence

55- 01.04.2020 tarih ve 2020/8 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Genelgesi.

56- Murat Özdamar ve Erden Çakar, "5510 Sayılı Kanuna Göre Sigortalılığın Başlangıcı ve Sosyal Güvenlik Kurumuna Bildirilmesi", Mali Çözüm Dergisi, Sayı 92 (2009), 309.

57- Burada bir aylık bildirim süresinin sadece sefer esnasında işe alınan sigortalılar için geçerli olduğuna dikkat edilmesi gerekmektedir; Tuncay ve Ekmekçi, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 241.

58- Murat Özdamar ve Erden Çakar, "Sosyal Güvenlik Kurumuna Yasal Süresi Dışında Verilmesine Rağmen İdari Para Cezasına Konu Edilmeyecek Bildirimler", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 20, Sayı 1 (2014), 896.

işçinin işe başlatılmaması durumunda, işçi tarafından işe başlamak için yapılan başvuruya ilişkin tebligatın alındığı tarihin içinde bulunduğu ayı takip eden ayın sonuna kadar (SSİY m. 25/7)[59],

İlk kez işyeri bildirgesi verilen işyerlerinde ilk kez sigortalı çalıştırılmaya başlanan tarihten itibaren bir ay için çalışmaya başlamış olan sigortalılardan hizmet sözleşmesi sona eren sigortalılara ilişkin olarak anılan bir aylık sürenin dolduğu tarihi takip eden onuncu güne dek (SSİY m. 25/8),

işveren tarafından yapılacak bildirimler kanuni süresinde yapılmış sayılacaktır.

D. Şekil

5510 sayılı Kanun m. 102/1 hükmünde, işe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin Kanun'da belirtilen süre içinde, Kurum tarafından belirlenen şekil ve usulde, Kurum tarafından zorunlu tutulmuş olanların internet, elektronik vb. belirlenen ortamda göndermeyenler hakkında idari para cezası uygulanacağı düzenlenmiştir. Buna göre bu bildirgelerin süresinde verilmesinin yanında belirli şekilde verilmesi de ödevdir.

5510 sayılı Kanun m. 8/son hükmünde işe giriş bildirgesinin verilme yönteminin usul ve esaslarının Kurum tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği hükme bağlanmış ve bu kapsamda SSİY m. 11/2 hükmünde işverenlerin işe giriş bildirgesi verme yükümlülüğünü Kuruma e-sigorta yoluyla yerine getirmesi gerektiği düzenlenmiştir. "Başka şekilde yapılacak bildirimler, sigortalı işe giriş bildirgesinin dışında, hukuken geçerli sayılmamaktadır".[60] Buna göre işyerinde sigortalı çalıştıracak işverenin sigortalının işyerinde çalışmaya başlamasından evvel en az 1 gün evvel e-sigorta yoluyla Kuruma bildirimde bulunması gerekecektir.[61] Buna göre işveren tarafından işe giriş bildirgesinin e-sigorta vasıtasıyla verilmemesi durumunda işveren hakkında idari para cezası uygulanabilir Örneğin işveren tarafından işe giriş bildirgesinin posta yoluyla Kuruma yollanması durumunda işveren aleyhine idari para cezası uygulanması gerekecektir.

SSİY m. 25/1 hükmünde işverenlerin işten ayrılış bildirgesi verme yükümlülüğünü Kuruma e-sigorta yoluyla yerine getirmesi gerektiği hükme bağlanmıştır. Buna göre işveren tarafından işten ayrılış bildirgesinin e-sigorta yoluyla verilmemesi durumunda işveren idari para cezası ile karşılaşabilecektir. Örneğin işveren tarafından işten ayrılış bildirgesinin taahhütlü posta yoluyla Kuruma yollanması durumunda işveren aleyhine idari para cezası uygulanması gerekecektir.

III. HUKUKİ SEBEP BAKIMINDAN İNCELEME

İdare hukukunda sebep denildiği zaman idari işlemin dışında, idareyi bu yönde bir işlem tesis etmeye yönelten etkenler anlaşılır.[62] Burada iç içe girmiş bulunan birbirinden ayrılmaz maddi ve hukuki sebeplerle karşılaşabiliriz.[63] Çalışma konumuz olan idari para cezalarının maddi sebep unsuru yukarıda incelenmiş olup burada hukuki sebep unsuru incelenecektir.

İdari işlemin tesis edilmesini mümkün kılan, gerektiren soyut hukuk normları idari işlemlerin sebep unsurunu oluşturur.[64] Buna göre anayasa, kanun, cumhurbaşkanlığı kararnameleri, yönetmelikler, adsız düzenleyici işlemler, içtihatlar, idari işlemler[65] hatta uluslararası anlaşmalar idari işlemin hukuki sebep unsurunu oluşturabilir.[66] Bu üst normlar, idari işlemin hem hukuki sebebini teşkil eder hem de fiili sebebin belirlenmesinde rol oynar.[67]

İdari işlemin hukuki sebebi olabilecek idari işlemler düzenleyici işlemler olabileceği gibi birel işlem de olabilir.[68] İşlemlerin icrai nitelikte olması şart olmayıp icrai nitelikte olmayan hazırlık işlemleri dahi idari işlemin sebep unsurunu oluşturabilir.[69]

İdari işlemin hukuki sebebi birden fazla da olabilir.[70] Çalışma konumuz olan idari para cezalarının hukuki sebep unsuru, işverenin Kuruma bildirim yükümlülüğünü ihlal etmesi durumunda idari para cezası uygulanması gerektiğini hükme

59- Özdamar ve Çakar'a göre işe iade davası sonucu işe iadesine hükmedilen işçinin daha önce işten çıkış bildirgesinin verilmesi sebebiyle işten çıkış tarihi Kurum tarafından dört ay ötelenmeli ve işverenden fiilen çalıştırmadığı işçi için işten çıkış bildirgesi istenmemesi yönündeki bir düzenleme daha uygun olacaktır; Özdamar ve Çakar, İdari Para Cezasına Konu Edilmeyecek Bildirimler, 908.

60- Tankut Centel, Türk Sosyal Güvenlik Hukuku (On İki Levha Yayıncılık, 2021) 116.

61- Mustafa Keskin ve Naci Şahin, Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından İşveren Yükümlülükleri ve Uygulama Esasları (Birleşik Matbaacılık, 2010) 31.

62- Gözübüyük, Yönetsel Yargı, 229.

63- Özay, Günışığında Yönetim, 455.

64- Ulu, İdari İşlemin Sebep Unsuru, 127.

65- "Bir idari işlemin "sebep unsuru", idari işlemin tesisinin dayanağı olan mevzuatta önceden belirlenen ve idareyi o işlemi tesis etmeye iten maddi ve hukuki sebepler olup, hukuki sebeplerin başında da idari işlemler gelmektedir"; Danıştay, 11. D, T. 17.12.2007, E. 2005/2069, K. 2007/9757 (Kazancı).

66- Ulu, İdari İşlemin Sebep Unsuru, 125.

67- Ulu, İdari İşlemin Sebep Unsuru, 216.

68- Ulu, İdari İşlemin Sebep Unsuru, 130.

69- Ulu, İdari İşlemin Sebep Unsuru, 135-136.

70- Ulu, İdari İşlemin Sebep Unsuru, 126.

bağlayan 5510 sayılı Kanun m. 102 hükmü ve denetim elemanlarınca hazırlanan raporlardır. Zira Kurum denetim elemanlarınca hazırlanan rapor ve tespitlerden sonra Kurumca işveren aleyhine idari para cezası işlemi tesis edilmekte, idari para cezası tahakkuk ettirilmekte ve ödeme emri düzenlenmektedir.[71]

A. Kanun Hükmü

İdari yaptırımların hukuki sebebi, kanunlarda kabahat oluşturacağı düzenlenen fiillerdir.[72] Çalıma konumuz olan idari para cezalarının kabahat oluşturacağı 5510 sayılı Kanun m. 102 hükmünde düzenlenmiştir.

5510 sayılı m. 102 uyarınca işe giriş bildirgesi ve işten ayrılış bildirgesinin usule uygun verilmemesi durumunda Kurum tarafından işveren aleyhine idari para cezası işlemi tesis edilmektedir. Buna göre bu idari para cezalarının hukuki sebebi 5510 sayılı Kanun m. 102 hükmüdür.

Bir işyerinden diğerine nakledilen sigortalılar açısından işe giriş bildirgesi ve işten ayrılış bildirgesinin verilmemesinden kaynaklanan idari para cezaları özel olarak incelenmelidir. SSİY m. 11/3-ç hükmüne göre: "İlk işyerindeki çalışmasına ait sigortalı işe giriş bildirgesi Kuruma verilerek, tescil işlemi yapılmış olan sigortalının, naklen ve hizmet akdi sona ermeden aynı işverenin aynı ya da başka ünitede tescil edilmiş diğer işyerinde çalışmaya başlaması veya işyerinin aynı il içinde başka bir ünitenin görev bölgesine nakledilmesi hâlinde yeni işyeri numarası üzerinden yapılan sigortalı işe giriş bildirgesinin yasal süresi dışında Kuruma yapılan bildirimler de süresinde yapılmış sayılır". Buna göre bu durumda işverence işe giriş bildirgesi verilmemesi durumunda işveren aleyhine idari para cezası tesis edilemeyecektir. Bu halde işveren aleyhine işten ayrılış bildirgesi verilmediğinden bahisle de idari para cezası tesis edilemeyecektir. Zira SSİY m. 11/3-ç hükmüne paralel düzenleme anılan yönetmeliğin 25/2 hükmünde işten ayrılış bildirgeleri için de öngörülmüştür. Burada sigortalının nakledildiği işyerinin tescili bulunan veya yeni kurulan bir işyeri olup olmaması önem taşımamaktadır.[73] Bu hallerde idari para cezasının hukuki sebep unsuru oluşmamaktadır.

B. Kurum Denetim Raporları

1. Genel Olarak

İdari para cezalarının hukuki sebep unsurunu oluşturan Kurum denetim raporlarını incelemezden evvel idari işlemlerin icrailiği hakkında açıklama yapılması isabetli olacaktır. Zira bu raporlar idari işlemin sebep unsurunu teşkil etmekle birlikte bunların en önemli özelliklerinden biri icrai olmamasıdır.

İdari işlemler icrai nitelikte olup buna göre bir idari işlemin icrai olması ile ifade edilen onun ilgilisinin kabulüne gerek olmaksızın hukuk âleminde sonuçlarını doğurmasıdır.[74] Bununla birlikte idarenin her işlemi icrai değildir. İdarenin hazırlık işlemleri, teyit edici işlemler, idarenin iç düzen işlemleri, enformel işlemler gibi idarenin tek yanlı olsa da icrai olmayan işlemleri de vardır.[75] Burada hazırlık işlemleri ile ifade edilmek istenen; tutanaklar, görüşler, teklifler, bilgi istemeler, değerlendirme ve inceleme gibi işlemlerdir.[76]

Hazırlık işlemleri, idari işlem tesis edilmezden evvel yapılan, işlemi tesis etmeye yetkili makamı bağlamamakla birlikte bu makamı bilgilendirici, aydınlatıcı ve yönlendirici özellikler taşıyan işlemlerdir.[77] İdari işlemlerden bir bölümü hazırlık işlemlerine gereksinim duyar.[78] Bu durumda idari işlem tesis edilmeden önce idare belli bir yerin görüşünü öğrenmek, soruşturma yapmak veya incelemede bulunmak zorundadır.[79] Buna göre denetim sonucu düzenlenen raporlar idare hukuku ilkeleri uyarınca hazırlık işlemi niteliğindedir.[80] Zira bu raporların hazırlanmasıyla denetlenen kişilerin hukuki durumlarında herhangi bir değişiklik meydana gelmemektedir.[81] Yani bu raporlar icrai[82] nitelik taşımamaktadır. "Kamu gücü ve kudretinin, üçüncü kişiler üzerinde, ayrıca bir başka işlemin varlığına gerek olmaksızın, doğrudan doğruya çeşitli hukuki sonuçlar doğurmak suretiyle etkisini gösterdiği

71- Kanun koyucu, çalışma hayatını düzenlemek için düzenlemeler yaparken diğer yandan da yapılan düzenlemelere uyulup uyulmadığı denetlenmektedir; Hakan Çavuş, "Sosyal Güvenlik Sisteminin Denetim Yapısı ve Denetim Birimleri", Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 24, Sayı 2 (2017), 526.

72- Kangal, Kabahatler Hukuku, 377.

73- Tuncay ve Ekmekçi, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 242.

74- Gözler ve Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, 281.

75- Gözler ve Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, 296.

76- Gözler ve Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, 296.

77- Gözler ve Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, 297.

78- Gözübüyük, Yönetsel Yargı, 226.

79- Gözübüyük, Yönetsel Yargı, 226-227.

80- AYM, T. 27.12.2012, E. 2012/102, K. 2012/207 (Lexpera).

81- AYM, T. 27.12.2012, E. 2012/102, K. 2012/207 (Lexpera).

82- "İdari işlemin uygulanabilirliğine icrailik; idarenin kendiliğinden uygulamasına re'sen icra; gerektiğinde zor kullanarak uygulamasına ise cebren icra denilir"; Turan Yıldırım, Melikşah Yasin, Nur Kaman, Eyüp Özdemir, Gül Üstün ve Okay Tekinsoy, İdare Hukuku, (On İki Levha Yayıncılık, 2013), 394.

işlemler icrai niteliktedir".[83] Burada icrai işlem, denetim sonucu düzenlenen raporlara istinaden kişilerin hukuki durumlarında değişiklik meydana getiren işlemlerdir.[84]

5510 sayılı Kanun m. 59[85] ve m. 102 hükümleri uyarınca hazırlanan bu Kurum raporları idari para cezası işleminin hukuki sebep unsurunu oluşturmaktadır.[86] Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde çalışmamız kapsamında idari para cezaları tesis edilmezden evvel hazırlanan Kurum denetim raporları hukuki nitelik olarak hazırlık işlemi niteliğindedir.

Kurum raporlarının bağımsız dava konusu olup olamayacağı meselesinin de incelenmesi gerekmektedir. Bu meselenin incelenmesinde hazırlık işlemlerinin bağımsız olarak dava konusu olup olamayacağı irdelenerek buradan ulaşılacak sonuca göre bir sonuca ulaşılacaktır.

Hazırlık işlemlerinde yapılan birincil nitelikteki sakatlılar işlemi hukuka aykırı kılarak iptalini gerektirecekse[87] de bunların hazırlık işlemi olması nedeniyle bu rapordaki tespitlere karşı bağımsız olarak iptal davası açılamamaktadır.[88] Zira İYUK m. 14/3-d uyarınca ilgili işlemin dava konusu olabilmesi için kesin ve yürütülmesi gereken[89] bir işlem niteliğinde olması lazımdır. Buna göre idari işlemin icrai olması bu işlemlerin dava konusu olma şartlarından biri olduğunu söyleyebiliriz.[90] Başka bir deyişle icrai olmayan bir işlemin idarenin işlemlerinde olması, bağımsız olarak iptal davasına konu olmak bakımından tek başına yeterli olmayacaktır.[91] Buna göre hazırlık işlemi, görüş bildirme işlemi gibi hukuk âleminde değişiklik meydana getirmeyen yani icrai nitelikte olmayan işlemler iptal davasına konu olamayacaktır.[92] Belirtmek gerekir ki hazırlık işlemlerindeki sakatlıklar tek başına iptal davasına konu olamayacaksa da asıl işleme karşı açılan davayla incelenebilecektir.[93] Buna göre hukuki nitelik olarak hazırlık işlemi niteliğinde olan Kurum denetim raporları bağımsız olarak dava konusu olamayacaktır.

Özet olarak ifade edilecek olursa: Hukuki sonuç, hazırlık işlemleri sonucu doğmamakta olup bu hazırlık işlemlerine dayanılarak tesis edilen asıl işlemle birlikte hukuki sonuç doğmaktadır.[94] Bu kapsamda asıl işleme karşı dava açılabilecek olup bu davada hazırlık işlemi eğer dava konusu işlemin dayanağı konumundaysa onun hukuka aykırılığı ileri sürülebilecektir.[95] Bu durumda mahkemelerce ancak idari para cezalarının iptali istemiyle açılan davalarda Kurum denetim raporlarının hukuka uygun olup olmadıkları denetlenebilecektir. Yoksa Kurum denetim raporlarının bağımsız dava konusu olması söz konusu değildir.

2. Danıştay Uygulaması

Kurum tarafından işverenin kabahatli sayılması yani işe giriş ve işten ayrılış bildirgelerini usule uygun vermediğinin tespit edilmesi ve ardından idari para cezası tesis edilmesi kabaca şu şekilde gerçekleşmektedir: İlgili işyeri ile ilgili Kurum denetmenleri tarafından inceleme yapılmakta,[96] incelemede elde edilen bulgular tutanak altına alınmakta, daha sonra Kurum denetmenlerince bu tutanağa dayanılarak denetim raporu hazırlanmakta ve Kurum tarafından bu denetim raporlarına istinaden ilgili aleyhine idari para cezası tesis edilmektedir.

İdari para cezalarının hukuki sebep unsurunu teşkil eden denetim raporunda bulunması gereken hususlara ilişkin Danıştay uygulamasının incelenmesi gerekmektedir. Zira hazırlık işlemi niteliğinde olan bu

83- Danıştay, 5. D, T. 17.05.1996, E. 1995/4416, K. 1996/1911 (Kazancı).

84- AYM, T. 27.12.2012, E. 2012/102, K. 2012/207 (Lexpera).

85- "Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin işlemlerin denetimi, Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurları eliyle yürütülür" (5510 sayılı Kanun m. 59/1).

86- Belirtmek gerekir ki uygulamada sıklıkla kolluk kuvvetleri tarafından yapılan denetimler neticesinde kayıt dışı çalışmanın varlığı tespit edilmektedir. Kolluk kuvvetlerince bu durum Kuruma bildirilmekte ve Kurum tarafından bu bildirimlere istinaden ilgililer hakkında idari para cezası uygulanmaktadır. Danıştay uygulamasına göre; yapılan bildirimler idari işlemin tesisi için yeterli ise yani ek bir araştırma ve denetim yapılmaksızın idari para cezası uygulanması mümkünse işe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin usule uygun verilmemesi nedeniyle uygulanan idari para cezalarının iptali gerekmez; Danıştay, 10. D, T. 06.04.2023, E. 2019/5791, K. 2023/1897 (karararama.danistay.gov.tr).

87- Gözübüyük, Yönetsel Yargı, 227.

88- Aksi halde İYUK m. 15/1-b hükmü gereğince idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı incelenecek ve bu nitelikte bir işlem yoksa davanın reddine karar verilmesi gerekecektir.

89- Yani idari işlemin iptal davasına konu olabilmesi için icrai olması gerekmektedir; Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, 333.

90- Göçgün, İdari İşlemin Konu Unsuru, 31.

91- Göçgün, İdari İşlemin Konu Unsuru, 32.

92- Çağlayan, İdari Yargılama Hukuku, 333.

93- Turgut Tan, İdare Hukuku, (Turhan Kitabevi, 2013), 233; Gözübüyük, Yönetsel Yargı, 227.

94- Gözler ve Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, 297.

95- Gözler ve Kaplan, İdare Hukuku Dersleri, 297.

96- Yapılan denetimlerin amacı; kayıt dışı çalışmanın önlenmesi ve böylelikle kayıtlı istihdamın genişletilerek prim kaybının önüne geçilmek istenmesidir; Çavuş, Sosyal Güvenlik, 530.

raporlarda meydana gelen hukuka aykırılıklar idari para cezası işlemini hukuka aykırı kılabilecektir.

Danıştay'a göre 5510 sayılı Kanun uyarınca idari para cezası tesis edilebilmesi için cezaya esas eylem ve olayların somut, kesin, hiçbir duraksamaya yer olmayacak şekilde tespit edilmesi gerekmektedir.[97]

"Kişi hakkında ceza yaptırımı uygulanabilmesi için fiilin, somut bilgi ve belge ile aksine ihtimal verilmeyecek şekilde ispatlanarak sübuta erdirilmesi ve bunun üzerine ceza yaptırımı uygulanması gerektiğinden, raporda tespit edilen hususların açıkça ortaya konulamaması sebebiyle davacı hakkında uygulanan para cezasında hukuka uyarlık bulunmamaktadır".[98]

Danıştay 15. Dairesi 09.10.2018 tarihli kararında yapılan denetim esnasında mesul müdür tarafından imzalanan tutanakta birtakım kadınları konsomatrislik yaptığı ve bunların ad, soyad ve kimlik numaralarının belirtildiği olayda bu kadınların kendi ad ve hesabına mı yoksa davacı işveren adına mı bu işi yaptıklarına dair herhangi bir tespit yapılmaması sebebiyle uygulanan idari para cezası işleminin hukuka aykırı olduğu sonucuna ulaşmıştır.[99] Yani burada kabahatin gerçekleştiği hususunda somut tespitlerin yapılmaması işlemi hukuka aykırı kılmıştır.

Danıştay 15. Dairesi 18.02.2016 ve 10.09.2015 tarihli kararlarında Kurum tarafından sözleşmeler esas alınarak idari para cezası işlemi tesis edildiği somut olaylarda, sözleşmede yer alan işe başlama tarihinin fiili çalışmanın başladığının kabulü için tek başına yeterli olmayacağı ve bu hususun başka somut verilerle desteklenmesi gerektiğine hükmetmiştir.[100]

"Dava dosyası ve inceleme raporu incelendiğinde; uygulanan cezaya esas teşkil eden hususun İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne sunulan sözleşmeler olduğu anlaşılmaktadır. Oysa ki, sözleşmelerde işe başlama tarihi olarak belirtilen tarihin fiilen çalışmaya esas tarih olarak dikkate alınması tek başına yeterli olmayacak, bu durumun somut verilerle desteklenmesi gerekecektir".[101]

Danıştay uygulamasına baktığımızda Kurumca yapılacak tespitlerde işyeri sahibinin, işveren vekilinin beyanlarının alınması önemli deliller olarak değerlendirilmektedir. Danıştay İDDK'nun 02.03.2015 tarihli kararında Kurum denetmenlerince yapılan denetimde yalnızca ilgili işçilerin kimlik bilgilerine yer verildiği, işyeri sahibinin veya işveren vekilinin beyanının alınmadığı gerekçesiyle işe giriş bildirgesinin usule uygun verilmemesinden doğan idari para cezasının hukuka aykırı şekilde tesis edildiğine hükmedilmiştir.[102]

Kurumca yapılacak tespitlerde işveren, işveren vekilinin beyanlarının yanında ilgili işçinin[103], tanık beyanlarının imzalı şekilde alınması önemli bir rol oynayacaktır. Bu tanıklar ilgili işyerindeki diğer işçiler olabileceği gibi komşu işyeri sahipleri ve bunların işçileri de olabilir. Danıştay İdari Dava Daireleri

97- Danıştay, 10. D, T. 17.06.2025, E. 2024/569, K. 2025/3032 (karararama.danistay.gov.tr); Danıştay, 10. D, T. 01.10.2024, E. 2021/2997, K. 2024/3583 (karararama.danistay.gov.tr); Danıştay, 10. D, T. 03.06.2024, E. 2020/3208, K. 2024/2359 (karararama.danistay.gov.tr); Danıştay, İDDK, T. 06.03.2024, E. 2023/2611, K. 2024/483 (karararama.danistay.gov.tr); Danıştay, 10. D, T. 26.05.2021, E.2019/4616, K. 2021/2690 (Kazancı); Danıştay, 10. D, T. 25.03.2021, E.2019/4560, K. 2021/1409 (Kazancı); Danıştay 10. D, T. 08.02.2021, E.2019/4562, K. 2021/289 (Kazancı); Danıştay, 10. D, T. 22.09.2020, E.2019/4722, K. 2020/3166 (Kazancı); Danıştay, 15. D, T. 06.03.2018, E.2013/271, K. 2018/2240 (Kazancı); Danıştay, 15. D, T. 10.09.2015, E.2011/761, K. 2015/5055 (Kazancı); Danıştay, İDDK, T. 02.03.2015, E.2014/3750, K. 2015/569 (Lexpera).

98- Danıştay, 15. D, T. 18.02.2016, E.2011/1925, K. 2016/970 (Kazancı).

99- "Dava dosyasının incelenmesinden; davacının işyerinde yapılan denetim sırasında tutulan ve mesul müdürce imzalanan tutanakta birtakım kadınların konsomatrislik yaptığı ve bu kadınların ad-soyadları ile kimlik numaraları belirtilmiş ise de bu kişilerin kendi nam ve hesabına mı davacı adına mı bu işi yaptıklarına dair herhangi bir tespit ya da ifade bulunmamaktadır. Her ne kadar Mahkeme kararında; söz konusu tutanağın incelenmesinden anılan kişilerin davacı tarafından sigortasız çalıştırıldığı kanaatine varılmış olduğu belirtilse de bu kanaatin dayandığı gerekçeler belirtilmemiş olup, bu kısım açısından işlemin iptali gerekirken, davanın reddi yolundaki İdare Mahkemesi kararının bu kısmı yönüyle bozulması gerekmektedir"; Danıştay, 15. D, T. 09.10.2018, E. 2013/9464, K. 2018/6774 (Kazancı).

100- Danıştay, 15. D, T. 18.02.2016, E. 2011/1925, K. 2016/970 (Kazancı); Danıştay, 15. D, T. 10.09.2015, E. 2011/761, K. 2015/5055 (Kazancı).

101- Danıştay, 15. D, T. 18.02.2016, E. 2011/1925, K. 2016/970 (Kazancı).

102- "Daire kararında da belirtildiği üzere, dava konusu işlemlere dayanak olarak sadece işyerine gidilerek yapılan tespit gösterildiği ancak tespit tutanağının içeriğinin incelenmesinden; konfeksiyon işi yapılan işyerine denetimin engellendiğinden bahsedildiği ve bahsi geçen 18 işçinin kimliklerine yer verilmek suretiyle hangi tarihten bu yana işyerinde çalıştıklarına ilişkin işyeri sahibinin ya da işyeri vekilinin de beyanlarını da içeren somut herhangi bir belirlemenin yapılamadığı görülmüştür. Bu durumda, 18 işçinin işe giriş bildirgeleri ve aylık prim ve hizmet belgelerinin verilmemesi nedeniyle uygulanan idari para cezası yönüyle, yeterli ve somut tespitlere dayanmayan dava konusu işlemde hukuka uyarlık bulunmamaktadır"; Danıştay, İDDK, T. 02.03.2015, E. 2014/3750, K. 2015/569 (Lexpera).

103- Danıştay, 10. D, T. 01.10.2024, E. 2021/2997, K. 2024/3583 (karararama.danistay.gov.tr); Danıştay, 10. D, T. 06.04.2023, E. 2019/5791, K. 2023/1897 (karararama.danistay.gov.tr).

Kurulu'nun (İDDK'nun) 13.02.2017 tarihli kararında Kurum denetmenlerince hazırlanan tutanakta sadece denetmenlerin imzasının bulunduğu, bundan başka kayıt dışı çalışmaya ilişkin işveren, işveren vekili, işçi veya tanık beyanı gibi herhangi bir bilgi, belge yahut somut tespitin olmadığı gerekçesiyle işe giriş bildirgesinin usule uygun verilmemesinden kaynaklanan idari para cezasının hukuka aykırı şekilde tesis edildiğine hükmedilmiştir.[104]

Danıştay 15. Dairesi 19.11.2015 tarihli kararında yapılan denetimde yalnızca işçi imzasını taşıyan tutanağa dayanıldığı başkaca bilgi bilge bulunmadığı olayda tesis edilen idari para cezası işleminin hukuka aykırı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.[105]

Yapılan denetimlerde birden çok işçinin işe giriş ve işten ayrılış bildirgesinin verilmediğinin tespit edildiği hallerde inceleme raporunda her bir işçinin durumu bağımsız olarak değerlendirilmelidir. Danıştay 10. Dairesi 26.05.2021 tarihli kararında[106] İlçe Jandarma Komutanlığı tarafından yapılan denetim sonucu düzenlenen tutanağa dayanılarak Kurum tarafından işverene idari para cezası uygulandığı uyuşmazlıkta tutanakta yer alan her bir işçi için ayrı ayrı değerlendirme yapılması gerektiğine hükmetmiştir.

"Bu durumda; Mahkemece, davacıya ait iş yerinde yapılan denetimler sonucu düzenlenen tutanaklarda ismi geçen tüm kişiler hakkında ayrı ayrı değerlendirme yapılacak tutanaklarda mükerrer olarak ismi bulunmayan kişiler yönünden (H. A., E. A., R. B., B. A., N. B., B. A., S. E. için) dava konusu işlemin iptaline, mükerrer ismi bulunan kişiler yönünden ise (K. H., D. K., N. A., F. S. Ve S. Ç. için) davanın reddine karar verilmesi gerekirken, bu kısım açısından bütün işçiler için iptal kararı veren İdare Mahkemesi kararında hukuka uyarlık bulunmadığından İdare Mahkemesi kararının bu kısmının kısmen onanması kısmen de bozulması gerekmektedir".[107]

İşe giriş bildirgesi ve işten ayrılış bildirgesinin verilmediğinden bahisle Kurum tarafından her iki fiil için idari para cezası uygulandığı durumlarda cezaya esas her iki olay somut, kesin duraksamaya yer olmayacak şekilde tespit edilmelidir. Danıştay 10. Dairesi 08.02.2021 tarihli kararında işveren aleyhine her iki kabahatten birlikte idari para cezası uygulandığı somut uyuşmazlıkta, işyerinde çalıştıkları tespit edilen işçilerin işten ayrıldıklarına dair Kurum tarafından somut bir tespit yapılmadığı gerekçesiyle işten ayrılış bildirgesi verilmemesinden kaynaklanan idari para cezasının iptali istemini reddeden ilk derece mahkemesi kararını hukuka aykırı bulmuştur.[108]

3. İspat Gücü

Kurum denetim raporları, inceleme yaptığımız idari para cezalarının ötesinde hukuk davalarında da önemli bir konuma sahiptir. Kurum denetim raporları, Kurum aleyhine açılan hukuk davalarında delil değerine sahip olup bunların ispat gücü üzerinde durulması gerekmektedir.

5510 sayılı Kanun m. 59/2 hükmü gereği olarak Kurum denetim raporları aksi sabit oluncaya kadar geçerlidir.[109] Yargıtay uygulamasına göre; Kurum denetim raporlarının aksi sabit oluncaya kadar geçerli olacak nitelikte olması için bunların bazı özellikleri taşıması gerekir. Belli özellikleri içeren Kurum denetim raporlarının aksinin yazılı delille ispatı zorunluyken bu özellikleri içermeyen Kurum denetim raporlarının aksinin yazılı delille ispatlanması zorunluluğu yoktur. Bunların aksi ispat edilene kadar geçerli olabilmesi / aksinin yazılı delille ispatının zorunlu olması için bu denetim raporlarının; ilgili kişilerin beyanları uyarınca düzenlenerek doğruluğu

104- Danıştay, İDDK, T. 13.02.2017, E. 2014/5677, K. 2017/579 (Lexpera).

105- "Dava dosyasında, davacıya ait işyerinde yapılan yerel denetim sonucu işveren veya işveren vekilinin imzası bulunmayan, yalnızca işçi imzasını taşıyan tutanak ile bir işçinin çalıştığı hususunda tespit edildiği, bu konuda başkaca bir bilgi ve belge bulunmadığı görülmektedir. Bu durumda, davacıya ait apartman işyerinde çalıştığı ileri sürülen kişinin, gerçekte tutanakta belirtildiği gibi çalışıp çalışmadığı hususunda yeterli tespit yapılmadığından, tesis edilen davaya konu işlemin bu kısmında hukuka uyarlık bulunmadığından, kararın davanın bu kısım yönüyle kısmen reddine dair kısmında hukuki isabet görülmemiştir"; Danıştay, 15. D, T. 18.11.2015, E. 2011/12870, K. 2015/7878 (Kazancı).

106- Danıştay, 10. D, T. 26.05.2021, E. 2019/4616, K. 2021/2690 (Kazancı).

107- Danıştay, 10. D, T. 26.05.2021, E. 2019/4616, K. 2021/2690 (Kazancı).

108- Davacı şirketin iş yerinde çalıştığı tutanakla tespit edilen işçilerin, işten ayrıldığına dair herhangi bir bilgi, belge yahut ifade bulunmamaktadır. Bu durumda; davacı şirket hakkında eylemin, somut bilgi ve belge ile tereddüte yer vermeyecek şekilde ispatlanarak sübuta erdirilmesi üzerine ceza yaptırımı uygulanabileceğinden dava konusu işlemin 27 işçinin işten ayrıldığı gerekçesiyle 5510 Sayılı Kanun'un 102. maddesinin 1. fıkrasının (j) bendi gereğince asgari ücretin onda biri tutarında verilen idari para cezasına ilişkin kısmı yönünden davanın reddi şeklinde verilen kararda hukuka uyarlık görülmemiştir; Danıştay, 10. D, T. 08.02.2021, E. 2019/4720, K. 2021/295 (Kazancı).

109- "Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarının görevleri sırasında tespit ettikleri Kurum alacağını doğuran olay ve bu olaya ilişkin işlemler, yemin hariç her türlü delile dayandırılabilir. Bunlar tarafından düzenlenen tutanaklar aksi sabit oluncaya kadar geçerlidir" (5510 sayılı K. m. 59/2).

ilgili kişilerin imzaları ile tasdik edilen ve imza inkarına konu olmayan nitelikte olması gerekir.[110] Yani denetim raporu veya ekli tutanaklarda imzası bulunmayanlar yönünden söz konusu tutanakların aksinin yazılı delille ispatlanması zorunluluğundan söz etmek mümkün değildir.

SONUÇ

5510 sayılı Kanun'da işverene çeşitli mükeleffiyetler yüklenmiştir. Bu yükümlülüklerden ikisi işe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin usule uygun olarak verilmesidir. Bu yükümlülüklerin gereğinin yerine getirilmesi amacıyla Kanun'un 102. maddesinde yükümlülük ihlali durumunda kabahat oluşturan haller sayılmıştır. Bunlardan ikisi çalışma konumuz olan idari para cezalarıdır. Buna göre işveren tarafından işe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin usule uygun olarak verilmemesi durumunda işveren kabahatli sayılacak ve Kurum tarafından bunlar hakkında idari para cezası tesis edilecektir.

İşe giriş ve işten ayrılış bildirgelerinin usule uygun verilmemesinden doğan idari para cezalarının idari işlemin sebep unsuru bakımından incelenmesi kritik önem taşımaktadır. Zira bunlar idari işlem niteliğindedir ve İYUK m. 2 uyarınca bunların iptal davasına konu olması durumunda idari işlemin sebep ve diğer unsurlarına uygunluk taşıyıp taşımadığı, bu işlemlerin hukuka uygun şekilde tesis edilip edilmediğinin tespitini sağlayacaktır.

Anılan idari para cezalarının sebep unsuru bakımından incelemesi yapıldığında kuşkusuz göze çarpan en önemli husus bunların hukuki sebebini teşkil eden Kurum denetim raporlarına ilişkin Danıştay uygulamasıdır. Kurum denetim raporlarında bulunması gereken hususlar Danıştay içtihatlarıyla şekillenmiştir. Buna göre bu raporlarda; cezaya esas olan fiil ve olayların somut ve kesin şekilde tespiti gerekmektedir.

Bize göre çalışma konumuz olan idari para cezalarının hukuki sebep unsurunu oluşturan Kurum denetim raporlarına ilişkin kanuni düzenlemeye gidilmesi gerekmektedir. Yapılacak bir düzenleme ile bu raporlarda bulunması gereken hususlar kanuni güvenceye kavuşacaktır.

KAYNAKLAR

Kitaplar

Aslanköylü, Resul, Sosyal Sigortalar Kanunu Yorumu. Nurol Matbaacılık ve Ambalaj Sanayi AŞ, 2003.

Bulut, Mehmet, Sosyal Parafiskal Yükümlülükler Yönüyle Sosyal Güvenlik Usul Hukuku. Bilge Yayınevi, 2010.

Centel, Tankut, Türk Sosyal Güvenlik Hukuku. On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Çağlayan, Ramazan, İdari Yargılama Hukuku. Seçkin Yayıncılık, 2012.

Göçgün, Muhammed, İdari İşlemin Konu Unsuru. On İki Levha Yayıncılık, 2017.

Gözler, Kemal ve Gürsel Kaplan, İdare Hukuku Dersleri. Ekin Yayınevi, 2011.

Gözübüyük, Şeref, Yönetsel Yargı. Turhan Kitabevi, 2015.

Kangal, Zeynel, Kabahatler Hukuku. Adalet Yayınevi, 2022.

Keskin, Mustafa ve Naci Şahin, Sosyal Güvenlik Mevzuatı Açısından İşveren Yükümlülükleri ve Uygulama Esasları. Birleşik Matbaacılık, 2010.

Özay, İl Han, Günışığında Yönetim. Filiz Kitabevi, 2017.

Ulu, Güher, İdari İşlemin Yetki Unsuru. Seçkin Yayıncılık, 2012.

Uşan, Muhammed Fatih ve Canan Erdoğan, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku. Seçkin Yayıncılık, 2021.

Yıldırım, Turan, Melikşah Yasin, Nur Kaman, Eyüp Özdemir, Gül Üstün ve Okay Tekinsoy, İdare Hukuku. On İki Levha Yayıncılık, 2013.

Güzel, Ali, Ali Rıza Okur ve Nurşen Caniklioğlu, Sosyal Güvenlik Hukuku. Beta Yayıncılık, 2025.

Şakar, Müjdat ve Halis Karaman, İş Hukuku Uygulaması. Beta Yayıncılık, 2025.

Çelik, Nuri, Nurşen Caniklioğlu ve Talat Canpolat, İş Hukuku Dersleri. Beta Yayıncılık, 2020.

Sümer, Haluk Hadi, Sosyal Güvenlik Hukuku. Seçkin Yayıncılık, 2021.

Tan, Turgut, İdare Hukuku. Turhan Kitabevi, 2013.

Tuncay, Aziz Can ve Ömer Ekmekçi, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri. Beta Yayıncılık, 2015.

Makaleler

Çavuş, Hakan, "Sosyal Güvenlik Sisteminin Denetim Yapısı ve Denetim Birimleri", Yönetim ve Ekonomi Dergisi, 24, Sayı 2 (2017), 523-542.

Demir, Müslim, "Sosyal Güvenlik Mevzuatına Aykırılıktan Doğan Suçlar ve Kabahatler ile Cezalarına İlişkin Genel Değerlendirmeler/Öneriler", Sosyal Güvenlik Dergisi, 4, Sayı 2 (2014), 120-144.

Özdamar, Murat ve Erden Çakar, "5510 Sayılı Kanuna Göre Sigortalılığın Başlangıcı ve Sosyal Güvenlik Kurumuna Bildirilmesi", Mali Çözüm Dergisi, Sayı 92 (2009), 303-310.

Özdamar, Murat ve Erden Çakar, "Sosyal Güvenlik Kurumuna Yasal Süresi Dışında Verilmesine Rağmen İdari Para Cezasına Konu Edilmeyecek Bildirimler", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 20, Sayı 1 (2014), 895-916.

Söyler, Yasin, "İdari Yargılama Usul Hukukunda Sebep İkamesi", Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Sayı 31 (2017), 533-566.

Ulu, Güher, "İdari İşlemin Unsurlarının İşlevi", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19, Sayı 38 (2020), 74-102.

Lucyna, Staniszewska, "Administrative Fines as Instruments of

110- Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 24.10.2019, E. 2016/10-1959, K. 2019/1120. (Kazancı); Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, T. 15.11.2017, E. 2015/10-1387, K. 2017/1363 (Kazancı).

Legal Influence", Contemporary Central & East European Law, 3, Sayı 135 (2024), 195-207.

Maciej, Mikliński, "Administrative Fines and the Administration of Justice", Financial Review, 39, Sayı 3 (2025), 93-114.

Tezler

Bardakçı, Mehmet Akif, Kabahatler Kanununa Göre İdari Para Cezaları ve İdari Para Cezalarının Yargısal Denetimi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2006.

Şimşek, Sedat, Türkiye'de Sosyal Güvenlik Sisteminde Uygulanan İdari Para Cezaları ve İtiraz Yolları. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, 2015.

Ulu, Güher, İdari İşlemin Sebep Unsuru ve Yargısal Denetimi. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, 2021.

Yargı Kararları

Anayasa Mahkemesi. E. 2012/102, K. 2012/207, 27.12.2012.

Danıştay 10. Dairesi. E. 2019/4616, K. 2021/2690, 26.05.2021.

Danıştay 10. Dairesi. E. 2019/4720, K. 2021/295, 08.02.2021.

Danıştay 10. Dairesi. E. 2019/5791, K. 2023/1897, 06.04.2023.

Danıştay 10. Dairesi. E. 2019/5791, K. 2023/1897, 06.04.2023.

Danıştay 10. Dairesi. E. 2020/3208, K. 2024/2359, 03.06.2024.

Danıştay 10. Dairesi. E. 2021/2997, K. 2024/3583, 01.10.2024.

Danıştay 10. Dairesi. E. 2021/2997, K. 2024/3583, 01.10.2024.

Danıştay 10. Dairesi. E. 2024/569, K. 2025/3032, 17.06.2025.

Danıştay 10. Dairesi. E.2019/4560, K. 2021/1409, 25.03.2021.

Danıştay 10. Dairesi. E.2019/4562, K. 2021/289, 08.02.2021.

Danıştay 10. Dairesi. E.2019/4616, K. 2021/2690, 26.05.2021.

Danıştay 10. Dairesi. E.2019/4722, K. 2020/3166, 22.09.2020.

Danıştay 11. Dairesi. E. 2005/2069, K. 2007/9757, 17.12.2007.

Danıştay 13. Dairesi. E. 2018/4015, K. 2019/408, 14.02.2019.

Danıştay 15. Dairesi. E. 2011/12870, K. 2015/7878, 18.11.2015.

Danıştay 15. Dairesi. E. 2011/761, K. 2015/5055, 10.09.2015.

Danıştay 15. Dairesi. E. 2013/11898, K. 2018/7465, 08.11.2018.

Danıştay 15. Dairesi. E. 2013/9464, K. 2018/6774, 09.10.2018.

Danıştay 15. Dairesi. E.2011/1925, K. 2016/970, 18.02.2016.

Danıştay 15. Dairesi. E.2013/271, K. 2018/2240, 06.03.2018.

Danıştay 5. Dairesi. E. 1995/4416, K. 1996/1911, 17.05.1996.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu. E. 2014/5677, K. 2017/579, 13.02.2017.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu. E. 2023/2611, K. 2024/483, 06.03.2024.

Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu. E.2014/3750, K. 2015/569, 02.03.2015.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. E. 2015/10-1387, K. 2017/1363, 15.11.2017.

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu. E. 2016/10-1959, K. 2019/1120, 24.10.2019.

Diğer Kaynaklar

karararama.danistay.gov.tr

kazanci.com.tr

lexpera.com.tr

YAĞMA SUÇUNUN UNSURLARI, NİTELİKLİ HÂLLERİ VE YARGITAY UYGULAMALARI

Av. Aykut YAVUZ- Bursa Barosu

Bu makalemde, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 148, 149 ve 150. maddelerinde düzenlenen yağma suçunu; suçun hukuki niteliği, maddi ve manevi unsurları, cebir ve tehdit kavramları, hırsızlık ve tehdit suçlarından ayrımı, nitelikli hâlleri, teşebbüs, iştirak, hukuki ilişkiye dayanan alacağın tahsili ve Yargıtay kararları çerçevesinde inceleyeceğim.

Yağma suçu, uygulamada "gasp" olarak da adlandırılmakta olup, ceza hukukumuzda hem malvarlığına hem de kişi özgürlüğüne yönelen karma nitelikli ve ağır yaptırıma bağlanmış suç tiplerinden biridir. Bu nedenle yağma suçunun her somut olayda dikkatle değerlendirilmesi gerekir. Zira her zor kullanma, her tehdit veya her mal alma eylemi kendiliğinden yağma suçunu oluşturmaz. Suçun oluşabilmesi için cebir veya tehdidin malın teslimine ya da alınmasına karşı koymamaya yönelmiş olması gerekir.

1. Yağma Suçunun Kanuni Düzenlemesi

TCK m.148/1'e göre yağma suçu; bir kimsenin, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik saldırı gerçekleştirileceğinden ya da malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratılacağından bahisle tehdit edilerek veya cebir kullanılarak, bir malı teslime veya malın alınmasına karşı koymamaya mecbur bırakılmasıdır. Temel hâlde yaptırım altı yıldan on yıla kadar hapis cezasıdır.

TCK m.149'da ise yağma suçunun nitelikli hâlleri düzenlenmiştir. Buna göre suçun silahla, kişinin kendisini tanınmayacak hâle koyması suretiyle, birden fazla kişiyle birlikte, yol kesmek suretiyle veya konutta, işyerinde ya da eklentilerinde, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak kişiye karşı, suç örgütlerinin korkutucu gücünden yararlanılarak, suç örgütüne yarar sağlamak amacıyla ya da gece vakti işlenmesi hâlinde ceza ağırlaştırılır.

TCK m.150 ise yağma suçunda daha az cezayı gerektiren hâlleri düzenler. Özellikle bir hukuki ilişkiye dayanan alacağın tahsili amacıyla cebir veya tehdit kullanılması hâlinde yağma hükümleri değil, koşullarına göre tehdit veya kasten yaralama hükümleri uygulanır.

2. Yağma Suçunun Hukuki Niteliği

Yağma suçu, klasik anlamda yalnızca malvarlığına karşı işlenen bir suç değildir. Fail, mağdurun malvarlığına yönelirken aynı zamanda onun irade özgürlüğünü, karar verme serbestisini ve çoğu

zaman beden bütünlüğünü de hedef almaktadır. Bu yönüyle yağma, hırsızlık suçundan ayrılır. Hırsızlıkta fail mağdurun rızası dışında malı alır; yağmada ise mağdur, cebir veya tehdit etkisiyle malı teslim etmeye ya da malın alınmasına karşı koymamaya zorlanır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu da yağma suçunu, tehdit veya cebir ile hırsızlık suçlarının birleşmesinden oluşan bileşik suç olarak değerlendirmektedir. Yargıtay'ın bir çok içtihadında yağma suçunun tehdit veya cebir ile hırsızlık suçlarından oluşan bileşik bir suç olduğu açıkça vurgulanmıştır.

Bu nedenle yağma suçunda yalnızca malın alınması yeterli değildir. Malın alınması ile cebir veya tehdit arasında doğrudan nedensellik bağı bulunmalıdır. Başka bir ifadeyle, mağdur malı cebir veya tehdidin etkisiyle teslim etmiş ya da malın alınmasına bu nedenle karşı koyamamış olmalıdır.

09.06.2020 tarihli kararda geçen Ceza Genel Kurulunun 07.11.2019 tarihli ve 2017/6-331 E. ve 2019/649 K. sayılı emsal kararında; suça konu cep telefonunda bulunan fotoğraf ve mesajlara bakmak için alınmasının kullanma kastını içermesi nedeniyle sanıkların fiillerinin yağma suçunu oluşturacağına karar verilmiştir.

3. Yağma Suçunun Maddi Unsurları

Yağma suçunun maddi unsurları; fail, mağdur, konu, fiil, cebir veya tehdit ve bu cebir/tehdit ile malın teslimi ya da alınması arasındaki bağlantıdan oluşur.

Fail herkes olabilir. Suçun mağduru ise malı elinde bulunduran, zilyetliği altında tutan veya malın alınmasına karşı koyabilecek durumda olan kişidir. Suçun konusu taşınır maldır. Yağma suçunda taşınmazlar doğrudan suçun konusu olmaz; ancak taşınmaza ilişkin senet, anahtar, değerli belge veya taşınır nitelikteki ekonomik değerler suçun konusu olabilir.

Fiil bakımından yağma suçunda iki aşamalı bir yapı vardır. Önce cebir veya tehdit kullanılır, ardından bu cebir veya tehdidin etkisiyle mal alınır ya da mağdur malı teslim etmeye mecbur bırakılır. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2015/6-709 E., 2016/33 K. sayılı kararında da yağma suçunun "amaç ve araç hareketlerden" oluştuğu; cebir veya tehdidin araç hareket, malın alınmasının ise amaç hareket olduğu belirtilmiştir.

Bu kararda yağmanın temel şeklinin düzenlendiği 5237 Sayılı TCK'nun 148/1. maddesi uyarınca; kişinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştirileceği ya da malvarlığı bakımından büyük bir zarara uğratılacağından bahisle tehdit ederek veya cebir kullanarak, bir malı teslime veya alınmasına karşı koymamaya mecbur bırakılması yağma suçunu oluşturur. Suç anılan değerlere yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit veya cebir kullanılması suretiyle gerçekleştiği hususuna vurgu yapılmıştır.

Bu noktada dikkat edilmesi gereken husus şudur: Cebir veya tehdit her zaman yağma suçunu doğurmaz. Cebir veya tehdit, malın alınmasına veya teslimine yönelmiş olmalıdır. Eğer fail malı aldıktan sonra, sadece yakalanmamak veya malı geri vermemek için cebir ya da tehdit kullanıyorsa, her olayda yağma suçundan söz etmek mümkün olmayabilir.

Nitekim Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin 2022/14682 E., 2024/8068 K. sayılı kararında; mal alındıktan, yani hırsızlık tamamlandıktan sonra bunu geri almak isteyen kişiye karşı cebir veya tehdit kullanılması hâlinde artık yağma suçundan söz edilemeyeceği, bu durumda hırsızlık ve ayrıca cebir/tehdit nedeniyle oluşan suçlar bakımından gerçek içtima hükümlerinin uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin 04.11.2022 tarihli, 2022/7567 E. ve 2022/15203 K. sayılı kararında; "(...) sanığın mağdurun peşinden koşarak sokağın ortasında yakaladığı ve mağdurun cebinde bulunan R… marka cep telefonunu kontrol etmek amacıyla zorla aldığı, polislerin gelmesi üzerine sanığın mağduru bırakarak eve kaçtığı, ikna edilen sanığın emniyete götürüldüğü, sonrasında tekrar ikamete dönülüp sanığın kardeşinden suçta kullanılan bıçak ve cep telefonunun istenildiği, sanığın kardeşinin cep telefonunu ve diğer şeyi polise teslim ettiği, somut olayda her ne kadar nitelikli yağma suçundan sanık hakkında mahkumiyet hükmü kurulmuş ise de, sanığın eyleminin bir bütün olarak değerlendirilmesi sonucunda mal edinme kastı ile mağdurdan menfaat temin etmeye çalışmadığı, mağdurun telefonunu alarak, telefonda kayıtlı olan bilgilere ulaşmaya çalıştığı, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 26.01.2016 tarihli 2015/709 esas 2016/63 karar sayılı kararında da açıklandığı üzere sanığın mal edinme kastı olmadığından nitelikli yağma suçunun unsurlarının bulunmadığı, (...) sanık hakkında yağma suçundan beraat kararı verilmesi yerine, yazılı şekilde mahkumiyet hükmü kurulması bozmayı gerektirmiş…" kararı verilmiştir.

4. Cebir ve Tehdit Unsuru

Yağma suçunun ayırt edici unsuru cebir veya tehdittir. Cebir, mağdurun fiziki direncini kırmaya yönelik bedensel güç kullanımıdır. Tehdit ise

mağdurun iradesini baskı altına alan, onu korkutarak malı teslim etmeye veya alınmasına karşı koymamaya zorlayan manevi baskıdır.

Ancak tehdidin yağma suçuna vücut verebilmesi için soyut, belirsiz veya hafif nitelikte olmaması gerekir. Tehdit, mağdurun iradesini ciddi biçimde etkileyebilecek ağırlıkta olmalı ve malın teslimiyle bağlantılı bulunmalıdır. Örneğin tartışma sırasında söylenen her sert söz, her öfke ifadesi veya her hakaret içerikli beyan yağma suçunun tehdit unsurunu oluşturmaz.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2012/6-1548 E., 2013/346 K. sayılı kararında da yağma suçunun oluşabilmesi için mağdurun rızasının cebir veya tehdit kullanılarak ortadan kaldırılması gerektiği; cebir veya tehdidin malı teslime ya da alınmasına karşı koymamaya zorlamak amacıyla gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Bu karar, yağma suçunun uygulamasında oldukça önemlidir. Çünkü uygulamada bazen taraflar arasında önceye dayalı husumet, alacak ilişkisi, arkadaşlık ilişkisi veya ticari ilişki bulunmakta; olay sırasında söylenen sözler veya yaşanan fiziki temas doğrudan yağma olarak nitelendirilebilmektedir. Oysa her somut olayda cebir/tehdit ile malın alınması arasındaki bağ dikkatle araştırılmalıdır.

5. Manevi Unsur: Mal Edinme Kastı

Mal edinme kastı ile ilgili Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 26.01.2016 tarihli, 2015/6-709 E. ve 2016/33 K. sayılı kararında; "(...) telefonu arama kayıtlarına bakmak için alması, kullanmadan mağdureye iade etmesi gözetildiğinde, ekonomik durumu iyi olan ve yaklaşık bir yıldır mağdureyle birlikte olan sanığın, mağdurenin başka bir kişiyle ilişkisi olup olmadığını öğrenmek için telefonunu aldığı anlaşılmakta olup sanığın faydalanmak amacıyla telefonu aldığı sabit olmadığından, üzerine atılı yağma suçunun unsurları itibarıyla oluşmadığı," açıklamasına yer verilmiş idi.

Unutulmaması gereken husus ise yağma suçu kasten işlenebilen bir suç olduğu. Fail, cebir veya tehdit kullanarak başkasına ait malı almayı veya mağduru malı teslim etmeye zorlamayı bilerek ve isteyerek hareket etmelidir.

Burada önemli tartışmalardan biri, yağma suçunda "mal edinme kastı" veya "faydalanma kastı" bulunup bulunmadığıdır. Uygulamada Yargıtay, failin malı yalnızca öfke, intikam, zarar verme, korkutma veya geçici şekilde kullanma amacıyla alıp almadığını değerlendirmektedir. Failde malı kendisine veya başkasına haksız yarar sağlamak amacıyla alma iradesi yoksa yağma suçunun manevi unsuru tartışmalı hâle gelir.

Bu nedenle bir kimsenin malı almış olması tek başına yeterli değildir. Malın hangi amaçla alındığı, olayın öncesi, taraflar arasındaki ilişki, malın akıbeti, failin davranışları ve mal üzerinde kalıcı tasarruf kurup kurmadığı araştırılmalıdır.

Örneğin bir aracın başlangıçta mağdurun rızasıyla teslim edilmesi, taraflar arasında arkadaşlık veya kullanım ilişkisi bulunması ve sonrasında iade konusunda tartışma çıkması durumunda, olayın doğrudan yağma olarak nitelendirilmesi isabetli olmayabilir. Bu tür olaylarda güveni kötüye kullanma, hırsızlık, tehdit, kasten yaralama veya hukuki ihtilaf boyutu ayrıca değerlendirilmelidir.

6. Yağma Suçunun Hırsızlık Suçundan Ayrımı

Hırsızlık suçu ise TCK m.141/1'de; "Zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak maksadıyla bulunduğu yerden alma", şeklinde tanımlanmıştır. Hırsızlık suçunun tanımı, doğası ve koruduğu hukuki yarar; hırsızlık suçunun failinin bir başkasına ait olan veya başkasının kullanımında olan taşınır malı bulunduğu yerden alıp, ondan yararlanma kastına dayanmaktadır.

Yağma suçu bir bileşik suç tipi olduğundan, en az iki suçun; cebir, şiddet kullanılmak suretiyle işlenen cebir veya kasten yaralama veya tehdit suçlarından en az birisi ile TCK m.141'de unsurları sayılan hırsızlık suçunun beraber işlenmesiyle oluşabilecek klasik bir suç tipidir.

TCK m.42'ye göre bileşik suç; birisi diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturan ve kendi içlerinde nitelik değiştirmeyen, fakat birleştikleri için tek bir fiil sayılan suç tipidir. Bu tür suçlarda cezaların içtimaı uygulanamaz, yani tek bir ceza sorumluluğu doğar.

Yağma, sokakta bilinen adıyla gasp suçu, klasik suçlardan birisi olup, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 148. maddesinde, malvarlığına karşı işlenen suçlardan sayılmış, mal sahibi veya malı kullanana karşı işlenebilecek, her bir mağdur bakımından ayrı gerçekleşmesi mümkün olan suç tipidir.

Hırsızlık ve yağma suçları arasındaki temel fark cebir veya tehdittir. Hırsızlıkta mal, mağdurun rızası dışında alınır; ancak mağdur cebir veya tehditle malı teslim etmeye zorlanmaz. Yağmada ise mağdurun iradesi cebir veya tehditle kırılır.

Bu ayrım uygulamada son derece önemlidir. Zira hırsızlık suçunda ceza miktarı yağmaya göre daha

düşüktür; yağma suçunda ise temel hâlde dahi alt sınır altı yıldır, nitelikli hâllerde ceza on yıldan on beş yıla kadar çıkmaktadır.

Ancak failin hırsızlık amacıyla başladığı bir eylem sırasında mağdurla karşılaşması ve malı almak veya almayı tamamlamak için cebir veya tehdit kullanması hâlinde eylem yağmaya dönüşebilir. Buna karşılık mal tamamen alındıktan sonra sadece yakalanmamak ya da malı geri vermemek için kullanılan cebir/tehdit, her durumda yağma suçunu oluşturmaz. Bu ayrım Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin 2022/14682 E., 2024/8068 K. sayılı kararında açık şekilde ortaya konulmuştur.

Yağma suçu, bir kişinin malını cebir veya tehdit kullanarak almak suretiyle işlenmiş sayılacağından, unsurları itibarıyla hem zilyetliğe, hem de kişi hürriyetine yönelik bir suçtur. Ancak kişi hürriyetine yönelen saldırı, mal aleyhine işlenen suçun gerçekleşmesi bakımından bir araç niteliğinde bulunduğundan, bu suç sonuç itibariyle "mal aleyhine" işlenen bir suçtur. Yağma gibi mal aleyhine işlenen suçlardan olan hırsızlıkta ise; taşınır mal, sahibinin rıza ve hatta çoğu zaman haberi olmaksızın bulunduğu yerden alındığı halde, yağmada fail, mağdura karşı cebir veya tehdit kullanarak malı bulunduğu yerden almaktadır. Bu nedenle hırsızlık suçunda korunan hukuki yarar zilyetlik hakları iken, yağmada zilyetlik haklarının yanında, aynı zamanda kişi özgürlüğü de korunmaktadır. Hırsızlık için malın alınmasından ve mağdurun bu eşya üzerindeki hâkimiyetinin sona ermesinden sonra gerçekleşen cebir ya da tehdit, hırsızlık suçunun yanında kasten yaralama veya tehdit suçunu da oluşturmaktadır.

7. Nitelikli Yağma Suçu

TCK m.149'da düzenlenen nitelikli yağma hâlleri, suçun işleniş biçimi nedeniyle mağdur üzerindeki korku ve baskının artması, failin yakalanmasının zorlaşması veya suçun toplumsal tehlikeliliğinin yükselmesi sebebiyle daha ağır cezayı gerektirir.

En sık karşılaşılan nitelikli hâller şunlardır:

Silahla yağma, uygulamada en yaygın nitelikli hâllerden biridir. Silahın ateşlenmesi şart değildir; mağdura gösterilmesi, doğrultulması veya tehdit aracı olarak kullanılması yeterlidir. TCK m.149 gerekçesinde de silahın cebir veya tehdit amacıyla kullanılmasının önem taşımadığı, mağdura gösterilmesi veya yöneltilmesi hâlinde nitelikli unsurun oluşacağı belirtilmiştir.

Birden fazla kişiyle birlikte yağma, mağdurun direncini kıran, savunma imkânını azaltan ve fail grubuna cesaret veren bir nitelikli hâldir.

Gece vakti yağma ise mağdurun kendisini daha savunmasız hissetmesi, olayın aydınlatılmasının güçleşmesi ve failin yakalanmasının zorlaşması nedeniyle daha ağır cezaya bağlanmıştır.

Konutta, işyerinde veya eklentilerinde yağma da nitelikli hâl sayılmıştır. Çünkü bu mekânlar kişinin özel güvenlik alanıdır. Mağdurun kendisini güvende hissetmesi gereken yerde yağmaya maruz kalması, suçun haksızlık içeriğini artırmaktadır.

8. Hukuki İlişkiye Dayanan Alacağın Tahsili: TCK m.150

TCK m.150/1, uygulamada en çok tartışılan düzenlemelerden biridir. Bu maddeye göre kişi, bir hukuki ilişkiye dayanan alacağını tahsil amacıyla tehdit veya cebir kullanırsa yağma suçundan değil, koşullarına göre tehdit veya kasten yaralama suçundan cezalandırılır.

Burada önemli olan, failin gerçekten bir hukuki ilişkiye dayanan alacak iddiasıyla hareket edip etmediğidir. Bu alacağın mutlaka mahkeme kararıyla kesinleşmiş olması gerekmez; ancak tamamen hayali, uydurma veya hukuken hiçbir temeli olmayan bir alacak iddiası TCK m.150 kapsamında değerlendirilemez.

TCK m.150'nin gerekçesinde de bu düzenlemenin, eski kanundaki "ihkak-ı hak" veya "kendiliğinden hak alma" anlayışının yerine geçtiği belirtilmiştir.

Bu düzenleme bakımından Yargıtay uygulamasında her somut olayda failin kastı, taraflar arasındaki ilişki, iddia edilen alacağın hukuki temeli ve kullanılan cebir/tehdidin amacı değerlendirilmektedir. Eğer failin amacı haksız şekilde başkasının malını almak değil, gerçek veya en azından hukuki temeli bulunan bir alacak iddiasını tahsil etmek ise yağma hükümlerine başvurulması ölçüsüz sonuçlar doğurabilir.

9. Yağma Suçunda Teşebbüs

Yağma suçuna teşebbüs mümkündür. Fail cebir veya tehdit kullanmış, ancak malı alamamış veya mağdur malı teslim etmemişse suç teşebbüs aşamasında kalabilir.

Teşebbüs bakımından önemli olan, failin icra hareketlerine başlayıp başlamadığıdır. Sadece yağma yapmayı düşünmek, hazırlık yapmak veya soyut planlama suç oluşturmaz. Ancak mağdura yöneltilen ciddi tehdit, cebir veya fiili saldırı ile malı almaya yönelik icra hareketleri başlamışsa teşebbüs hükümleri gündeme gelir.

TCK m.35 uyarınca fail, işlemeyi kastettiği suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya

icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamazsa teşebbüsten sorumlu tutulur.

:14.01.2025 tarihi Yargıtay 6. Ceza Dairesi Esas:2023-21312 Karar:2025-517 K sayılı Kararı yağma suçunda teşebbüs ile ilgili bir yargıtay kararıdır.

5271 sayılı Kanun'un 288. maddesinin ''Temyiz, ancak hükmün hukuka aykırı olması nedenine dayanır. Bir hukuk kuralının uygulanmaması veya yanlış uygulanması hukuka aykırılıktır.'', aynı Kanunun 294. maddesinin ''Temyiz eden, hükmün neden dolayı bozulmasını istediğini temyiz başvurusunda göstermek zorundadır. Temyiz sebebi ancak hükmün hukuki yönüne ilişkin olabilir.'' ve aynı Kanunun 301. maddesinin ''Yargıtay, yalnız temyiz başvurusunda belirtilen hususlar ile temyiz istemi usule ilişkin noksanlardan kaynaklanmışsa, temyiz başvurusunda bunu belirten olaylar hakkında incelemeler yapar.'' şeklinde düzenlendiği de gözetilerek, katılan ... Politikalar İl Müdürlüğü vekilinin temyiz istemlerinin ceza tesisinde alt sınırdan yeterince uzaklaşılmadığı, vekalet ücretine hükmedilmesi gerektiğine ilişkin olduğu; o yer Cumhuriyet savcısının temyiz istemlerinin cezaların takdirinde alt sınırdan uzaklaşılması gerektiğine ilişkin olduğu; sanıklar müdafilerinin temyiz istemlerinin suçun sabit olmadığı, eksik soruşturma yapıldığı, somut delil elde edilmediği tahrik hükümlerinin uygulanması gerektiği, sanık ...'ın yaşının küçük olduğuna ilişkin olduğu belirlenerek, anılan sebeplere yönelik yapılan incelemede;

Oluş ve dosya içeriğine göre, sanıklar ... ve ... hakkında nitelikli yağmaya teşebbüs; sanık ... hakkında alacağı tahsil amacıyla silahla tehdit suçlarından kurulan hükümlerde herhangi bir isabetsizlik bulunmadığı anlaşılmıştır.

10. Yağma Suçunda İştirak

Yağma suçunda iştirak hükümleri de sıkça gündeme gelir. Birden fazla kişinin birlikte hareket ettiği olaylarda kimin cebir veya tehdit kullandığı, kimin malı aldığı, kimin gözcülük yaptığı, kimin suç planına katıldığı ve ortak kastın bulunup bulunmadığı dikkatle araştırılmalıdır.

Sırf olay yerinde bulunmak veya faille birlikte hareket etmiş gibi görünmek, her zaman yağma suçuna iştirak anlamına gelmez. Failin suçun icrasına bilerek ve isteyerek katkı sunması gerekir. Yargıtay uygulamasında da özellikle nitelikli yağma suçunda fiili katkı, ortak kast ve birlikte işleme iradesinin somut delillerle ortaya konulması gerektiği vurgulanmaktadır.

11. Yağma Suçunda İspat ve Şüpheden Sanık Yararlanır İlkesi

Yağma suçu ağır cezayı gerektiren bir suç olduğundan, mahkûmiyet kararı ancak her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delillerle verilebilir. Müşteki beyanı önemlidir; ancak tek başına ve çelişkili olması hâlinde mahkûmiyet için yeterli olmayabilir.

Mahkeme; kamera kayıtları, HTS kayıtları, mesaj içerikleri, olay yeri tutanakları, doktor raporları, tanık beyanları, taraflar arasındaki önceki ilişki, malın akıbeti, failin olaydan sonraki davranışları ve varsa bilirkişi incelemelerini birlikte değerlendirmelidir.

Özellikle yağma suçunda cebir veya tehdidin varlığı kadar, bu cebir veya tehdidin malın alınmasına yönelip yönelmediği de ispat edilmelidir. Cebir/tehdit ile malın alınması arasındaki nedensellik bağı ortaya konulmadan verilen mahkûmiyet kararları ceza yargılamasının temel ilkeleriyle bağdaşmaz.

12. Yargıtay Kararları Işığında Genel Değerlendirme

Yargıtay kararları incelendiğinde yağma suçunda üç temel ölçütün öne çıktığı görülmektedir.

Birincisi, cebir veya tehdidin mağduru malı teslim etmeye ya da malın alınmasına karşı koymamaya mecbur bırakacak nitelikte olması gerekir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2012/6-1548 E., 2013/346 K. sayılı kararında bu husus açıkça ifade edilmiştir.

İkincisi, yağma suçu cebir/tehdit ve mal alma hareketlerinden oluşan bileşik bir suçtur. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2014/263 E., 2016/107 K. sayılı kararı bu niteliği ortaya koymaktadır.

Üçüncüsü, malın alınmasından sonra kullanılan cebir veya tehdit her zaman yağma suçunu oluşturmaz. Yargıtay 6. Ceza Dairesi'nin 2022/14682 E., 2024/8068 K. sayılı kararında, hırsızlık tamamlandıktan sonra malı geri almak isteyen kişiye karşı cebir veya tehdit kullanılmasının yağma değil, ayrıca oluşan suçlar kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Bu kararlar birlikte değerlendirildiğinde, yağma suçunun sınırlarının genişletilmemesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır. Her tehdit, her tartışma, her kavga veya her mal alma olayı yağma değildir. Yağma suçunun oluşabilmesi için failin cebir veya tehdidi malı almak amacıyla kullanması, mağdurun iradesinin bu nedenle kırılması ve malın bu baskının sonucu olarak alınması gerekir.

Sonuç olarak

Yağma suçu, Türk ceza hukukunda en ağır malvarlığı suçlarından biridir. Bu suçun ağır yaptırımı

nedeniyle, uygulamada suçun unsurlarının titizlikle değerlendirilmesi zorunludur. Failin cebir veya tehdit kullanıp kullanmadığı, bu cebir veya tehdidin malın alınmasına yönelip yönelmediği, mağdurun iradesinin gerçekten ortadan kalkıp kalkmadığı, failde mal edinme kastının bulunup bulunmadığı ve olayın hırsızlık, tehdit, kasten yaralama, güveni kötüye kullanma veya hukuki alacak ihtilafı kapsamında kalıp kalmadığı ayrı ayrı incelenmelidir.

Yargıtay uygulaması da yağma suçunun sınırlarının her somut olayda dikkatle çizilmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle cebir veya tehdit ile malın alınması arasındaki nedensellik bağı kurulmadan, failin mal edinme kastı araştırılmadan ve olayın bütün özellikleri değerlendirilmeden yağma suçundan mahkûmiyet kurulması hukuken isabetli olmayacaktır.

Bu nedenle yağma suçuna ilişkin yargılamalarda hem iddia hem savunma makamı bakımından en önemli mesele, olayın görünürdeki ağırlığından ziyade suçun kanuni unsurlarının gerçekten oluşup oluşmadığını ortaya koymaktır. Ceza hukukunun temel ilkesi gereği, ağır ceza tehdidi altında bulunan sanık hakkında ancak kesin, açık, çelişkisiz ve her türlü şüpheden uzak delillerle mahkûmiyet kararı verilebilir.

KAYNAKÇA:

Artuk, Mehmet Emin / Gökcen, Ahmet / Alşahin, Mehmet Emin / Çakır, Kerim, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, Ankara.

Centel, Nur / Zafer, Hamide / Çakmut, Özlem, Türk Ceza Hukukuna Giriş, Beta Yayınları, İstanbul.

Hafızoğulları, Zeki / Özen, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler – Kişilere ve Mala Karşı Suçlar, US-A Yayıncılık, Ankara.

Koca, Mahmut / Üzülmez, İlhan, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Adalet Yayınevi, Ankara.

Özbek, Veli Özer / Doğan, Koray / Bacaksız, Pınar, Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Soyaslan, Doğan, Ceza Hukuku Özel Hükümler, Yetkin Yayınları, Ankara.

Tezcan, Durmuş / Erdem, Mustafa Ruhan / Önok, Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Şen, Ersan, "Yağma Suçunda Cebir ve Tehdit Unsuru", Ersan Şen Hukuk ve Danışmanlık Yayınları.

Şen, Ersan, "Yağma Suçunun Hırsızlık ve Tehdit Suçundan Ayrılması", Ceza Hukuku Değerlendirmeleri.

Şen, Ersan / Eryıldız, Gökhan, "Yağma Suçunda Manevi Unsur ve Mal Edinme Kastı", Hukuki Haber Dergisi.

Elektronik Kaynaklar

Sinerji Mevzuat İçtihat Bilgi Bankası

Yargıtay Karar Arama Sistemi

Hukuki Haber Sitesi

İMAR HAKKI AKTARIMI DÜZENLEMESİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE OLMASI GEREKEN

Av. Dr. Nezih SÜTÇÜ[1]

Özet

Kamu alanında kaldığı için inşaat yapılamayan ve dolayısıyla verilemeyen emsale esas inşaat hakkının başka parsel ya da parsellere imar planı kararı ile taşınması işlemini ifade eden İmar Hakkı Aktarımı ile ilgili olarak İmar Kanununda yasal düzenleme yapılmıştır. Akabinde buna ilişkin detayları içeren Yönetmelik çıkarılmıştır. Makalede, imar hakkı aktarımının hukukumuzda tarihsel süreç içindeki gelişimi, yürürlükteki mevzuat hükümlerinin irdelenmesi ve olması gerekenin sunulmasına yönelik çalışma yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İmar Hakkı Aktarımı, Verici Parsel, Alıcı Parsel, İmar Planı, Taşınmaz Değerlemesi.

Abstract

A legal regulation regarding the "Transfer of Development Rights" has been enacted within the Zoning Law; this concept refers to the process of transferring–via a zoning plan decision–the construction rights (based on the floor area ratio) from a parcel where construction is prohibited because it is designated as a public area to another parcel or parcels. Subsequently, a regulation detailing the specifics of this process was issued. This article examines the historical evolution of the transfer of development rights within the Turkish legal system, analyzes the provisions of current legislation, and proposes an ideal framework for the practice.

Keywords: Transfer of development rights, source parsel, recipient parcel development plan, real estate valuation

İmar Hakkı Aktarımı Kurumunun Gelişim Süreci

Özellikle yerel yönetimlerin sınırlı mali kaynakları ile hukuki elatma tazminatlarını ödemekte zorlandıkları bilinen bir gerçekliktir. Umumi ve kamu hizmet alanlarının kamuya mali külfet getirmeden, bedelsiz karşılanarak kamu mülkiyetine geçirilmesi için İmar Hakkı Aktarımına yönelik düzenleme yapılmıştır.

İmar hakkı aktarımının ilk olarak 1916 yılında ABD'nin New York kentinde gündeme geldiği, 1970'li yıllardan sonra da Avrupa ülkelerinde yaygınlaştığı ifade edilmektedir.[2]

İmar hakkı aktarımı ülkemizde ilk olarak, 25.4.2004

1- Bursa Barosu Avukatı.

2- YANIK / SURİ, s. 36; KOCALAR, s. 22.

sayılı RG'de yayımlanan 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunla yapılan düzenleme sonucu 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu (KTVKK) m 17/c hükmüyle yasal altyapıya kavuşmuştur. Söz konusu maddede aynen;

"Yapılanma hakları kısıtlanmış tescilli taşınmaz kültür varlıklarına veya bunların koruma alanlarında bulunan ya da koruma amaçlı imar plânlarıyla yapılanma hakları kısıtlanan taşınmazlara ait mülkiyet veya yapılanma haklarının kısıtlanmış bölümünü, imar plânlarıyla yapılanmaya açık aktarım alanı olarak ayrılmış, mülkiyetlerindeki veya üçüncü şahıslara ait alanlara, aktarımdan yararlanacak öncelikli hakları belirleyerek bir program dahilinde aktarmaya, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeler, bunların dışında valilikler yetkilidir.

Aktarım işleminde Sermaye Piyasası Kurulunca onaylı gayrimenkul değerleme şirketlerince yapılacak rayiç değer denkleştirmesi esastır. Ancak aktarıma konu hak tescilli taşınmaz kültür varlığına ilişkin ise yapı değeri dikkate alınmaz.

Bu taşınmazlar için, kısıtlanmış yapılanma haklarının, imar plânlarıyla aktarım alanı olarak ayrılmış yapılanmaya açık diğer alanlarda kullanılmasını sağlayacak ve bu hakkı hamiline yazılı menkul kıymete dönüştürecek belgeler düzenlemeye, bu belgeleri yapılanma hakları kısıtlanmış alan olarak gösterilen ve tapuda bu konuda şerh düşülen alanlardaki taşınmaz sahiplerinden hak sahibi olanlara vermeye, imar plânında aktarım alanı olarak ayrılmış ve tapuda bu konuda şerh düşülen alanlarda ise ruhsat vermek için toplamaya ilgili idareler yetkilidir. Menkul kıymetlerin basılması, saklanması, el değiştirme işlemlerinin onaylanması ve veri tabanının oluşturulması ve denetlenmesi İller Bankasınca yapılır.

Bu alanlarda kesin yapılanma yasağı gelmesi nedeniyle yapılanma hakkının tamamen aktarılması halinde, yapılanma hakkı kısıtlanan taşınmaz, mütemmimi ile birlikte ilgili idare mülkiyetine geçer ve parseller ilgili idare adına tescil edilir ve hiçbir koşulda satışa konu edilemez.

Aktarıma konu parselde malikin korunabilir yapılanma hakkı kalması halinde ise yapılanma hakkı kısmen aktarılır. Bu durumda, malikin yapılanma hakkı kısıtlanmış alandaki mülkiyeti devam eder.

Ancak, aktarıma konu hak, tescilli taşınmaz kültür varlığı üzerinde ise, malikin bu varlığın korunması ve yaşatılması için gerekli bakım, onarım ve restorasyon çalışmasını, ilgili idare ile imzalanacak protokole uygun olarak menkul kıymetleri teslim almasını müteakip başlatarak tamamlaması zorunludur. Aksi halde, ilgili idare teslim edilen menkul kıymet bedelini faiziyle birlikte malikten tahsile yetkilidir. Bu hususlar ve protokol menkul kıymet tesliminden önce ilgili idarece tapuya her türlü harçtan ve damga vergisinden muaf olarak şerh edilir.

Kısıtlanmış hakların bulunduğu belediye sınırları içerisinde, aktarım alanı tespit edilmesinin mümkün olamaması halinde, ilgili idareler ortak program yürütmeye yetkilidir.

Yukarıdaki fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar (Değişik ibare: KHK/648 - 8.8.2011 / m.42) "Çevre ve Şehircilik" Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Bakanlıkça hazırlanacak bir yönetmelikle belirlenir" denilmektedir. Ancak yapılanma hakları kısıtlanmış tescilli taşınmaz kültür varlıkları veya bunların koruma alanlarında bulunan ya da koruma amaçlı imar planlarıyla yapılanma hakları kısıtlanan taşınmazlarla ilgili imar hakkı aktarımına yönelik bir yönetmelik çıkarılmadığı gibi, bu hususla ilgili yargı kararına da ulaşılamamıştır. Bir başka anlatımla Yasa kadük kalmıştır.

Bundan başka kentsel dönüşüm uygulamalarında imar hakkı aktarımı gündeme gelmiştir. Şöyle ki, 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (RG: 4.7.2011, 27984 Mükerrer) m 11/d hükmüne göre, dönüşüm, yenileme ve transfer alanlarının belirlenmesi, dönüşüm alanı ilan edilen alanlardaki yapıların tespiti ile arsa ve arazi düzenleme ve değerleme iş ve işlemlerinin yapılmasını sağlamak; dönüşüm uygulamalarında hak sahipliği, uzlaşma, gerektiğinde acele kamulaştırma, paylı mülkiyete ayırma, birleştirme, finansman düzenlemelerinde bulunma, dönüşüm alanları içindeki gayrimenkullerin değer tespitlerini yapma ve Bakanlıkça belirlenen esaslar ve proje çerçevesinde hak sahipleri ile anlaşmalar sağlama, gerektiğinde yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni verme, kat mülkiyeti tesisi, tescili ve imar hakkı transferi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğünün görevidir.

Aynı şekilde, 1 Nolu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (RG: 10.7.2018, 30474) m 106/d hükmünde, dönüşüm, yenileme ve transfer alanlarının belirlenmesi, dönüşüm alanı ilan edilen alanlardaki yapıların tespiti ile arsa ve arazi düzenleme ve değerleme iş ve işlemlerinin yapılmasını sağlamak; dönüşüm uygulamalarında hak sahipliği, uzlaşma, gerektiğinde acele kamulaştırma, paylı mülkiyete ayırma, birleştirme, finansman düzenlemelerinde

bulunma, dönüşüm alanları içindeki gayrimenkullerin değer tespitlerini yapma ve Bakanlıkça belirlenen esaslar ve proje çerçevesinde hak sahipleri ile anlaşmalar sağlama, gerektiğinde yapı ruhsatı ve yapı kullanma izni verme, kat mülkiyeti tesisi, tescili ve imar hakkı transferi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek görev ve yetkisi Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne verilmiştir.

6306 SK m 6/5 gereği, riskli yapılara, rezerv yapı alanlarına ve riskli yapıların bulunduğu taşınmazlara ilişkin her tür harita, plan, proje, arazi ve arsa düzenleme işlemleri ile toplulaştırma yapmaya, bu alanlarda bulunan taşınmazları satın almaya, ön alım hakkını kullanmaya, bağımsız bölümler de dâhil olmak üzere taşınmazları trampaya, taşınmaz mülkiyetini veya imar haklarını başka bir alana aktarmaya, aynı alanlara ilişkin taşınmaz mülkiyetini anlaşma sağlanmak kaydı ile menkul değere dönüştürmeye Başkanlık yetkilidir.

Görüldüğü gibi kentsel dönüşüm kapsamında da imar hakkı transferine imkan tanınmıştır. Ancak mülkiyet hakkını doğrudan ilgilendiren bu konuda açık ve detaylı yasal düzenleme yapılmadığından, kentsel dönüşüm uygulamalarında da imar hakkı aktarımına başvurulmamıştır. Kentsel dönüşüm kapsamındaki düzenlemeler de kadük kalmıştır.

Bu arada idareler, kamulaştırma bedeli ödenmemesi amacıyla bu yöntemi denemişlerdir. Bu durumda, kamu alanında kalan taşınmaz sahiplerine, imarlı alanlardan yer verilmekte, bir nevi resen ve cebren trampa işlemi gerçekleştirilmektedir.[3] Ancak mülkiyet hakkına müdahale eden böyle bir uygulamanın açık kanun hükmüyle düzenlenmesi veya maliklerin rızasına dayanması gerektiği için idari yargıda iptal kararları verilmiştir.

"..Dava konusu plan değişikliğine ait pafta örneğinin, lejanın ve plan notlarının incelenmesinden; uyuşmazlığa konu taşınmazları da kapsayan ilk 50 metrelik sahil şeridi içerisinde yeşil alan olarak ayrılan alanların transfer edilecek alan "TR" lejantı ile işaretlendiği, plan notlarında ise Transfer Edilecek (TR) Alanların: "Planda yeşil alan, sosyal donatı Alanı ve yol olarak ayrılan bu alanların inşaat hakları, söz konusu alanların bedelsiz kamu eline geçmesinin ardından ilgili plan notlarında belirtilen şekilde Kİ, K2, T+H-3, K+T-6 ve K+T-7 alanlarına transfer edilebilir. Bu alanlardaki parsellerin transfere konu olacak kısımlarının imar hakkı; uygulama görmemiş parsellerin % 60'ı, uygulama görmüş parsellerin ise uygulamadan önceki alanlarının % 60'ı alınarak, bu planın onaylandığı tarihte yürürlükte olan 1/1000 ölçekli uygulama imar planında yarısından fazlası konut, ticaret ve ticaret + konut alanlarında kalan parseller için KAKS: 1,00 üzerinden, yarısından fazlası veya tamamı sosyal donatı ve teknik altyapı ve yeşil alanlarda kalan parsellerde ise KAKS: 0,60 üzerinden hesaplanarak transfer edilebilir. Parselin tamamının transfer alanı içinde kalmaması durumunda bu işlem sadece parselin transfer alanı içinde kalan kısmı için uygulanır." şeklinde açıklandığı görülmektedir. Davalı idare tarafından, uyuşmazlığa konu 1/5000 ölçekli planda kıyı şeridinde ayrılan yeşil alanların transfer alanı sınırları içerisinde gösterildiği, bu alanların kamu yararı kapsamında sosyal donatı olarak kamunun eline geçmesi gereken alanlar olduğu, bu kapsamda öncelikli uygulama aracının kamulaştırma olduğu, ancak kıyı bandında dönüşümü öngörülen alanların hâlihazırda üstünde yapıların mevcut olması ve alanın büyük olması göz önünde bulundurulduğunda kamu kaynaklarının verimli kullanımı amacı ile kamulaştırma yükünü azaltacak ikinci bir uygulama aracı olarak imar transferi seçeneğinin plana konu edildiği, bu itibarla dava konusu 1/5000 ölçekli nazım imar planında kabul edilen imar hakları transferi ile plan raporunda ayrıntılı şekilde anlatılan dere yatakları, jeolojik açıdan sakıncalı alanlar ve kıyı kenar çizgisinden itibaren ilk 50 metrelik korunması gerekli alanlarda var olan imar haklarının bir bölümünün veya tamamının başka alana transfer edilerek bu alanların korunmasının amaçlandığı belirtilmektedir… transfer kavramının ismen çeşitli mevzuata girdiği görülmekte ise de; Anayasa ve yasa seviyesinde düzenlenen kamulaştırma yöntemine alternatif olarak kabul edilen bu yöntemin, başta İmar Kanunu olmak üzere yasa ile hüküm altına alınması gerektiği ve bu kavramın uygulanmasına ilişkin esasların da ayrıntılı olarak yasa düzenlemesi şeklinde olması gerektiği açıktır… Bu durumda, İmar Kanunu ve Kıyı Kanununda yer almayan taşınmazın imar hakkının transferini öngören söz konusu yöntemin uyuşmazlığa konu plan değişikliği ile kabul edilmesinde hukuka uygunluk bulunmamaktadır."[4]

İmar hakkı aktarımında (emsal transferinde) , taşınmazı elinden alınan malike yeni bir taşınmaz

3- Oysa KamK m 26 ve KamK m 8 gereği trampa malikin isteğine bağlıdır.

4- Dan. 6. D. 29.12.2015, 461/7990; Dan. 6. D. 23.5.2018, 2017/4374, 5063; Dan. 6. D. 6.7.2020, 2015/5797, 6696. "… kamulaştırma yöntemine alternatif olarak kabul edilen imar hakkı transferi yönteminin, mülkiyet hakkına müdahale edilmesi sonucunu doğurduğu ve bu müdahalenin ancak kanuni düzenleme ile mümkün olabileceği, mevzuatta ise bu konuya ilişkin yasal bir düzenlemenin bulunmadığı hususunun göz önünde bulundurulacağı açıktır…", Dan. 6. D. 14.11.2022, 2021/2787, 9586.

verilmemekte, eski taşınmazdaki inşaat hakkını başka bir bölgede kullanması sağlanmaktadır. Örneğin, park alanına ayrılan üzerinde E:1,20 yapılaşma şartı olan 1000 m²'lik (inşaat alanı hakkı:1,20x1000=1200 m² olan) taşınmaza karşılık, aktarım (transfer) bölgesinde yapılacak inşaatlardan 1200 m² inşaata karşılık gelen bağımsız bölüm alma hakkı veren sertifika verilmektedir.

İmar planının, imar hakkı aktarımı (transferi) işlemi yönünden iptali, planda öngörülen sosyal donatı alanı yönünden de iptali gerektirmez.

"…Temyize konu İdare Mahkemesi kararının, dava konusu nazım imar planı değişikliği ile uyuşmazlık konusu taşınmazı da kapsayan imar hakkı transferini öngören plan notlarına ilişkin kısmında 2577 Sayılı Kanun'un 49/1. maddesinde sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmamaktadır. Dava konusu nazım imar planı değişikliği ile taşınmaza getirilen park ve dinlenme alanı fonksiyonu yönünden yapılan incelemede; Temyize konu kararda esas alınan bilirkişi raporunda, uyuşmazlık konusu taşınmaz için belirlenen "park ve dinlenme alanı" fonksiyonunun işlev öngörüsü, gerek alanın doğal eşik niteliği, gerek bölgede donatı alanı öngörüyor olması açısından şehircilik ilkeleri ve planlama esaslarına uygun olduğu tespitinde bulunulduğu ve bu tespitin Mahkemece de benimsendiği, buna rağmen uyuşmazlık konusu taşınmaza getirilen park ve dinlenme alanı fonksiyonu ilişkin kısım yönünden de dava konusu nazım imar planının iptaline karar verildiği anlaşılmıştır. Bu itibarla, dava konusu nazım imar planında taşınmaza getirilen park ve dinlenme alanı fonksiyonu yönünden davanın reddine karar verilmesi gerekirken aksi yönde verilen Mahkeme kararında isabet görülmemiştir…"[5]

Görüldüğü gibi, daha önceden kamu alanında kalan yerlerin elde edilmesinin imar hakkı aktarımı (Transferi) yöntemiyle gerçekleşmesine yönelik genel hükümler bulunmaktaydı. Ancak mülkiyet hakkını doğrudan etkileyen bu konuda detaylı yasal düzenleme olmaması nedeniyle idari yargıda iptal kararları verilmesi üzerine İmar Kanununda açık düzenleme yapılmıştır.

İmar Hakkı Aktarımına ilişkin Yasal Düzenlemenin İrdelenmesi

5.12.2024 tarih ve 7534 sayılı Köy Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 4. maddesi ile 3194 sayılı İmar Kanunu m 5 hükmüne "İmar Hakkı Aktarımı" tanımı eklenmiştir.[6] Buna göre;

"İmar Hakkı Aktarımı; 1/1000 ölçekli uygulama imar planının bulunduğu, arazi ve arsa düzenlemesi yapılmış ya da yapılması mümkün olmayan alanlarda, parselin tamamının ya da bir kısmının umumi ve kamu hizmet alanlarında kalması sebebiyle parsel üzerinde özel mülkiyete konu yapılaşma hakkının verilememesi durumunda, verilemeyen emsale esas inşaat hakkının başka parsel ya da parsellere imar planı kararı ile taşınması işlemidir".

Madde gerekçesine göre;

1- 4/07/2019 tarihli ve 7181 sayılı Kanunun 9 uncu maddesi ile Düzenleme Ortaklık Payı (DOP) %45'e çıkartılarak Kamu Ortaklık Payı (KOP) kaldırılmış olup bu düzenlemeden önce imar uygulaması yapılarak KOP alanı olarak oluşturulan alanlarda,

2- Parselasyon Planı ile düzenleme ortaklık payının % 45'i geçmesi nedeniyle kamu eline geçişi sağlanamayan umumi ve kamu hizmet alanlarında,

3- 3194 sayılı Kanunun 15 inci ve 16 ncı maddesine göre yapılan uygulamalar nedeniyle parsel sahibi tarafından umumi ve kamu hizmet alanlarına terk edilmeyen/bağışlanmayan alanlarda,

4- Arazi ve arsa düzenlemesi yapıldığı halde imar planı değişikliği ile yeni umumi ve kamu hizmet alanları kullanımı getirilmesi durumunda; daha öncesinde DOP kesintisi yapıldığı için, yeni plana göre yapılacak arazi ve arsa düzenlemelerinde DOP kesintisi yapılamaması nedeniyle, kamu eline geçirilemeyen umumi ve kamu hizmet alanlarında,

5- Etrafındaki parsellerde arazi ve arsa düzenlemelerinin tamamlanması nedeniyle, imar planında tamamı ya da büyük bir kısmı umumi ve kamu hizmet alanında kaldığı için tek başına uygulamaya konu edilemeyen alanlarda

kalan taşınmazlarda umumi ve kamu hizmet alanlarının kamuya mali külfet getirmeden, bedelsiz karşılanarak kamu mülkiyetine geçirilmesi, vatandaşların mülkiyetlerindeki kısıtlılığın kaldırılması, yıllardır kamulaştırılamayan bu tür alanların kamulaştırmasız el atma davalarına konu olmaması, uzayan dava süreçlerinin yaşanmaması ve idareler tarafından ürettikleri plan hükümlerine istinaden yapılan imar hakkı aktarımı uygulamalarının yasal bir zemin ile belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yürütülmesini sağlamak amacıyla "İmar Hakkı Aktarımı" tanımı Kanuna eklenmiştir.

İmar Hakkı Aktarımı kısaca, kamu alanında kalan

5- Dan. 6. D. 20.10.2020, 2016/6233, 9726; Dan. 6. D. 14.11.2022, 2021/2787, 9586.

6- Kanun maddesi 12.12.2024 tarihinde yürürlüğe girmiştir (7534 SK m 25/b) .

hisseye ait imar haklarının başka parselden/ parsellerden verilmesini ifade etmektedir. Tanımdaki şartlara göre İmar Hakkı Aktarımı için;

1) 1/1000 ölçekli imar planı mevcut olmalıdır.

2) Arazi ve arsa düzenlemesi (imar uygulaması) yapılmış veya yapılamıyor (gerekçe incelendiğinde, İK m 15-16 uygulaması ile %45 den fazla zaiyat için kamu alanından parsel malikine yer verilmesi veya yeni sosyal donatı alanları ihtiyacı nedeniyle ikinci defa DOP alınamaması ya da taşınmazın etrafının büyük ölçüde fiili yapılaşması söz konusu) olmalıdır.

3) Parselin tamamının ya da bir kısmının umumi ve kamu hizmet alanlarında kalması sebebiyle parsel üzerinde özel mülkiyete konu yapılaşma hakkı verilememelidir. İK m 18/2 uyarınca, düzenleme ortaklık payları, düzenlemeye tabi tutulan yerler ile bölgenin ihtiyacı olan yol, meydan, park, otopark, çocuk bahçesi/parkı, yeşil saha, ibadet yeri ve karakol, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretime yönelik eğitim tesis alanları, kamuya ait kreş ve gündüz bakım evleri, pazar yeri, semt spor alanı, toplu taşıma istasyonları ve durakları, Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık tesis alanları, otoyol hariç erişme kontrolünün uygulandığı yol, su yolu, bölgenin geneline hizmet veren spor alanı, belediye hizmet alanı, sosyal ve kültürel tesis alanı, kamu hizmeti için planlanan teknik altyapı ve trafo alanları, özel tesis yapılmasına konu olmayan ağaçlandırılacak alan, rekreasyon alanı olarak ayrılan parseller ve mesire alanları, resmî kurum alanı, uygulama imar planı kararı ile getirilen diğer umumi ve kamu hizmet alanları, otogar alanından oluşur ve bu hizmetlerle ilgili tesislerden başka maksatlarla kullanılamaz.

Belirtilen alanlarda özel mülkiyete konu olacak şekilde yapılaşma hakkı veriliyorsa (örneğin, özel kreş alanı, özel spor alanı, özel okul alanı, özel sağlık alanı, özel tesis yapılabilen rekreasyon alanı veya ağaçlandırılacak alan vs.) , buralarda imar hakkı aktarımı söz konusu olmayacaktır.

4) Verilemeyen emsale esas inşaat hakkının başka parsel ya da parsellere taşınmasına yönelik uygulama imar planı kararı alınmalıdır. O nedenle imar hakkı aktarımı resen yapılmakta olup, maliklerin muvafakatına ihtiyaç bulunmamaktadır.

7534 SK m 5 hükmü ile İmar Kanunu 13. maddesinde yapılan düzenlemeye göre, özel hukuk kişilerinin mülkiyetinde olup uygulama imar planında düzenleme ortaklık payına konu kullanımlarda yer alan (İK m 18/2 kapsamında kalan) taşınmazların sırasıyla;

a) İK m 18 hükmüne göre arazi ve arsa düzenlemesi yapılarak,

b) Tescil harici ve belediye mülkiyetindeki alanlardan veya muvafakat alınmak kaydıyla kamuya ait taşınmazlardan ya da Hazine mülkiyetindeki alanlardan karşılanarak,

c) İmar hakkı aktarımı yapılarak,

d) En son olarak Kamulaştırma Kanunu kapsamında sırasıyla, ilgisine göre Hazine veya ilgili idarelerin mülkiyetindeki taşınmazlar ile trampa yapılmak veya satın alınmak suretiyle kamu mülkiyetine geçirilmesi söz konusudur.

İmar Hakkı Aktarımına ilişkin düzenlemeleri içeren 7534 SK m 5 hükmünün gerekçesinde aynen; "Madde ile umumi ve kamu hizmet alanlarının kamu eline geçirilmesi yöntemleri Kanunun 18 inci maddesi hükümleri ile uyumlu hale getirilmekte ayrıca imar hakkı aktarımı yapılarak umumi ve kamu hizmet alanlarının kamuya mali külfet getirmeden bedelsiz karşılanarak kamu mülkiyetine geçirilmesi, vatandaşların mülkiyetlerindeki kısıtlılığın kaldırılması ve kamulaştırmasız el atma davalarının önüne geçilmesi amaçlanmaktadır" denilmektedir.

İK m 18 hükmünde de, düzenleme sahasında umumi hizmetler için ayrılması gereken alanların toplamının, düzenleme ortaklık payından fazla olması veya daha öncesinde parselasyon planı tescil olmuş alanlarda ikinci kez düzenleme ortaklık payı kesintisi yapılamaması nedeniyle kamu eline geçişi sağlanamaması halinde, umumi ve kamu hizmet alanlarının İK m 13 hükmünde belirtilen yöntemlerle kamuya geçişinin sağlanacağı belirtilmiştir. Dolayısıyla, imar hakkı aktarımı (İK m 13) zorunlu tutulmuştur.

İK m 13 devamında İmar Hakkı Aktarımı detaylandırılmaktadır. İK m 13 hükmünde "Alıcı Parsel" ve "Verici Parsel kavramlarına yer verilmekte, ancak buna ilişkin tanımlama yapılmamaktadır.

7534 SK m 5 ile İK m 13 hükmüne eklenen diğer fıkralar şöyledir;

(Ek fıkra:5/12/2024-7534/5 md.) İmar hakkı aktarımı yapılırken, alıcı (gidilen=inşaat yapımına elverişli=imarlı) parselin emsale esas inşaat alanı en fazla imar planı ile belirlenmiş oranlar kadar ve her halde alıcı parselin %30'unu geçmemek üzere arttırılabilir (Buna göre alıcının emsaline göre inşaat alanı 1000 m² ise, bu alan en fazla 1300 m²'ye çıkarılabilir) .

ELEŞTİRİ: Kanundaki "herhalde alıcı parselin %30'unu geçmemek üzere" ibaresi, alıcı parselin alanının değil, emsalinin (buna bağlı olarak inşaat

alanının) %30 fazlası şeklinde anlaşılmalıdır.[7] Aksi halde imar hakkı aktarımı çok güçleşir.

(Ek fıkra:5/12/2024-7534/5 md.) Verici (kamu alanında kalan) parselin/parsellerin aktarıma esas inşaat hakları, en yakın komşuluğundaki imar parselinin/adasının emsale esas inşaat hakkını aşmamak kaydıyla ilgili idarece belirlenir. Aktarma işlemi, alıcı ve verici parselin değer tespitleri üzerinden yapılır.

ELEŞTİRİ: Buradaki "en yakın komşuluk"tan ne anlaşılması gerektiği konusu belirsizdir. Ayrıca, aktarma işleminin alıcı ve verici parsellerin değeri üzerinden nasıl ve ne şekilde yapılacağı da açıklanmaya muhtaçtır. Parsellerdeki imar hakkının mı, yoksa doğrudan mülkiyetin mi değeri aktarımda dikkate alınacaktır? Bir sonraki fıkrada, imar haklarının değerinin belirlenmesinden bahsedilmektedir. Ancak imar hakkını değerinin nasıl belirleneceği de açıklanmamıştır. Her ne kadar, bu konuda Kamulaştırma Kanunu 11. maddesine atıf yapılmışsa da, söz konusu maddede imar hakkının nasıl belirleneceğine dair bir düzenleme yoktur.

(Ek fıkra:5/12/2024-7534/5 md.) Alıcı ve verici parselin aktarıma konu olacak imar haklarının değeri, 6362 sayılı Kanuna (Sermaye Piyasası Kanununa) göre yetkilendirilmiş lisanslı en az iki gayrimenkul değerleme kuruluşu tarafından belirlenen değerlerin ortalamasından az olmamak kaydıyla idarece oluşturulan kıymet takdir komisyonu tarafından 2942 sayılı Kanunun 11 inci maddesindeki bedel tespit esaslarına göre belirlenir. Alıcı ve verici parsellerin aktarıma konu imar haklarının değerleri arasında fark oluşması durumunda karşılıklı mahsuplaşılabilir.

ELEŞTİRİ: Burada "imar hakkının değeri" tabiri yerine, "imar hakkı dikkate alınarak taşınmazdaki payın değeri" kavramı kullanılmalıdır. Aksi halde, imar hakkının, mülkiyetten bağımsız bir değeri varmış gibi bir sonuç ortaya çıkar. Oysa, kamu parselindeki mülkiyet hakkı devam etmemekte, sonlanmaktadır. Mülkiyet ve imar hakkı ancak menkul kıymetleştirme yoluyla ayrılabilir. Şöyle ki, mülkiyetten ayrı olarak kısıtlı parsel üzerindeki imar (yapılaşma) hakkının bir kısmının veya tamamının kredi kurumu/kurumları vasıtasıyla menkul kıymetleştirilmesi (İmar hakkı sertifikası çıkarılması) yöntemi ile başka alanlara aktarımı (transferi) mümkündür.[8] Bu durumda İmar Hakkı Sertifikasında, kaç m² imarlı yer hakkının olduğu belirtilecek, bu miktarda imar hakkına karşı gelen değerin bedeli, kamu parseli birim değerine eşit veya daha düşük birim değerdeki taşınmaz veya para olarak sertifikayı devralan kurum veya kişiden talep edilebilecektir. Ancak Kanunda menkul kıymetleştirme yerine, başka yerden (imarlı parselden) yer verilmesi, bir nevi taşınmaz trampası veya mülkiyet hakkı aktarımı öngörülmektedir.

Kanunda imarlı ve kamu parsellerinin aktarıma konu imar haklarının değerleri arasında fark oluşması durumunda karşılıklı mahsuplaşılabileceği belirtilmekteyse de, bunun nasıl (bedel mi yoksa pay mı) olacağı konusunda bir açıklama yoktur. Bir sonraki fıkrada, imarlı parselin metrekare birim değerinin kamu parselinkinden daha fazla olmaması şartı getirildiğinden, kamu parseli maliki lehine ödeme veya ek hisse verilmesi söz konusu olacaktır.

(Ek fıkra:5/12/2024-7534/5 md.) Verici (kamu alanında kalan) parselin imar hakkı aktarım işlemi bulunduğu il bazında olmak üzere idare veya kurumun yetki alanı içerisinde olması, alıcı (imarlı) parselin imar planı kararı ile belirlenmesi, alıcı parselin metrekare birim değerinin verici parselden daha fazla olmaması kaydıyla ve verici parselin ilgili idare veya kurum lehine bedelsiz devredilmesi suretiyle gerçekleştirilir.

ELEŞTİRİ: İmarlı parselin m² birim değerinin kamu alanındaki parselin m² birim değerinden daha düşük olması (bir başka anlatımla kamu parselinin birim m²'sinin daha değerli olması) şartının gerekçesini anlamakta zorlanıyorum. Tahminime göre, kamu parselinin imar hakkı, yüksek değerdeki bir parsele aynen (olduğu gibi) aktarılırsa, bu durum orantısız kazanç (rant transferi) doğuracağı için böyle bir düzenleme yapılmıştır. Oysa, daha değerli imar parselinden, daha az imar hakkı verilerek aradaki farkın telafi edilmesi mümkündür. Aksinin kabulü, imar hakkı aktarımını kısıtlamakta ve zorlaştırmaktadır.

Kanunda, imarlı parselde emsal artışı öncesindeki değerin mi yoksa emsal artışı sonrasındaki değerin mi kıyaslamada dikkate alınacağına dair açıklama bulunmaması da önemli bir eksiklik oluşturmaktadır. Çünkü imarlı parselde emsal artışına gidilmesi, bu parselin m² rayicinin de artması sonucunu doğuracaktır. Kanımca, emsal artışı olmaksızın imar hakkı aktarılamayacağından ve en son duruma göre aktarım işlemi yapılacağından emsal artışı sonrasındaki m² birim değerine göre kıyaslama yapılmalıdır.

Yukarıdaki açıklamalardan; "Alıcı Parsel"in, uygulama imar planı kararı ile imar hakkının aktarıldığı/gittiği parseli; "Verici Parsel"in de, umumi ve kamu hizmet alanlarında kaldığı için özel mülkiyete konu

7- Uygulamada imarlı parseldeki ilave imar artışı "bonus" olarak nitelendirilmektedir, BÖKE / TANRIVERMİŞ, s. 56, 64-65.

8- İmar Hakkı Transferi Çalıştayı, s. 48.

yapılaşma hakkı verilemeyen parseli ifade ettiği sonucuna varılmaktadır. Çünkü Kanunda, inşaat alanı artan parselin alıcı (gidilen) parsel olduğu açıkça belirtilmektedir. Ancak bu kavramlar (alıcı-verici) karışıklık yaratacak niteliktedir. "Alıcı" kavramı imar hakkı alacağı çağrışımı yaptığından, giden (kamusal) parsel olarak anlaşılmaya daha müsaittir. Aynı şekilde "Verici" kavramı da, imar haklarının verilmesini çağrıştırdığından, gidilen (imarlı) parsel olarak anlaşılabilir. Bir başka anlatımla kavramlar öngörülenin tam tersi şekilde anlaşılmaya müsaittir. O nedenle, "Verici – Alıcı" parsel yerine "Giden – Gidilen" ("Gönderen – Alan") veya "Kamusal-İmarlı" parsel kavramlarının kullanılması, anlaşılmayı kolaylaştıracaktır.[9] Bu makalede Kamusal-İmarlı parsel veya Kamu-İmar parseli ayrımını yaparak değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Yönetmelik Değişikliğine İlişkin Hükümler

7534 sayılı Köy Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 3194 Sayılı İmar Kanununa getirilen hükümlere istinaden; 3194 Sayılı İmar Kanunun 5, 13 ve 18. maddelerinin uygulanmasına dair usul ve esasaları belirlemek amacıyla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından Arazi ve Arsa Düzenlemeleri Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik (RG: 11.9.2025, 33014) çıkarılmıştır.

Bu Makalede, Değişikliğin sadece İmar Hakkı Aktarımına ilişkin bölümünün önemli kısımları incelenecektir.

Değişiklikteki düzenlemeler özet olarak şöyledir;

1) Alıcı ve Verici Parsel tanımları yapılmıştır (AADHY m 4/t ve AADHY m 4/u) .[10]

2) DOP'a konu alanların öncelikle İK m 18 uygulaması ile sonrasında kamu alanlarından karşılanması bu yöntemlerin uygulanamaması halinde, herhangi bir öncelik sırası olmaksızın, imar hakkı aktarımı yoluyla, Kamulaştırma Kanunu kapsamında trampa veya satın alma yöntemiyle elde edilmesi gerektiği belirtilmektedir (AADHY m 5/2) . Oysa İK m 13 hükmünde imar hakkı aktarımı ile kamulaştırma yöntemleri arasında bir öncelik ilişkisinin bulunmadığına ilişkin hüküm yoktur. Aksine imar hakkı aktarımına, kamulaştırma işleminden önceki bentte (İK m 13/c) yer verildiğinden, kamulaştırma işleminden önce imar hakkı aktarımı yönteminin uygulanması gerektiği sonucuna varılmaktadır.

3) Kamu hizmetlerine ayrılan alanlarda mevzuata uygun olarak yapılmış yapıların belediye veya valilikçe bedeli/enkaz bedeli ödenerek yıkılacağı belirtilmektedir (AADHY m 5/5) . Buna göre kamu alanında kalan parseldeki yapı, ağaç, muhdesat bedeli hiçbir şekilde imar hakkı aktarımına konu olmayacak, bunların kamulaştırma bedeli malikine ödenecektir.

4) İmar Hakkı Aktarımı, Yönetmeliğin AADHY m 38/A, AADHY m 38/B ve AADHY m 38/C hükümlerinde detaylandırılmıştır.

5) "a) 10/7/2019 tarihinden önce 3194 sayılı Kanunun 18 inci madde uygulaması sonucu kamu ortaklık payı (KOP) olarak oluşmuş alanlarda,

b) Arazi ve Arsa Düzenlemesi yapılmasına rağmen kamu eline geçişi sağlanamayan

umumi ve kamu hizmet alanlarında,

c) Parselasyon planı tescil edilmiş alanlarda, imar planı değişikliği ve/veya imar planı

revizyonları ile umumi ve kamu hizmet alanlarına ayrılan ve ikinci kez DOP kesintisi yapılamaması nedeniyle kamu eline geçişi sağlanamayan alanlarda,

ç) 3194 sayılı Kanunun 15'inci maddesine göre yapılan uygulamalar nedeniyle, tamamı ya da bir kısmı özel mülkiyette kalan umumi ve kamu hizmet alanlarında,

d) İmar planında tamamı ya da büyük bir kısmı umumi ve kamu hizmet alanında kalan ve çevresindeki parsellerde arazi ve arsa düzenlemelerinin tamamlanması nedeniyle tek başına

arazi ve arsa düzenlemesinin uygulama kabiliyeti kalmayan parsellerde,

aktarımı yapacak ilgili idare veya kurumun il bazında yetki alanı içerisinde imar hakkı aktarımı yapılabilir.

(2) Birinci fıkrada sayılan alanlarda imar hakkı aktarımı yapılabilmesi için 5 inci maddenin birinci fıkrası ile ikinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinin uygulanamaması ve imar hakkı aktarımı yapılma zorunluluğunun gerekçelerini açıklayan ayrıntılı bir teknik rapor hazırlanır ve bu durum ilgili kurum/encümen kararında belirtilir.

(3) Birinci fıkranın (ç) ve (d) bentlerinde belirtilen alanlarda, kanunda yer alan maksimum düzenleme ortaklık payı kesintisi dikkate alınarak imar hakkı aktarımı yapılabilir. İmar hakkı aktarımına konu verici parselin; varsa daha önceki kesinti miktarları da

9- "Aktaran Bölge" ve "Aktarım Bölge"si ayrımının yapılmasına dair, YEŞİL / DEMİR, s. 404.

10- Alıcı parsel: Uygulama imar planı kararı ile imar hakkının aktarıldığı/gittiği parsel; Verici parsel: Uygulama İmar Planı kararı ile umumi ve kamu hizmet alanlarında kaldığı için özel mülkiyete konu yapılaşma hakkı verilemeyen parsel olarak tanımlanmıştır.

dikkate alınarak, alanının %45'inin imar planındaki kamu hizmet alanı kullanımına bedelsiz terk edilmesi şartıyla %45'i aşan kısım imar hakkı aktarımına konu edilebilir. (AADHY m 38/A) .

6) Planlı alanlarda alıcı parselin emsale esas inşaat alanının %30'unu geçmemek üzere imar planı/ plan hükmü ile belirlenmiş oranlar kadar artırılabilir (AADHY m 38/B/1-b) .

7) Alıcı ve verici parsel maliklerinin tamamının yapılan değer tespitlerine ve yapılacak imar hakkı aktarımına muvafakat etmeleri gerekmektedir (AADHY m 38/B/2-c) . Oysa Kanunda parsel maliklerinin muvakatının şart olduğuna dair bir hüküm bulunmamaktadır.

8) "Verici parselin kamuya bedelsiz terk edilmesi ile birlikte alıcı parselde yeni mülkiyet düzenlemesi aktarım işlemini yapan idare tarafından aşağıdaki esaslardan birine göre tesis edilir.

a) Alıcı parselin muvafakati ile; aktarım işlemi sonrası ruhsat düzenlenme aşamasında,

verici parselin alıcı parselde imar hakkına karşılık gelen mülkiyet hakkı, kat irtifakı esasına göre düzenlenir.

b) Verici parsel ve alıcı parselin aktarımdan önceki imar haklarının, aktarım sonucu alıcı parsel üzerinde oluşan toplam imar hakkına oranı kadar hisselendirme yapmak marifetiyle alıcı parsel üzerinde mülkiyete esas yeni tescil talep belgesi düzenlenebilir" (AADHY m 38/B/4) .

9) Verici parselin değer tespitinde, parselin verilemeyen imar hakkının değeri gözetilecektir (AADHY m 38/C/1-b) . Bir başka anlatımla kamu parselinin değeri, kamusal alan niteliğine göre değil, imarlıymış gibi hesaplanacaktır.

10) Verici parselin en yakın komşuluğundaki imar parselinin/adasının emsale esas inşaat hakkında kullanılan emsal değerinden fazla olmaması esastır. Birden fazla komşuluk durumunda ise verici parselin komşuluğundaki imar parsellerinin imar planı ve plan hükümlerinde belirtilen emsale esas inşaat haklarının karşılığı olan emsal değerinin ortalaması gözetilir (AADHY m 38/C/1-b-1 ve 2) .

Yönetmelik hükümleri de çelişki ve bulanıklıkları giderecek nitelikte değildir. Ayrıca ilgili bölümlerde belirtildiği üzere Kanunla tam uyum göstermemektedir.

Değer Artış Payı Uygulaması ile İmar-Mülkiyet Hakkı Aktarımı Arasındaki Fark ve İlişki

İK Ek m 8/4 uyarınca, taşınmaz maliklerinin tamamının talebi üzerine parsel bazında fonksiyon değişikliği ile ada bazında yapılacak imar planı değişikliği sonucunda değerinde artış olan parsel veya parsellerin artan değeri ile mahkemelerce iptal edilen imar planı değişikliklerinde, imar planı değişikliği neticesinde yürürlükten kalkan imar planı ile teklif edilen yeni imar planının kapsadığı parsel veya parsellerde oluşan değer farkının yüzde doksanı (%90) değer artış payı olarak alınır. Değer artış payı bedelinin tespitinde 2942 sayılı Kanunun 11 inci maddesinde belirtilen bedel tespit esasları gözetilir.

İmar planı değişikliği ile taşınmazda meydana gelecek değer artışının tespiti 6362 sayılı Kanuna göre yetkilendirilmiş lisanslı en az iki gayrimenkul değerleme kuruluşu tarafından plan değişikliği açıklama raporunda belirtilen mer'i plan koşullarındaki değer tespiti ile birlikte değişiklik sonrası değer tespiti yapılmak suretiyle belirlenen ortalama yeni değerden az olmamak üzere, idarece oluşturulan kıymet takdir komisyonu tarafından belirlenir. Değer artış payı peşin veya taksitle ödenebilir. Değer artış payının peşin ödenmesi halinde %10 indirim uygulanır ve en geç tahakkukun oluştuğu tarihi takip eden bir ay içerisinde ödenir. Değer artış payının taksitle ödenmesi halinde ilk ödeme, tahakkuk tarihini takip eden birinci ay içerisinde faizsiz olarak yapılır. Sonraki taksit ödemeleri ise ilk ödemeden sonraki altıncı, on ikinci ve on sekizinci aylarda olmak üzere ve kalan borç üzerine Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları eklenerek artış yapılacak şekilde toplamda dört taksitte gerçekleştirilir. Taksitlerin erken ödenmesi halinde ise taksitin ödendiği tarihteki kalan borç üzerine Türkiye İstatistik Kurumunun her ay için belirlediği Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) aylık değişim oranları eklenerek ödenecek taksit tutarı hesaplanır. Değer artış payının tamamı ödenmeden tapuda satış, devir, bağış yapılamaz, yapı ruhsatı düzenlenemez (İK Ek m 8/5) .

Taşınmazın değer artışına tabi olduğu tapu kütüğüne şerh edilir. Emsal, inşaat alanı, yapı yüksekliği ve kullanım amacı değiştirilmemek kaydıyla yapılacak ruhsat tadilatları hariç, değer artış payı ödenmeden yapı ruhsatı düzenlenemez (İK Ek m 8/6) .

Görüldüğü gibi değer artış payı parseldeki imar artışı ile sağlanan değerdeki artışa karşı gelmektedir. Kamu (verici) parseldeki emsalin karşılığı, imarlı (alıcı) parseldeki emsal artışı ile karşılandığında imar hakkı aktarımı; kamu (verici) parseldeki mülkiyetin karşılığı imarlı (alıcı) parseldeki emsale bağlı olarak değer artışı (bir başka anlatımla (İK Ek m 8 uyarınca hesaplanan artan değer) ile karşılandığında mülkiyet

hakkı aktarımı söz konusu olmaktadır. Dolayısı özellikle mülkiyet hakkı aktarımı ile değer artış payı arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır.

Mülkiyet Hakkı Aktarımının veya Sertifikaya Bağlama Yönteminin Daha Uygun ve Elverişli Olması

İmar Hakkı Aktarımı yerine Mülkiyet Hakkı Aktarımı veya Sertifika Çıkarılması yöntemleri ile sonuca ulaşılması daha hakkaniyetli ve doğru olurdu. Bu durumda, parsellerin değerleri arasında fark bulunması sorun yaratmayacak ve mahsuplaşmaya da gerek kalmayacaktır. Hatta, imarlı parsel malikine konut, işyeri, sanayi veya ticaret alanından hisse verilmesi de sorun yaratmayacaktır. Farazi bir örnek üzerinde konuyu basitleştirerek anlatalım.

a. Kanunda Düzenlenen İmar Hakkı Aktarımı Somut Örneği

İmar hakkı aktarımında, kamu parselinde olması gereken inşaat alanı hakkı, imar parselindeki inşaat alanı artışından karşılanacak şekilde, imar parselinden pay verilmektedir. Daha da somutlaştırırsak, vatandaşın sağlık alanında kalan 4000 m²'lik parselde, KOP'tan gelen 500 m²'lik hissesi bulunmaktadır. Bu hissenin imar hakkı aktarımı yöntemiyle kamuya geçmesi amaçlanmaktadır. En yakın imar parselinin emsali 2.00 ise, bu kişinin 500 m²x2,00=1000 m² inşaat alanı hakkı vardır. Aynı birim değere ve 2.00 emsale sahip, 6000 m² imarlı parselde inşaat alanı 2x6000=12.000 m² olup, bunun 1000 m² artarak 13.000 m²'ye çıkması için emsalin 13000/6000=2,17 olması gerekir. Dolayısıyla imar parseline 0,17 emsal artışı verilecektir. Kamu parselindeki 1000 m²'lik yapılaşma hakkına karşılık, imar parselinde verilecek hisse oranı ise; 6000 m² alanlı parselde 13000 m² yapılaşma varsa, 1000 m² için ne kadarlık alan gerekir orantısının kurulması sonucunda, (6000x1000) /13000=461,54 m² bulunur. Aynı sonuca 2,17 emsalle 1000 m² elde edilmesi için ne kadarlık bir alan gerekeceğinin tespiti ile de varılabilir. Buna göre imarlı parselden, kamu parseli sahibine 46154/600000 pay verilecektir.

Yukarıdaki örnek olayda, kamu ve imar parselinin birim m² değerleri aynı olmasaydı, bir başka anlatımla imar parselinin m² birim değeri daha düşük olsaydı, bu düşüklüğü telafi etmek üzere kamu parseli maliki lehine mahsuplaşma yapılacaktır. Ancak mahsuplaşmanın nasıl (mal veya bedel) ve ne şekilde yapılacağına dair yasal düzenleme bulunmamaktadır.

b. Mülkiyet Hakkı Aktarımı Somut Örneği

Mülkiyet hakkı aktarımında, kamu parselindeki imar hakkı yerine, kamulaştırma bedeli; imarlı parseldeki imar hakkı artışı yerine de, bu imar artışının neden olduğu değer artışı dikkate alınarak kamu parseli malikine imarlı parselden pay verilmektedir. Bir başka anlatımla, kamu parselinin kamulaştırma bedeli, imarlı parseldeki emsal artışı dolayısıyla oluşan değer artışından karşılanmaktadır. Bu şekilde, kamu parselindeki kamulaştırma bedeline karşı gelecek şekilde emsali artmış imarlı parselden hisse verilmektedir. Mülkiyet hakkı aktarımında, imarlı parseldeki emsal artışı yerine, emsal artışından doğan değer artışı vatandaşın sağlık alanında kalan 4000 m²'lik parselde, KOP'tan gelen 500 m²'lik hissesi bulunmaktadır. Bu hissenin mülkiyet hakkı aktarımı yöntemiyle kamuya geçmesi amaçlanmaktadır. Kamulaştırma Kanununa göre hesaplanan arsa m² birim değeri 20.000-TL/ m² ve hisse bedeli de 20.000-TL/ m²x500 m²=10.000.000-TL olarak hesaplanmıştır. Buna göre başka imarlı bir parselde %30'dan fazla olmamak üzere emsal artışına gidilerek, bu imarlı parselin değerinde artış sağlanmalı ve bu artışa denk gelen hisse imarlı parselden verilmelidir. Daha da somutlaştırırsak, 6.000 m²'lik imarlı parsel değeri 120.000.000-TL iken %30 emsal artışı nedeniyle 150.000.000-TL olmuş ise;

150.000.000-TL %100 hisseye (6000 m²ye) karşı gelirken

X =

10.000.000-TL X= kaç hisseye karşı gelir.

X=10.000.000/150.000.000=1/15 hisse bulunur.

Bir başka yöntemle, imar parselinin m² birim değeri 150.000.000-TL/6.000 m²=25.000-TL/ m² olur. Bu da 10.000.000-TL/25.000-TL/ m²=400 m² hisseye denk gelir. Dolayısıyla 6000 m²'lik imarlı parselden, kamu parseli hissedarına 10.000.000-TL değerindeki 400/6000=4/60=1/15 hissenin verilmesi gerekir. İmarlı parsel malikinin hiçbir menfaat temin etmeksizin mülkiyet hakkı aktarımına muvafakat vermesi, bir başka anlatımla parseline üçüncü kişilerin sokulmasına rıza göstermesi hayatın olağan akışına aykırıdır. O nedenle emsal artışından imar parsel maliki de faydalanmak durumundadır. Yukarıdaki olayda, imar parseli maliki 150 milyon (emsal artışından sonraki değer) – 120 milyon (emsal artışından önceki değer) – 10 milyon (transfer bedeli) = 20 milyonluk bir kazanım elde etmiş olacağından, mülkiyet hakkı aktarımına rıza gösterecektir. Kazan/Kazan yöntemi ve gönüllülük esası sistemin daha iyi işlemesine hizmet edecektir.

c. Sertifikaya Bağlama Yöntemi

En sağlıklı ve doğru olduğunu düşündüğüm bu yöntemde, kamu parselindeki mülkiyetin kamulaştırma bedeli, bina m² maliyet bedeline[11] endekslenmekte ve alınacak bina alanına göre belirlenen bedele yönelik sertifika[12] tanzim edilmektedir. Örneğimize dönersek, vatandaşın sağlık alanında kalan 4000 m²'lik parselde, KOP'tan gelen 500 m²'lik hissesinin Kamulaştırma Kanununa göre hesaplanan arsa m² birim değeri 20.000-TL/ m² ve hisse bedeli de 20.000-TL/ m²x500 m²=10.000.000-TL olarak hesaplanmıştır. Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ hükümlerinde en yaygın olan III. Sınıf B Grubu yapı maliyeti 21.050-TL/ m² (RG: 3.2.2026, 33157) dikkate alındığında, 10.000.000-TL kamulaştırma bedeli, 10.000.000/21.050=499 m² inşaat maliyetine denk gelmektedir. Dolayısıyla malikin mülkiyet hakkı, arsası hariç birmiş halde 499 m² yapıya çevrilmiş durumda olup, kendisine verilecek sertifikada, arsası hariç III. Sınıf B Grubu 499 m² yapı alma hakkının olduğu yazılacaktır. Daha sonra kamunun yapacağı inşaattan, arsadan, değer artış payına konu inşaattaki parselden, imara açılacak parselden vs. veya bunların bir kaçından bu yapı alanının değerine karşı gelen arsa ve/veya bina verilecektir. Daha da somutlaştırırsak, 2028 yılında aynı vasıftaki (III. Sınıf B Grubu) yapı maliyeti 50.000-TL/ m² ise, malike, 499x50.000=24.950.0000-TL değerinde ya boş arsa/arsalar ve/veya binalı arsa/arsalardan bağımsız bölüm/bölümler verilecektir. Bu yöntemle hem malikin taşınmazının gerçek karşılığı dikkate alınmakta[13], hem karşılığın enflasyon karşısındaki değeri korunmakta ve hem de daha alternatifli (coğrafi alan sınırlaması olmaksızın arsa veya bağımsız bölüm verilmesi) seçeneği oluşmaktadır. En önemlisi, malike elindeki sertifikayı devrederek paraya çevirme imkanı tanınmakta ve hatta oluşturulacak gayrimenkul borsasında sertifikanın işlem görmesi sağlanmaktadır.

Sonuç

Yukarıdaki tespitleri bir arada değerlendirildiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

1) Mülkiyet hakkına doğrudan müdahale oluşturan İmar Hakkı Aktarımı ile ilgili yasal düzenlemelerin yetersiz olduğu görülmektedir.

2) İmar Hakkı Aktarımı, imarlı parsellerdeki yapılaşma baskısını ve yapı yoğunluğunu arttıracaktır.

3) Yapılaşma yoğunluğu sonucunu doğacağı için, artan nüfusun ihtiyacını karşılayacak sosyal ve teknik altyapı alanlarının ayrılmasını sağlayacak ek düzenlemeler yapılması zorunluluğu bulunmaktadır. O nedenle imar veya mülkiyet hakkının transferi, yeni imara açılacak, boş rezerv alanlardaki yapılaşmalarda uygulanabilir niteliktedir.

4) İK EK m 8 uyarınca hesaplanan değer artış payı parseldeki imar artışı ile sağlanan değerdeki artışa karşı gelmektedir. Kamu (verici) parseldeki mülkiyetin karşılığı imarlı (alıcı) parseldeki emsale bağlı olarak değer artışı (bir başka anlatımla (İK Ek m 8 uyarınca hesaplanan artan değer) ile karşılandığında, mülkiyet hakkı aktarımı söz konusu olmaktadır. Dolayısıyla, özellikle mülkiyet hakkı aktarımı ile değer artış payı arasında sıkı bir ilişki bulunmaktadır.

5) Her ne kadar imar hakkı aktarımı hukuken el atılan yerlerin kamu eline geçmesi amaçlanmışsa da, alıcı (imarlı) ve verici (kamu alanında kalan) parsellerin değer tespitleri ve dolayısıyla değer farkları konusundaki uyuşmazlıklar, verici parselin emsalinin tespitindeki belirsizlikler, hisseli mülkiyet oluşumların önünün açılması ve dolayısıyla uyuşmazlık boyutlarının artması, bu sistemin düzgün çalışmasını engelleyecektir. Bir nevi resen ve cebren trampa niteliğinde olan bu kurumun uygulaması sıkıntılıdır. Nitekim benzer yöndeki 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu m 17/c hükmü de etkin bir şekilde uygulanmamaktadır.

6) İmar Hakkı Aktarımı yerine Sertifikaya Bağlama Yöntemi daha makul ve öngörülebilirdir.

7) Kamu alanında kalan yerlerin kamulaştırma bedelinin temini, en kolay, kesin ve etkin şekilde, ihdas edilecek bir ek vergi veya emlak vergilerinden alınacak bir katkı payı ile sağlanmalıdır. Özellikle Emlak Vergisi Kanunu'na koyulacak bir hüküm ile katkı payı (ek vergi) ihdas edilerek, taşınmaz sahiplerinin hakları arasındaki dengesizlik ve

11- Örneğin, en çok kullanılan ve uygulanan Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından yayımlanan Mimarlık ve Mühendislik Hizmet Bedellerinin Hesabında Kullanılacak Yapı Yaklaşık Birim Maliyetleri Hakkında Tebliğ hükümlerindeki yapı birim maliyetlerine.

12- Sertifika hakkında bilgi ve değişik uygulamalar için bkz. TAĞA, s. 56-58; KOCALAR, s. 135-156; AYNURAL, s. 100-104; DÜNDAR, s. 37-57. MATARACI / HAZNEDAR / ŞAHİN / BAYRAKTAR, s. 5.

13- Örneğin kamulaştırılması gereken (hukuki olarak el atılan) kamu taşınmazında bina olması halinde yapı bedeli de hesaplanmaktadır.

adaletsizlik giderilebilir.[14] Böyle bir düzenlemede, toplanan paranın sadece kamu alanında kalan yerlerin kamulaştırmasını desteklemek amacıyla kullanılacağının belirtilmesi gerekir.

Kaynakça

AYNURAL Melike Sevim: İmar Hakkı Transferinin Hukuki Rejimi, İstanbul, 2020, https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

BÖKE Veli / TANRIVERMİŞ Harun: İmar Hakkı Transferi ve Başlıca Uygulama Alanları İle Türkiye'de İmar Hakki Transferi Uygulama Olanaklarının Değerlendirilmesi İşletme ve Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, Cilt 6 Sayı 2, 2017, s. 52-86.

DÜNDAR Sibel: İmar Hakkı Aktarımı İstanbul Üzerine Bir İnceleme, İstanbul, 2010, https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

KOCALAR Aziz Cumhur: Koruma Amaçlı İmar Planı Uygulanan Taşınmazlarda Mülkiyet ve İmar Haklarının Aktarımı (Doktora Tezi) . Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Şehir ve Bölge Planlama Anabilim Dalı, İstanbul, 2009

MATARACI Orhan / HAZNEDAR Hakan / ŞAHİN Nihat / BAYRAKTAR Şinasi: (2017) . Kentsel Dönüşümde Alternatif Bir Yöntem: İmar Hakkı Transferi. TMMOB Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, 16. Türkiye Harita Bilimsel ve Teknik Kurultayı, Ankara.

TAĞA Ferdi: İmar Hakkı Transferi (İHT) Modeli ve İller Bankasının İHT Bankası Yapılanmasının Araştırılması, Haziran, 2018, https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/

YANIK Tuğba / SURİ Leyla: İmar Hakkı Transferi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi, Cilt 02, No 02, s. 35-42.

YEŞİL Saadet / DEMİR Hülya: İmar Hakkı Aktarımı Yönteminin Türkiye'de Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 113, Şubat 2021, s. 402-419.

-İmar Hakkı Transferi Çalıştayı, https://cevresehiriklimkutuphanesi.csb.gov.tr/

14- Benzer bir uygulama 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu m 12 de yapılan değişiklikle getirilmiştir. Söz konusu değişiklik hükmünde "Belediyelerin ve il özel idarelerinin görev alanlarında kalan kültür varlıklarının korunması ve değerlendirilmesi amacıyla kullanılmak üzere 29/7/1970 tarihli ve 1319 sayılı Emlak Vergisi Kanununun 8 inci ve 18 inci maddeleri uyarınca mükellef hakkında tahakkuk eden emlak vergisinin % 10'u nispetinde Taşınmaz Kültür Varlıklarının Korunmasına Katkı Payı tahakkuk ettirilir ve ilgili belediyesince emlak vergisi ile birlikte tahsil edilir" (5835 - 4.2.2009 /m1) denilmektedir.

HUKUKSUZLUK VE ADALETSİZLİK ORTAMINDA AVUKATIN MESLEKİ VE TOPLUMSAL SORUMLULUĞU

Av. Gaffar AKER

"Devletlerin refahı parayla değil adaletle ölçülür."

Konfüçyüs

Giriş

Evrensel hukuk devleti, bireylerin hak ve özgürlüklerinin güvence altına alındığı, devlet organlarının hukuka bağlı olduğu ve yargı bağımsızlığının teminat altına alındığı bir yönetim biçimini ifade eder. Ancak bazı dönemlerde hukukun üstünlüğü ilkesi zayıflayabilir, yargı kurumlarına olan güven azalabilir ve adalet mekanizmasının tarafsızlığı toplum nezdinde tartışmalı hale gelebilir. Ancak bu tür dönemlerde hukuk mesleğini icra edenlerin, özellikle de avukatların rolünün ve sorumluluğunun bir kat daha attığına tanır olunur.

Avukatlık mesleği yalnızca bireysel uyuşmazlıkların/çatışmaların çözümüne yönelik bir temsil ve hizmet faaliyeti değildir. Avukatlar aynı zamanda yargıda savunma makamının vazgeçilmez kurucu unsurlarından biri olarak hukukun üstünlüğünün korunmasında önemli bir işlev üstlenirler. Bu nedenle hukuksuzluk ve adaletsizlik algısının güçlendiği dönemlerde avukatın mesleki sorumluluğu yalnızca müvekkil ile sınırlı kalmaz; aynı zamanda hukuk normlarını öncelleyerek toplumsal adaletin korunmasına yönelik bir sorumluluğa da dönüşür.

Avukatlık Mesleğinin Hukuk Devletindeki Konumu

Türkiye'de avukatlık mesleği 1136 sayılı Avukatlık Kanunu ile düzenlenmiş olup, kanunun 1. maddesi avukatlığı "kamu hizmeti ve serbest meslek" olarak tanımlamaktadır. Aynı maddede avukatın, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı temsil ettiği açıkça ifade edilmektedir. Bu düzenleme, avukatın yalnızca bir vekil değil, aynı zamanda adalet sisteminin işleyişinde aktif rol üstlenen bir hukuk aktörü olduğunu göstermektedir. Savunma hakkı, adil yargılanma hakkının ayrılmaz bir parçasıdır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi de bu hakkı açıkça güvence altına almaktadır. Avukatın varlığı, birey ile devlet arasındaki güç dengesizliğini azaltan en önemli unsurlardan biridir. Bu nedenle avukatlık mesleğinin bağımsızlığı ve etkinliği, hukuk devletinin sürdürülebilirliği açısından hayati önem taşır. Bağımsız savunmayı temsil eden avukatlar; dava takibi, sözleşme hazırlama, arabuluculuk ve hukuki danışmanlık ile bireylerin ve kurumların haklarını da koruma göreviyle mükelleftirler.

Hukuksuzluk Ortamında Avukatın Mesleki Sorumluluğu

Hukuksuzluk ve adaletsizlik algısının güçlendiği baskı rejiminin egemen olduğu dönemlerde avukatlar çeşitli baskılar, mesleki riskler ve etik ikilemlerle karşılaşabilirler. Böyle bir ortamda avukatın en önemli sorumluluğu, mesleki bağımsızlığını, etik ve objektif toplumsal değerlerini koruyarak hukukun üstünlüğünü savunmaya devam etmektir.

Avukatın temel görevlerinden biri de müvekkilinin haklarını hukuka uygun yollarla sonuna kadar savunmaktır. Ancak bu görev, yalnızca bireysel menfaatlerin korunmasıyla sınırlı değildir. Avukat aynı zamanda hukuki süreçlerin adil ve hukuka uygun şekilde yürütülmesine katkı sağlamakla da yükümlüdür.

Hukukun zayıfladığı ortamlarda savunma makamının güçsüzleşmesi, yargı sisteminin dengelerini de olumsuz etkiler. Bu nedenle avukatın sessiz kalması veya mesleki rolünü dar bir çerçeveye indirgemesi, hukukun daha da zayıflamasına yol açabilir. Avukatın hukuksuzluk karşısında hukuki yolları kullanması, itiraz mekanizmalarını işletmesi ve gerektiğinde kamuoyunu bilgilendirmesi mesleki sorumluluğunun bir parçası olarak değerlendirilebilir.

Avukatın Toplumsal Sorumluluğu

Avukatlık mesleği yalnızca bireysel temsil ilişkisine dayalı bir faaliyet değildir. Avukatlar aynı zamanda toplumda hukuk bilincinin gelişmesine katkı sağlayan önemli aktörlerdir. Hukuk devleti ilkesinin korunması, yalnızca yargı kurumlarının değil, aynı zamanda hukukçuların ve toplumun ortak çabasıyla mümkün olabilir.

Bu bağlamda avukatların, hukukun üstünlüğü ilkesini savunmaları, temel hak ve özgürlüklerin korunmasına yönelik çalışmalara katkı sunmaları ve hukuki sorunlar hakkında toplumu bilgilendirmeleri önemli bir sorumluluk alanı oluşturur.

Tarihsel süreç incelendiğinde, hukukun zayıfladığı dönemlerde hukukçuların ve özellikle avukatların duruşunun toplumların demokratik gelişimi üzerinde belirleyici etkiler yarattığı görülmektedir. Bu nedenle avukatların mesleki etik ilkelerden taviz vermeden görevlerini yerine getirmeleri demokratik hukuk devletinin geleceği açısından büyük önem taşımaktadır. Fransız aktivist ve düşünür Jean-Jacques Rousseau der ki; "Yasama, yürütme yargı iç içe geçmişse, özgürlükler garantide değilse, anayasa yok demektir. Kuvvet kimdeyse o hakimdir."

Ülkemizde Avukat Olmak

Hukuk devletinden uzaklaşıldığı, bireylerin hak ve özgürlüklerinin güvence altında olmadığı, devlet organlarının hukuka bağlılığının tartışma konusu olduğu, ifade özgürlüğü ve baskının yoğun yaşandığı ülkemizde de Avukatlık mesleği çok zor koşullarda icra edilmektedir. Bu uğurda hukuk mücadelesi veren her avukat baskı, tehdit ve tutuklanma ile göz dağı verilmektedir. Haksızlığa ve hukuksuzluğa karşı direnmek meşru bir hak olduğu kadar demokrasiye can suyu vermektir.

Bugün ülkemizde avukatlar çok zor koşullarda meleklerini icra etmektedirler. Onurlu ve ulvi bir görevle karşı karşıya oldukları unutulmamalıdır.

Av. Can Atalay Gezi davası ve toplumsal olaylardaki duyarlılığı nedeniyle milletvekili seçilmiş olmasına rağmen 18 yıl hapis cezasına çarptırılarak tutuklanmıştır ve hala da AYM hak ihlali kararına rağmen tutukludur.

Eylül 2017'de tutuklanan, iktidarı eleştiren müvekkillerini temsil ettiği bilinen 18 avukattan birisi olan Ebru Timdik, adil yargılanma amacıyla açlık grevine girdikten sonra ölüm orucunda ölen Kürt-Türk insan hakları avukatıydı.

Toplumsal olaylarda duyarlı avukat kimliğiyle ön saflarda tolumun sesi olan, başta Soma maden ocağı göçük davası avukatlarından, insan hakları savunucusu Çağdaş Hukukçular Derneği'nin (ÇHD) onursal genel başkanı Av. Selçuk Kozağaçlı uzun zamandır tutuklu durumdadır. İsimlerine yer vermediğimiz daha nice avukat meslektaşımızın da baskı, korkutma ile pasifize edildiği ve tutuklanarak demokrasi ve hukuk mücadelesinde alıkonulduğu bir gerçekliktir.

Hukukun egemen olmadığı baskıcı rejimlerde avukatlık, korkuya karşı adaleti savunma sanatı olduğu kadar adalet ışığının söndürülmeye çalışıldığı karanlık dönemlerde, avukatlar cübbeleriyle hukukun son kalesi olmaya devam ediyorlar. Yani Cübbesinde düğme olmayan avukatlık mesleği, zulmün, baskının ve hukuksuzluğun olduğu her yerde savunma hakkının teminatı ve güvencesidirler. Bu ülkemizde olduğu gibi tüm dünyada böyledir. Avukatların meslek örgütü olan Barolar üzerindeki baskı ve denetimleri yemezmiş gibi alternatif Baro örgütlenme çalışması gerçekten hukuk üstünlüğü ile bağlı Avukatlar ve örgütleri Barolar üzerindeki baskının en açık bir göstergesidir.

Sonuç

Hukuksuzluk ve adaletsizlik algısının güçlendiği dönemler, hukuk meslekleri açısından ciddi bir sınav niteliği taşır. Bu tür dönemlerde avukatın sorumluluğu yalnızca müvekkilini temsil etmekle

sınırlı değildir. Avukat aynı zamanda hukukun üstünlüğünü savunmak, savunma makamının bağımsızlığını korumak ve adalet sisteminin sağlıklı işleyişine katkı sağlamakla da yükümlüdür.

Dolayısıyla avukatlık mesleği, hukukun zayıfladığı dönemlerde daha da kritik bir rol üstlenir. Hukuk devletinin sürdürülebilirliği, büyük ölçüde hukuka bağlılık gösteren ve mesleki sorumluluklarının bilincinde olan hukukçuların varlığına bağlıdır. Bu nedenle avukatların mesleki etik değerleri koruyarak hukukun üstünlüğünü savunmaları, yalnızca mesleki bir görev değil, aynı zamanda toplumsal bir bilinç sorumluluktur. Fransız yazar, filozof ve gazeteci Albert Camus; "Adalet olmadan düzen olmaz." Yine Antik dönemin Ünlü düşünürü ve filozofu Augustinus; "Adalet olmayınca devlet büyük bir çeteden başka nedir ki?" der ve toplumsal adaletin ve hukukun ekmek su kadar ne kadar önemli olduğuna vurgu yapar.

Bura da önemli olan toplumsal barış ve demokratik bir düzeni mi istiyoruz yoksa özgürlüklerin, insan haklarının olmadığı baskıcı totaliter bir düzen mi isteniyor?

Demokrasi olmadan Adaletin tecellisi ve hukukun üstünlüğü, Adalet olmadan şeffaf hesap verilebilirlik olmaz. Hakk'ın güvence altına alınması ancak ve ancak demokrasinin işletilmesi ile mümkündür.

ATATÜRK'Ü ANLAMAK ÜZERİNE DÜŞÜNCELER

Av. Atahan ÇAKMAKKAYA

Bu yazı 10 Kasım 2025 tarihinde bireysel ve toplumsal olarak içerisinde bulunduğumuz koşulların da etkisiyle Atatürk'e dair duygularımızı ve düşüncelerimizi bir kez daha ifade etmek üzere kaleme alınmıştır. Ancak bu yazı farklı bir tarihte de kaleme alınabilirdi, sözgelimi 29 Ekim veya başka bir gün. Ancak bir devlet adamı olmasının yanı sıra bir düşünür olarak da Atatürk'ün fikirlerini incelediğimiz zaman, tarihe yön veren tüm önemli şahsiyetlerde olduğu gibi Atatürk'ü de sadece ölüm yıl dönümünde değil, hatta ulusal bayram veya diğer önemli günlerde de değil ama siyaset bilimi başta olmak üzere hukuk üzerine her düşünümüzde tekrar tekrar fikirlerini ve ilkelerini hatırlamamız gerekir öyle ki onun sürekli olarak değişim, dönüşüm ve gelişim yönünde sosyal bilimler ve fen bilimlerini ışığında ele alırsak çok daha anlamlı olacaktır. Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK' ün aziz bedeninin aramızdan ayrılışının üzerinden 88 yıl geçti. İnsani olarak yokluğunu her geçen gün artarak hissediyoruz. Gerek ülkemizin içerisinde bulunduğu coğrafyada ve gerekse de küresel düzeyle birer egemen devlet olarak ülkeler arasında yaşanan gelişmeler bizlere Atatürk' ün politik vizyonundaki ileri görüşü ve yapmış olduğu politik tespitlerdeki haklılığını ortaya koymaktadır. Bir devlet adamı ve siyaset bilimi açısından bir düşünür olarak onun ilkeleri ve ortaya koymuş olduğu perspektif güncelliğini ve gerek inceme konusu olarak ve gerekse de bölge haklara örnek olması bakımından yerindeliğin her gün bir kez daha kanıtlamaktadır. İnsan hakları, çağdaş ve modern devlet anlayışı ve milli egemenlik ilkesine dayalı siyasi görüşleri, demokratik ve medeni olarak pozitif hukuka katkıları onun ileri görüşlü bir devlet adamlığının ilk akla gelen neticeleridir. Belirtmiş olduğumuz her ne kadar insani olarak onun yokluğunu hissetsek de kendisinin de belirtmiş olduğu üzere onun duygu ve düşünceleri hissetmek ve anlamak ve politik olarak da baktığımız da, yine kendisini ifade etmiş olduğu üzere aklın ve bilimin yoluyla çağdaşlaşmak, demokrasi ve ulusal egemenliği insan hakları çerçevesinde ve Batı Demokrasisi anlayışı ile ele almak, hukukun üstünlüğünü savunmak onun bizlere bıraktığı en önemli görev ve mirastır. Özellikte Doğal Hukuk Okulu'nun günümüz anlayışı ile insan haklarının anayasal anlamda temel haklar haline gelmesi ve Pozitif Hukuk Okulu'nun öğretilerini J. J. Rousseau'un öğretisine göre Genel İradenin özgür bir şeklide (etki bakımından bilhassa hukuk

alanında) gerçekleşmesine yönelik yasal ve hukuksak devrimleri Batı Demokrasi İlkeleri ile yorumlaması bugün insan hakları hukuk bağlamında belki de onun en değerli mirasıdır. Pozitif ayrımcılık çerçevesinde Erken Cumhuriyet Döneminde Kadın Haklarının ve Çocuk Haklarının hukuksal ve toplumsal, kültürel düzenlemeler ile öne çıkarılması dönem açısından siyaset bilimi perspektifi ile düşünüldüğü zaman araştırmacılara insan hakları bağlamında önemli veriler sunacaktır.

Atatürk ve arkadaşları gerçekleştirmiş olduğu devrimler ile vatandaşlık bilincine dayalı özgür ve demokratik bir devlet inşa etmek için çalışmışlardır. Bu Erken Cumhuriyetin en temel görünümlerinden biridir. Atatürk uygulamacı olduğu kadar bir teorisyen olarak da fikirlerini yazılı ve sözlü olarak kategorize etmiştir. Nutuk onun en önemli yazılı eseridir ve fikirlerini en temel olarak altı ok ile formüle edilmiştir. Kadın hakları başta olmak üzere, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra gerçekleştirilen devrimler ile fiziki olduğu kadar ekonomik ve fikri bağımsızlığın da temelleri atılmıştır. Modern Batı Hukuk Kurumlarının kabulü, gerek Türk Tarihinde ve gerekse de Dünya Hukuk Tarihindeki en kapsamlı ve büyük Hukuk İktisaplarından biridir. Vatandaşlık bilinci ve ulusal egemenliğe dayalı modern Batı Demokrasisinin ülkemizde hayata geçmesini temel koşulu kültürel olduğu kadar hukuk alanında yapılacak olan devrimlerdi ve Atatürk tamda bu nedenden ötürü çağdaş Batı Kanunlarının onlardan da ileriye taşımak amacıyla kabulünün hayati bir değeri olduğunu fark etmiştir. Bu tarihsel bir sürecin sonu olmakla birlikte çağdaş ve kökten, ön yargılardan ve basmakalıp fikirlerden olarak bir şeklide hayat geçme şansını yine Atatürk Devrimleri ile bulabilmiştir. Bunun da temek dayanağı kendisini pozitif hukukta bulmaktadır. Erken Cumhuriyet Döneminde kabul edilen kanunlar ile ilkesel olarak Atatürk Devrimlerini içte ve dışta karşılaşacağı olası tehditleri bertaraf etmek için gelece kuşaklara birer anahtar bırakılmıştır. Bu da kendini en genel tanımı ile Kanun Devleti olarak değil ama Hukuk Devleti olarak göstermektedir. Medeni Kanun kabulü de özellikle Kadına Hakları alanında adeta bir sıçrama yaşanmıştır Türk Hukuk Sisteminde. Politik olarak Türk Kadınının sahip olduğu, sadece seçme değil ama seçilme hakkı da iktisap edilen kanunlara olumsuz birer dogma olarak bakılmayıp daha iyi bir topluma ulaşma arzusu ile aşılması gereken birer araç olarak bakıldığını göstermektedir. Atatürk bizzat kendisi de sık sık akla ve bilime atıf yapmış ve hiçbir donuk düşünceyi sorgulamada ve objektif bilgi ışığında özgürce değerlendirmeden kabul edilmemesi gerektiğini dile getirmiştir. Bunu manevi mirası olarak da başta kendi ülkesini vatandaşları olmak üzere tüm insanlığa emanet etmiştir. Yeni Ceza Kanunu, Ticaret Kanunu vd. kanunlar yine Modern ve çağı yakalayan bir devlet yapılanması için pozitif hukukun parçası olan kanunların sadece bir kaçıdır. Özgür bilimsel çalışmalara verdiği önem, kültürel olarak ulusal ve küresel değerlerin bütünleşmesi ile insanlığa sanatsal olarak yapılacak katkıya verdiği değer ve anlam, toplumun yaratıcı birer parçası olarak politik ve sosyal olarak kadınların yok sayılmaya çalışılan değerine sık sık yapmış olduğu vurgu, insanlığın ortak mirası ile bütünleşmiş yeni nesle olan inancı, siyasi olarak vatandaşlık bilinci ile özgür birer birey olarak sadece fiziki olarak oy kullanma değil ama sosyal olarak sahip olunan politik hakların uygulanması başta seçme ve seçilme hakkı olmak üzere, olgunlaşma evresinde birer birey ve insan olarak çocuk haklarının katı ve kalıpçı bir eğitimden uzak bilim ve özgür düşünce ile yetiştirilmesi, halkın ihtiyaçlarını yine halk ile gidermek için kökenini ondan alan ve ona yabancılaşmayan ve hukuk ile insan haklarını esas alan bir kamu yönetimi anlayışı, işçilerin ve çalışanların haklarını belirleyen ve koruyan bir sosyal güvenlik sistemi ve bunlarla sınırlı olmamakla birlikte en genel ve ilksel çerçeve olarak Hukuk Devleti İlkesi, Atatürk Devrimlerini sosyal, kültürel ve politik mirası ile ulaşılmaya ve daha da ötesine daha da iyiye ulaşma çabası ile bizlere emanet ettiği değerlerdir.

Tarihe yön veren liderlerden pek azı onun gibi bir miras bırakmıştır geriye. Kendi fikirlerinin bile bilim ile aşılması gerektiğini söylemiştir. Çağdaş devlet anlayışı ile insan haklarının hayata geçirilmesi bu daha da iyiye ulaşma mücadelesinin en temel çabasıdır. Bir örnek olarak şunu da belirtmek isteriz ki Falih Rıfkı ATAY Çankaya adlı biyografik çalışması onun ilkesel olarak açmış olduğu ve özgür düşünceye dayalı bu yolu, onun devrimlerini birer dogma olarak ele alınmaması adına bir ana fikir olarak kaleme alındığını söylemek yanlış olmayacaktır. Hukuku ve İnsan Haklarını çıkış noktası alan bir bakış açısı ile onun devrimlerini devam ettirmek onu anmanın en anlamlı yoludur ki kendisi de pek çok kez vurguladığı gibi asıl önemli olanın onu fiziki olarak görmek değil onun duygularını hissetmek, düşüncelerini anlamak olduğunu, bunun onu soyut anlamıyla ama amaçsal olarak gerçek anlamıyla görmek demek olduğunu söylemiştir. Aynı şeklide bu ilkelerin hukuk bilimi açısından en temel karşılığını da 2709 Kanun Numaralı 18.10.1982 Kabul Tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde 2'de "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli

dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devletidir." denilmek suretiyle görmemiz mümkündür. Yine Anayasa'nın başlangıç kısmında "Her Türk vatandaşının bu Anayasadaki temel hak ve hürriyetlerden eşitlik ve sosyal adalet gereklerince yararlanarak milli kültür, medeniyet ve hukuk düzeni içinde onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu" denilmektedir. Hukuk düşünüşünü daha iyi bir topluma ulaşma hedefine göre Erken Cumhuriyet'ten günümüze kalan mirasın yansıması olan bu ilkelerin insan hakları gözlüğü ile çağdaş ve evrensel hukuk ilkelerine göre ele alınması medeni ve demokratik olarak gelişim de anahtarı görevini görmektedir ki temel hakların durağanlığına karşı Doğal Hukuk Okulu'nun da ilkeleri ile insan haklarının gelişip gerçekleşmesi bakımında bu ilkeler bizlere belirtmiş olduğu üzere hukuk bilimi açısında pozitif bir hareket alanı sunmaktadır. Nitekim Batı Demokrasi'sinin devletler üstü bir örgüt olarak doğası gereği insanlığa sunulmuş olan 4 Kasım 1950 tarihli İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ilk kısmında"(…) Avrupa Konseyi'nin amacının, üyeleri arasında daha sıkı bir birlik oluşturmak olduğunu ve insan hakları ile temel özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesinin bu amaca ulaşma yollarından biri olduğunu göz önüne alarak (…)" denilmektedir. İnsan haklarının doğası gereği değişimi ve temel haklar haline gelmesi bakımından bu gelişime sürecine daimi bir amaç olarak Avrupa Hukukuna tabi devler tarafından lafzi olarak işaret edilmiştir ki Atatürk Devrimleri' nin temas ettiği en önemli alan hukuk devrimi ve Kıta Avrupası Hukuk sisteminin tam iktibası olarak kendini göstermektedir.

OKULDA İLK DERS: İNSAN OLMAK

ÖZGÜRLÜĞÜN SINIRI, BAŞKASININ HAKKININ BAŞLADIĞI YERDİR. O SINIRA DOKUNMAK ÖZGÜRLÜK DEĞİL, SINIRI İHLAL ETMEKTİR

Av. Nuray Uyumaz KARABÜBER

Okullar açıldı.

Eylül ayının kendine has telaşı yeniden başladı. Yeni çantalar, tertemiz defterler, kalem kutularına özenle yerleştirilen kalemler, sabahın erken saatlerinde okul yollarına düşen çocuklar…

Kimi ilk kez okul kapısından içeri girdi.

Kimi yeni bir sınıfa, yeni bir öğretmene, yeni arkadaşlıklara başladı.

Kimi ise bir üst sınıfa geçmenin heyecanını yaşıyor.

Anne babalar içinse okulun açılması, takvimde yeni bir eğitim-öğretim yılının başlamasından çok daha fazlasıdır.

Çünkü okul kapısından içeri giren yalnızca çocuklarımız değildir.

Bizim umutlarımız, hayallerimiz, beklentilerimiz ve elbette bir anne baba olarak taşıdığımız kaygılarımız da onlarla birlikte o kapıdan içeri girer.

Oysa çocuklarımızı okula gönderirken en temel beklentimiz, onların öğrenirken aynı zamanda kendilerini güvende, değerli ve huzurlu hissetmeleridir.

Bir çocuğun eğitim hayatına daha ilk günden “Acaba başına bir şey gelir mi?” endişesiyle başlaması, hiçbir anne babanın taşımak istemeyeceği bir yük olmalıdır.

Bir anne baba, çocuğunu okuldan aldığında yalnızca “Bugün ne öğrendin?” diye düşünmez.

Acaba mutlu muydu?

Kendini güvende hissetti mi?

Bir arkadaşıyla sorun yaşadı mı?

Bir arkadaşının canını acıttı mı?

Bir başkası onun canını acıttı mı?

Kendini ifade edebildi mi?

Bir haksızlık gördüğünde ne yaptı?

İşte tam burada, okulun gerçek anlamı üzerine yeniden düşünmek gerekiyor.

Çünkü okul yalnızca ders öğrenilen yer değildir.

Okul; ailenin çocuğa verdiği ilk insanlık ve değerler eğitimini bilgiyle, disiplinle, sosyal hayatla ve ortak yaşam kültürüyle geliştiren yerdir.

Çocuklarımızın yalnızca ne bildiğinin değil, bildikleriyle nasıl bir insan olacaklarının da şekillendiği yerdir.

Bir çocuğa matematik öğretmek önemlidir.

Türkçe öğretmek, fen öğretmek, yabancı dil öğretmek, tarih öğretmek…

Hepsi önemlidir.

Ama bütün bunların üzerinde daha üstün bir ders vardır:

İNSAN OLMAK

Karşındaki insanın da senin kadar değerli olduğunu bilmek…

Kendisine yapılmasını istemediği bir şeyi başkasına yapmamak…

"Hayır"ın bir sınır olduğunu anlamak…

Bir arkadaşının üzülmesini eğlence konusu yapmamak…

Güçlü olduğunda gücünü zayıf olanı ezmek için kullanmamak…

Hata yaptığında özür dilemek…

Özür dilediğinde davranışını değiştirmek…

Bir başkasının hakkını kendi hakkı kadar önemsemek…

Bunların hiçbiri bir sınav kâğıdında karşımıza çıkmayabilir.

Ama hayatın gerçek sınavında hepsi karşımıza çıkacak.

Belki de çocuklarımıza en çok öğretmemiz gereken kavramlardan biri **özgürlük**.

Özgür olmak istiyoruz.

Çocuklarımızın özgür bireyler olarak yetişmesini istiyoruz.

Kendilerini ifade etsinler, soru sorsunlar, itiraz edebilsinler, düşüncelerini özgürce ortaya koyabilsinler istiyoruz.

Elbette.

Fakat özgürlüğün bir de diğer yüzü var:

Sınır.

Çünkü özgürlük, karşıdaki insanın hakkını ortadan kaldırdığı anda artık özgürlük değildir.

Konuşabilirsin.

Ama başkasının konuşma hakkını elinden geldiğince yok saymadan.

Oyun oynayabilirsin.

Ama başka bir çocuğu istemediği bir oyunun parçası olmaya zorlamadan.

Elbette şaka yapabilirsin.

Karşındaki çocuk bundan rahatsız olduğunu söylüyorsa, "Ben şaka yaptım." diyerek devam edemezsin.

İstediğimi söyleyebilirsin.

Sözlerinin başka bir insanı aşağılamasına, küçük düşürmesine veya incitmesine izin verme hakkın olmadığını unutmadan.

Çünkü **özgürlük sınırsızlık değildir**.

Özgürlük, sınırını bilmektir, **başkasının sınırına geldiğinde durabilmektir**.

Çocuklarımıza bunu ne kadar erken öğretirsek, o kadar sağlıklı bireyler yetiştiririz.

Akran zorbalığı meselesine de tam buradan bakmalıyız.

Bir çocuğun başka bir çocuğu sürekli olarak dışlaması, küçümsemesi, korkutması, alay etmesi, istemediği bir davranışa maruz bırakması veya fiziksel ve sözlü olarak rahatsız etmesi, "Çocuklar arasında olur." diyerek geçiştirilemez.

Çünkü çocukluk, davranışların öğrenildiği dönemdir.

Bugün "Bir şey olmaz." diyerek görmezden geldiğimiz bir davranış, yarın alışkanlığa ve hatta suç teşkil eden eylemlere ve ne yazık ki suçlular ile dolu bir toplum sonucuna dönüşebilir.

Bugün sınırları ihlal etmeyi normal gören bir çocuk, yarın yetişkin olduğunda da başkasının sınırlarına saygı göstermekte zorlanacaktır.

İşte mesele tam da budur.

Biz yalnızca bugünkü davranışı konuşmuyoruz.

Yarının insanını şekillendiriyoruz.

Peki sorumluluk kimin?

Önce biz velilerin.

Çocuklarımızın derslerini, sınavlarını, notlarını takip ettiğimiz kadar davranışlarını da takip etmeliyiz.

Çocuğumuza sadece "Bugün kaç aldın?" diye sormamalıyız.

Bazen;

"Bugün arkadaşlarına nasıl davrandın?"

diye de sormalıyız.

"Bir arkadaşın üzüldüğünde ne yaptın?"

"Bir arkadaşın senden farklı olduğunda ona nasıl davrandın?"

"Bir arkadaşının istemediği bir şeyi yapmanı istediğinde ne yaptın?"

"Birinin dışlandığını gördüğünde ne yaptın?"

"Sen birini üzdüysen bunu fark ettin mi?"

Çünkü çocuklarımızın aldığı notlar onların akademik

durumunu gösterir.

Birbirlerine nasıl davrandıkları ise nasıl bir insan olacaklarının ipuçlarını verir.

Ama elbette mesele yalnızca ailelerin sorumluluğunda değildir.

Öğretmenlerimizin ve okul yönetimlerinin de burada çok önemli bir görevi vardır.

Çünkü öğretmen yalnızca ders anlatmaz.

Sınıfın kültürünü oluşturur.

Çocukların birbirine nasıl davranacağını belirleyen görünmez kuralların oluşmasında büyük rol oynar.

Bir çocuğun sessizleşmesini, içine kapanmasını, arkadaşlarından uzaklaşmasını, okula gelmek istememesini veya davranışlarının değişmesini fark etmek de eğitimin bir parçasıdır.

Çünkü bazı çocuklar yaşadıklarını anlatamaz.

Bazıları korkar.

Bazıları utanır.

Bazıları ise yaşadığı şeyin normal olduğuna inandırılır.

Bu nedenle çocukların her şeyi anlatmasını beklemek yerine, **onları gören yetişkinler olmalıyız.**

Bir sorun ortaya çıktığında ise amaç yalnızca "meseleyi kapatmak" olmamalıdır.

Ne olduğunu anlamak gerekir.

Neden olduğunu anlamak gerekir.

Tekrar etmemesi için tedbir almak gerekir.

Ve en önemlisi, çocuklara doğru davranışın ne olduğunu öğretmek gerekir.

Burada çok hassas bir denge var.

Çocuk hata yapabilir.

Ama çocuk, **hatasının sorumluluğunu almayı** da öğrenmelidir.

Özür dilemeyi…

Telafi etmeyi…

Sınır tanımayı…

Karşısındakinin duygusunu anlamayı…

Ve aynı davranışı tekrar etmemeyi…

Çünkü eğitim, yalnızca çocuğa doğruyu göstermek değildir.

Yanlış yaptığında doğru olana dönebilecek bir karakter kazandırmaktır.

Bugün okul sıralarında oturan çocuklar, yarının toplumunu oluşturacak.

Bugün arkadaşının elinden tutan çocuk, yarın dayanışmayı bilen bir yetişkin olacak.

Bugün kendisinden farklı bir arkadaşını kabul eden çocuk, yarın farklılıklarla birlikte yaşamayı bilecek.

Bugün gücünü başkasını ezmek için kullanmayan çocuk, yarın eline geçen yetkiyi adaletle kullanabilecek.

Bugün başkasının sınırına saygı gösteren çocuk, yarın toplumun hukukuna ve insan haklarına saygı gösterecek.

Bu nedenle **çocuk yetiştirmek yalnızca bir aile meselesi değildir.**

Bir toplum meselesidir.

Hepimizin meselesidir.

Çünkü nasıl insanlar yetiştirdiğimiz, nasıl bir ülkede yaşayacağımızı belirler.

Belki de İlköğretim Haftası'nda çocuklarımız için yeni bir dile ihtiyacımız var.

Onlara sadece "Başarılı ol." demeyelim.

"İyi insan ol." da diyelim.

"Kendini ezdirme." demeyelim.

"Sen de kimseyi ezme." diyelim.

Sadece "Haklarını savun." demeyelim.

"Başkasının hakkını da koru." diyelim.

Sadece "Özgür ol." demeyelim.

"Özgürlüğünün sınırını bil." diyelim.

Çünkü özgürlük, istediğini yapabilmek değildir.

Özgürlük, istediğini yaparken başkasının hakkını çiğnememeyi bilmektir.

Sınır, özgürlüğün düşmanı değildir.

Tam tersine…

Sınır, özgürlüğün insanlıkla buluştuğu yerdir.

Bugün çocuklarımızın ellerine kitaplar veriyoruz.

Onlara kalemler veriyoruz.

Defterler, çantalar, üniformalar…

Ama bütün bunların yanında onlara görünmeyen bir şey daha vermeliyiz:

VİCDAN.

Çünkü bilgi insanı başarılı yapabilir.

Ama vicdan, insanı insan yapar.

Ve biz çocuklarımızı yalnızca sınavlara hazırlamıyoruz.

ONLARI HAYATA HAZIRLIYORUZ. HER YANLIŞ VE EKSİK EYLEMİMİZDE SUÇ VE SUÇLU ORANLARINI YÜKSELTMİŞ OLABİLECEĞİMİZİN BİLİNCİNDE

OLMALIYIZ.

Onlara yalnızca meslek kazandırmıyoruz.

Birlikte yaşayabilecekleri bir toplumun temelini atıyoruz.

Bu nedenle okulda ilk ders gerçekten **insan olmak** olmalı.

Çünkü geleceğin doktoru, mühendisi, mimarı; avukatı, öğretmeni, hâkimi, yöneticisi, sanatçısı ve anne babası bugün o sıralarda oturuyor.

Ve onların nasıl insanlar olacağını yalnızca okul değil;

aile, öğretmen, okul yönetimi ve bütün toplum birlikte şekillendiriyor.

Yeni eğitim-öğretim yılı tüm çocuklarımıza sağlık, mutluluk, başarı ve güzel arkadaşlıklar getirsin.

Öğretmenlerimize sabır ve güç…

Velilerimize farkındalık, empati ve sorumluluk…

Çocuklarımıza ise merak, cesaret, özgüven, vicdan ve merhamet diliyorum.

Bu yıl çocuklarımızın karnesinde yalnızca matematik, Türkçe, fen veya sosyal bilgiler notları yüksek olmasın.

Saygıları yüksek olsun.

Vicdanları yüksek olsun.

Empatileri yüksek olsun.

İnsanlık değerleri yüksek olsun.

Çünkü bir gün bütün derslerin, bütün sınavların, bütün diplomaların geride kaldığı bir hayat başlayacak.

O gün elimizde kalan şey, ne kadar bildiğimizden çok,

nasıl bir insan olduğumuz olacak.

Belki de çocuklarımıza bırakabileceğimiz en değerli karne budur.

Bilgisiyle birlikte vicdanı da büyümüş mü?

Başarısıyla birlikte merhameti de çoğalmış mı?

Kendi hakkını savunurken başkasının hakkını da gözetebiliyor mu?

Özgürlüğünü kullanırken başkasının sınırında durmayı biliyor mu?

Güç eline geçtiğinde, güçsüz olanı korumayı mı; yoksa ezmeyi mi tercih ediyor?

Bütün mesele biraz da burada.

Çünkü eğitim, yalnızca geleceğin meslek sahiplerini yetiştirmek değildir.

Geleceğin insanını yetiştirmektir.

Ve belki de okulun ilk dersinde çocuklarımıza söylememiz gereken en önemli cümle şudur:

Özgür ol.

Kendin ol.

Sesini yükselt.

Hakkını savun.

Ama karşındaki insanın da senin kadar değerli olduğunu hiçbir zaman unutma.

Çünkü özgürlüğün sınırı, başkasının hakkının başladığı yerdir.

O SINIRA DOKUNMAK ÖZGÜRLÜK DEĞİL, SINIRI İHLAL ETMEKTİR.

Ve belki de bütün eğitim hayatının en önemli dersi budur:

OKULDA İLK DERS: İNSAN OLMAK.

AHLAK VE ADALET

Av. İsmail CAN

AHLAK

İnsanlar, bir şekilde ve genel olarak iyinin ve kötünün ne olduğunu bilirler ancak mesele tam da bu noktada başlar. Çünkü iyinin ve kötünün bilgisi, bu bilgiye sahip olan insanı ve insanlığı ahlaklı yapmak için yetmez. Ahlakiliğin, mahiyeti gereği nihai bir çözümü kabil değildir. Ahlakiliğin ne olduğunu belirlemek istediğimizde, hareket noktamız insan olacaktır; ahlakın ve ahlakiliğin ne olduğunu sorarken aynı zamanda "insaniliğin ne olduğunu" da sormamız gerekmektedir. Bu itibarla ahlakın temeli ile ilgili soru, " insanın ne olduğu" sorusuyla irtibatlı hale gelmektedir. İnsan olma süreci, kurallı bir şekilde yaşamayı ifade etmektedir. Beşerilikten insaniliğe geçiş sürecinde adım adım bir davranış düzeni kazanma süreci ile ahlaklanma süreci başlar. Ahlakilik ile insanlık, ahlak ile insan arasında temel irtibat da burada ortaya çıkmaktadır. Ahlak insandadır; insanın bulunmadığı yerde ahlaktan bahsedilemez.

Ahlak insanda oluşmuş bir melekedir. Ahlaklı insanın fiilleri de ahlakidir. Ahlakiliğin meleke haline gelmediği durumlarda, insanda bazı zaaflar belirmektedir. Ahlakı meleke haline getirmiş insanlar, ideal insanlardır ve böyle insanların teşkil ettiği toplum da ideal bir toplumdur.

Ahlak kuralları, siyasi bir çerçeve içinde gerçekleşince, genelleşmiş / genelleştirilmiş kurallar, hukuk haline gelmektedir. Böylece ahlak hukuk haline gelerek, ahlak hukuk tarafından ikame edilmektedir.

Ahlakın bütün temellerinin özünün, hak ve hakkaniyet bilinci olduğu gerçeğinden hareketle bu gerçeğin olabildiğince hatırda tutulması ve birbirimize hatırlatılması, bireysel ahlak temellerimizin (vicdan= iyi huylar + öğrenilen ahlak) sağlam olması ve toplumsal ahlak temellerimizin de güçlü olması açısından son derece önemlidir. "Sorumluluk duygusu" vurgulanarak, insandaki sorumluluk ahlakı arttırılabilir. İnsan fiillerinin ahlaki sıfatıyla nitelendirilmesini sağlayan şey, düşünme gücü başta gelmek üzere insanın diğer güçlerinden oluşan kuvveler bütünü olarak bizzat insanın kendisidir. İnsan ahlaklı olabilmek için insan olmaktan başka hiçbir şeye muhtaç değildir. " Düşüncen konuşmana, konuşman hareketine, hareketin kaderine yansır, güzel düşün, güzel yaşa!" (Mevlana)

Kendimize yapılmasın istemediğimiz veya kendimize

yapılmasından hoşlanmadığımız davranışları özellikle haksızlıkları bizim de başkalarına yapmamamız gerektiğini kabullendiğimizde ahlaklı olduğumuz minimum düzeyde de olsa kabul görecektir.

Batıda araştırmaya en çok konu olan İslam düşünürü İbn Rüşd' e göre: "ortak duygu ve hayal gücüyle bilginin oluşmasında, kısaca aklın soyutlanma sürecinde, duyular çok önemli işleve sahiptir. Nitekim herhangi bir duyusunu yitiren kimse ona ait bilgisini de yitirmiştir."

İyi davranışlarda bulunarak elinden gelenin en iyisini yapmak, yani bütün erdemleri ve başka iyilikleri kendimizde toplayarak en iyi hükme varmak için çalışmak, kendi dışımızdaki olaylarla ilgili elimizden geleni yaptıktan sonra, başarmamızın mümkün olamayacağı işler için imkansız olduğunu kabullenmek. "Ahlaki değerler üzerine ancak kendi vicdanın karar verebilir, yoksa hukuk düzeni değil." (Radbruch Güstav)

ADALET

ADALET KAVRAMI:

Adalet duygusu, adalet ilkelerini uygulayan ve bundan hareket eden, yani adaletin bakış açısına uygun olan etkili bir arzudur.

Aristoteles 'in adaletin toplum ve devlet hayatı bakımından önemini vurguladığı üç ilke,

Hukuk ve adalet, toplum ve devletin temelidir.

Hukuk ve adalet, devletin amaçlarıdır.

Hukuk ve adalet, devlet yönetmenin egemen unsurlarıdır.

Aristoteles, dağıtıcı ve denkleştirici adalet kavramı ile adalet kavramının değerlendirilmesini yapmıştır. Dağıtıcı adaletin amacı, kişi ile toplum ve devlet arasındaki ilişkileri düzenlemektir. Böylece eşitlik ilkesine, bağımsızlık ve uygulama bakımından önemli bir yer vermiştir. Denkleştirici adaletin amacı, hukuki ilişkide taraf olanların eşit muamele görmesini gerektirir. (kusurlu olanın, tazminat ödemesi veya hak ettiği cezayı çekmesi).

Immanuel Kant, adalet konusunu incelerken üç ayrı ilkeyi esas alır,

(A) Şerefli yaşa, (B) Kimseye zarar verme, (C) Herkese payına düşeni ver.

Tabii Hukukçular, adalet sorunu üzerinde dururken, adaletle -hürriyet, adaletle -Eşitlik, adaletle- güvenlik ve adaletle - genel iyilik arasında ilişki kurmak konusunda çaba göstermişlerdir.

Adalet kavramının deneyden bağımsız olduğu kabul edilirse, bunun eşitlik fikri ile ilişkili bulunduğunu da benimsemek gerekir. Adalet fikri ile birlikte değerlendirilen eşitliğin mutlak bir niteliğe sahip olmadığı, şartların gereğine göre; farklı hukuki statüde bulunanlara farklı muamele yapılması, eşitlik ilkesine ters düşmektedir.

Eşitlik uygulaması, eşitlikle ilgili istisnaların da göz önünde bulundurulmasını gerektirir. Benzer durumlarda benzer uygulama yapılması isteği, adalet konusunda hem düşünürlerin hem de uygulayıcıların dikkatini çekmiştir. Benzer durumlara farklı uygulamalar, insanlarda adaletin gerçekleşmediği veya amacına ulaşmadığı kanısına neden olacaktır. Adalete uygun uygulamanın üzerinde, düzenli ve rasyonel uygulama vardır. Kuralların objektif uygulanması ile adalet arasında bir paralellik bulunmaktadır. Rasyonel ve düzenli uygulama, eşitlik ve adaletin maddi unsurunu da kapsamaktır. Mahkemelerin kararlarını belirli bir kurala veya kurallar sistemine uygun olarak vermeleri, kararın adalete uygun olmasını sağlayacaktır.

Ünlü hukukçu Pierre Calamanderi: " Hiç kimse onu bulandırmadığı ve ihlal etmediği sürece hukuk, teneffüs ettiğimiz hava gibi görünmez ve tutulmaz bir şekilde etrafımızı kaplar. Hukuk, ancak kaybettiğimizi anladığımız zaman değerinin farkına vardığımız sağlık gibi sezilmez bir şeydir" derken daha çok, adaletsizliğin olmadığı bir hukuk hayatını göz önünde bulundurmuştur.

ADALET KAVRAMININ TANIMI ve ADALET İLKELERİ:

Adalet ilkeleri olarak adlandırılan ilkeler temelini etik değerden almakta ve merkezine insanı konumlandırmaktadır. Dolayısıyla ilkeler hem adil bir sistemin geliştirilmesinde hem de insan haklarının korunmasında rol oynamaktadır. Köklerini geçmişte bulan, ancak 20. yy'da önem kazanan insan hakları kavramı ile zenginleşmiş bir hukuk sisteminin temelinde her şeyden önce insan haklarını öncülleyen, adalet ve ahlak kavramları ve bu kavramların somutlaştırılmasını sağlayan ilkeler bulunmaktadır.

Ioanna Kuçuradi, adaleti, kişilerin temel haklarının korunması talebi olarak tanımlamaktadır.

Adalet kavramı bir anlamda, insan haklarına uygun muamele taleplerinin ortaya çıkarılmasına yardımcı olacak bir üst ilke konumundadır. Böylelikle adalet, hem ülke düzeyinde hem de evrensel bağlamda, insan haklarının korunmasını talep eden ilke niteliğindedir.

Hukuk sistemleri zorunlu olarak prensipler içermektedir, birbirleriyle yarışan prensipler

arasında; ahlakiliği, doğruluğu veya adaleti en iyi biçimde gösterecek olan prensibin uygulanması sağlanmalıdır. Bunun sonucunda adalet ilkeleri hakkaniyet gözetilerek ve ölçülü bir şekilde hukuk içerisinde uygulanacaktır.

Adalet ilkelerinin ana rolü, hukuk sisteminin temelini oluşturmaktır. Kuçuradi'nin söylemi ile üst ilke olarak adalet ilkesi, "toplumsal ve siyasal ilişkilerin düzenlenmesini belirleyen ilkelerin dolayısıyla yasaların ve genellikle pozitif hukukun, her tarihsel anda, mevcut koşullara temel insan haklarının bilgisinin ışığı altında bakılarak türetilmesinin istemi" şeklinde nitelendirilebilir.

Adalet ilkeleri ana rolünü üç alt işlev ile yerine getirmektedir : (1) Hukukun temellendirilmesi işlevini de gören, hukukta haklı göstermeyi (2) Adalet ilkeleri hukukta belirliği öngörülebilirliği ve istikrarı, (3) Bireysel hakların saptanmasında ve söz konusu temel hakların nasıl yorumlanması gerektiğine ilişkin, yardımcı olmaktır. Dolasıyla ilkeler, mevcut hukuku en iyi biçimde haklı gösteren, açıklayan, yol gösteren ve temel hakları tamamlayan roldedir.

HUKUK - ADALET ve İNSAN HAKLARI ÜZERİNE İNSAN HAKLARINA DAYALI BİR HUKUKİLİK ÖLÇÜTÜ OLARAK ADALET KAVRAMI:

Neo Kantçılığın önde gelen isimlerinden Stammler, hukukun özünde adalet idealine dayanması gerektiğini belirtmektedir. Ona göre, hukukun tam olarak kavranabilmesi için adaleti tesis edecek etik değerlerin ortaya çıkarılması gereklidir.

Hukuk fikrini adalet ile özleştiren ve adaleti en yüksek değer olarak gören Radbruch, adalet kavramının belirsizliğine katılmakla beraber adalet kavramını içinde yer alan ilkeler ile açıklamaktadır.

Özellikle II. Dünya Savaşı sonrası adalet kavramını tanımlarken insan hakları temelli ögelere yer vermiştir. Radbruch, adaletsizliği açıkça ve aşırı şekilde "insan haklarının ihlal edilmesi" olarak benimsemiştir.

İnsan hakları ile ilgili teorilerin, özellikle 20. yy ikinci yarısından itibaren gelişmesi ile adaletin insan hakları ile yakından ilgili olduğunu ortaya koyan teoriler dikkat çekmektedir. Bu teorilere göre, insanlar, ADALETİ öncelikle insan haklarının ihlal edilmemesi için talep etmektedirler. Yani adalet, değişen koşullar ve standartlar içerisinde insanın gelişmesine yönelik talepler içeren ve insan haklarının korunmasını sağlayan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Simone Weil, adaleti her şeyden önce insanlara zarar verilmemesi olarak tanımlamakta ve empati yaparak kendini diğer insanların yerine koyarak davranış geliştirmekle ilgili olduğunu belirtmektedir.

Adalet kavramı, sözü edilen tüm unsurlarla beraber ele alındığında, temelinde AHLAKİ ilkeler de dikkate alınırsa sonuç olarak pozitif hukuk açısından bir değerlendirme ölçütü ele alınmalıdır. Böylece adalet kavramı aracılığı ile adalet kavramının öncülü ilkelerinin pozitif hukuk açısından yol gösterici olma özelliği doğmaktadır. Bu bağlamda pozitif hukuk düzenlemelerinin bireylerin adalet ve hakkaniyet duygusuna hitap etmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla pozitif hukukta keyfiyetin önüne geçilmekte ve temel hak ve özgürlüklerin korunması için önemli bir ölçüt olmaktadır. Eğer devlet, hakları ciddiye almıyorsa, o zaman hukuku da ciddiye almıyor demektir. Bu noktada karşımıza çıkacak temel kavramlar; insanlık onuru ve siyasal eşitlik olup, bir hak, kişinin onurunu korumak ve eşit ilgi ve saygı görmesi veya benzer sonuçları olan diğer bazı kişisel değerler için gerekliyse, kişinin devlete karşı güçlü bir hak sahibi olduğu açıktır.

İNSAN HAKLARININ ÖNCÜLLERİ OLARAK ADALET İLKELERİ:

İnsan haklarının ne olduğu, nasıl uygulanıp yorumlanması gerektiği ile ilgili adalet ilkeleri yol gösterici bir araç görevini üstlenecektir. Bu bağlamda ilkeler, hukukta adalet mekanizması ışığında insan haklarına dayanan bir hukuk sisteminin kurulmasına yardımcı olacaktır.

İnsan hakları, zamana ve mekana göre değişmeyen içinde ahlaki ilkeleri de barındıran insana özgü, insan onurunu temel alarak, insan olmanın gerekliliklerini yerine getirebilmek için belli işlemlerde bulunulmasını talep etme olarak tanımlanabilir. Bunun sonucu olarak, insan, insan olması nedeniyle belli olanaklara sahiptir, bu olanakların korunmasını ve geliştirilmesini isteme hakkı vardır. Günümüzde insan hakları çeşitliliği ve çokluğu içerisinde değerlendirilen birçok hak aslında bir insan hakkı olmayıp salt temel hak ve özgürlükler adı altında değerlendirilmektedir.

İnsan haklarının hukuk alanında korunması yasal düzenlemelerle sağlanacaktır. İnsan hakları ile ilgili olarak adaletsizlik, eylemin sonucunda insana ait bir değer zarar görüyorsa söz konusu olacaktır.

Adalet ilkleri, insan haklarının öncüllerini oluşturmakla kalmayıp aynı zamanda, insan haklarının yorumlanması ve korunması bakımından da son derece önemlidir.

Kanunların yapılması, uygulanması, mahkemelerin bağımsız ve tarafsızlığı, makul sürede yargılanma için kanun koyucunun ve uygulayıcıların zamanı

ölçülü kullanması, yargıçların vicdani kanaatlerine göre karar verirken hakkaniyeti gözetmesi ve ölçülü olması, adil dengenin gözetilmesi adaletin ilkeleri olarak değerlendirilecektir. Adalet ilkeleri aracılığıyla hem adalet tesis edilecek hem de insan haklarını koruyacak bir hukuk sisteminin temeli atılmış olacaktır. Adalet kurumları toplumun temel yapısıdır, bu kurumlarda görev yapanlar, kuralların kendisinden ve başkalarından ne istediğini bilir ve bu düşüncelerle tarafsız ve tutarlı hakkaniyete uygun kararlar verirler. Hukuk sisteminin belirlediği adil yargılamayı tarafsız ve bağımsız olarak yürütmek, hakimler için en temel ilkedir.

Adaletin ideal anlayışının nasıl uygulandığını anlamak için, doğal sınırlamalarla karar vermek yerine, eğer gerçekten, adalet, herkese bütün durumlarda uygulanıyor mu ona bakılmalıdır, uygulanmıyorsa adaletsizlik hakimdir. Adaletin tam olarak gerçekleşmesi için, tüm sorumluların yükümlülük ve ödevlerini dürüstçe ve karşılıklı saygı ile yapmaları zorunluluktur.

SONUÇ

İnsan haklarının temellendirilmesinde farklı kavramları dayanak olarak belirlemek, anlaşılmasını kolaylaştırmak bakımından önemlidir. Bu nedenle adalet kavramı, insan haklarının temellendirilmesinde ve aydınlatılmasında kritik konumdadır.

Adalet kavramının zorunluluğundan doğan belirsizliğin önüne geçebilmek için adaletsizliğin görülerek, insana ait değerin ortaya konması ve adaletsizliğin ortadan kaldırılması için ilkeler belirlenmesi hususu zorunlu gözükmektedir. İnsani değerleri temel alan ve ahlaki temellere oturan adalet ilkeleri nitelik açısından yazılı hukuku aydınlatıcı role sahiptir.

"Hiç kuşkusuz, sadece akıldan gelen evrensel bir adalet vardır; ama bu adaletin bizim aramızda kabul görmesi için karşılıklı olması gerekir." (Rousseau)

Liberal anlayışı yansıtan teoriler; kanunların içeriğinde ve yargılama fonksiyonunda ahlak öncülü ilkelerin önemini vurgulamışlardır. İlkeler bir anlamda adaleti gerçekleştiren hukuka meşruluk kazandıran ana dayanak bağlantılarıdır. Bu ilkeler aynı zamanda insan haklarına dayanan bir hukuk sistemi için de zorunluluk arz etmektedir.

İlke temelli teoriler, kanunların içerik açısından ilkelere dayanmasını, hem de yargılama aşamasında ilkeye göre yorum yapılmasını zorunlu görmüşlerdir. Modern dönemin katı pozitivizminin yarattığı sakıncaları ve insan hakları ihlallerini önleyici bir sistem kurma düşüncesi üzerinde durmuşlar aynı zamanda hukukun toplum nezdinde meşruluk kazanması için adalet ve vicdana seslenmeyi uygun görmüşlerdir. Böylece, adil hukuk sisteminin kurulmasında rol oynayarak, insan haklarına dayanan bir hukukun oluşmasına katkı sağlamışlardır.

"Adalet ilkeleri, toplumdaki herkes, etkili bir adalet duygusuna sahip olduğunda ve birbirlerine karşı saygılı olduklarında etkili olacaktır. Adalet, herkese ve bütün durumlarda uygulandığında gerçekleşir, bunun sağlanmadığı durumlarda ise adaletsizlik hakim olacaktır. Keyfi ve istikrarsız uygulamalar, adalete olan güveni ve bağlılığı azaltacaktır. Herkesin, tüm sorumluluk ve görevlerini dürüstçe, doğru ve karşılıklı saygı ile yapmaları adaletin vazgeçilmezidir. adalet duygusu kazanılmadan adil olunamaz. Bu nedenle herkesin etkili bir adalet duygusuna sahip olması öncelikli hedef olacaktır. " (John Rawls - Bir Adalet Teorisi)

KAYNAKÇA

Prof. Dr. Ömer TÜRKER " Ahlakın Temeli Ankara -2015 " Prof . Dr. Adnan GÜRİZ " Adalet Kavramı Ankara - 2001"

Dr. M. Balkan DEMİRDAL "İnsan haklarının temellendirilmesine yardımcı kavram: Adalet İlkleri - Makale"

MESLEĞE BAŞLAYAMAMAK: STAJYER AVUKATLIĞIN TEMEL SORUNLARI

Stj. Av. Emre KAYA

Avukatlık stajı, hukuk fakültesinin ardından girilen bir meslek eşiği değil; çoğu zaman mesleğin ağırlığını hissettiren bir sınavdır. Cübbe henüz omuzlara oturmamıştır ama yükü çoktan sırta binmiştir. Stajyer avukat, hukukun merkezinde ama haklarının kenarında duran bir figürdür.

Bu yazımda henüz mesleğin başında stajının Üçüncü ayında olan bir stj av olarak gözüme çarpan, aslında herkesin şikayetci olduğu ancak çözmek için kimsenin elini dahi kaldıramadığı adeta kanıksanmış ve kronikleşmiş sorunları dile getireceğim

1) Adliye Stajı:

Belki de stajyerliğin en başta gelen sorunlarından olan adliye stajı her ne kadar stajyer avukatlara tecrübe kazandırılması maksadıyla yapılıyor olsa da deyim yerindeyse stajyerler için bir denetimli serbestlik kurumuna dönüşmüş durumda. Üniversitede de dahi devamsızlık sorunu yaşamayan bizler tamamen içi boşaltılmış staj için cumadan cumaya veyahut her gün imza atmamızı zorunlu kılmaktadır. Bu süreçte, çoğu stajyer, nispeten savcılık stajı hariç, hakimlerin umursamaz tavırlarının yanında, hakimden çok kalem müdürüyle muhatap olup, kalem müdürünün insafına kalmış şekilde stajı tamamlamaktadır. Ve egoları epey şişkin olan kalem müdürleri ve çalışanları sebebiyle pek çok sıkıntı ortaya çıkmaktadır. Bu staj dönemi stajyere herhangi bir deneyim katmadığı gibi kişiye fazlasıyla yük olmaktadır.

2) Ucuz iş gücü ve emek sömürüsü

Stajın amacı, bir davanın nasıl yürütüleceğini, dilekçe tekniğini ve duruşma adabını öğrenmektir. Fakat pek çok büroda stajyerler; adliye kalemlerinde dosya takibi yapmak, icra dairelerinde sıra beklemek, çay servisi veya kişisel getir-götür işleri gibi "angarya" olarak nitelendirilen görevlerin stajyere yüklenmesi, mesleki onuru zedeleyen bir durumdur. Hakeza ofisin getir götür işini yapacak sekreter veya hukuk mezunu bile olmayan takip elemanına en kötü asgari ücret verilirken meslek büyüklerimiz stajyer avukata asgari ücretin yarısını bile hak görmemektedirler. Bu durum, "stajyer" kavramının "ayak işçisi" kavramıyla iç içe geçmesine neden olmakta ve nitelikli avukat yetişmesinin önündeki en büyük engeli oluşturmaktadır. Buradaki bir diğer sorunda stajyer avukatın statüsüdür. Stajyer avukat ne tam anlamıyla öğrencidir ne de çalışan. Bu ara statü, hak kayıplarını beraberinde getirir. Sosyal güvence

eksikliği, iş güvencesinin olmaması, keyfî çalışma saatleri, stajyerin kendi dosyasını alamıyor oluşu bu belirsizliğin doğal sonucudur. Üstat avukatların "Biz de böyleydik" cümlesiyle meşrulaştırılan sertlik, kimi zaman mobbinge varan bir tahakküm biçimine dönüşmektedir.

3) HMGS

Her şehre hukuk fakültesi açılması sebebiyle fazla fazla artan avukat tarzını nispeten durdurmak için 2024 itibariyle Hukuk Mesleklerin Giriş Sınavı uygulamaya koyuldu. Bu sınav son iki sınavda %20 'lik başarı oranıyla bu arzın artışını durdurmuş, Stajyer avukatların maaşlarını en azından İstanbul özelinde arttırmış olsa da diğer metropollerde ücretler halen aşırı düşük kalmaya devam etmektedir. Pek çok hukukçunun olmasını yerinde gördüğü Hmgs'deki fikrimce en büyük sorun pratiğe adım atacak hukuk mezunlarının 27 gibi çok fazla dersten sorumlu olması, bunların arasında hukuk felsefesi, hukuk sosyolojisi gibi pratikle ilgisi olmayan derslerden sorumlu olması ve avukatlığa başlamadan önce değil staja başlamadan önce sınavın getirilmiş olmasıdır.

Sonuç olarak fikrimce stajyer avukatlık tıpkı tıp fakültelerinde olduğu gibi 5.yılda üniversitesinde devlet destekli yapılmalı ve mezuniyetten sonra girilecek hmgs ile kişi mesleğe direkt avukat olarak adım atmalıdır. Ayrıca barolar stajyer avukatların haklarını daha çok gözetmeli ve bunun için somut adımlar atmalıdır.

ŞEYTANIN SAVUNMASI

Av. Mehmet Barış ÖZEN

Nefret... Garip bir duygu. Her düşüncenin aynı kapıya çıktığı, bütün kelimelerin anlamını yitirdiği, bütün inançların kara deliği. Omuzların ve yüzündeki saliselik karıncalanmayla başlayan bütün vücut koordinasyonunun hakimiyetini kaybetmenle sonlanan, kan göz yaşı ve küfürlerle doğan her insanın içinde yaşayan, küçük çocuk, büyük insan. Sigara yoksunluğu ile sevdiğin insanın yokluğu arasına sıkışmış bir nefeslik hayat. Nasıl başa çıkılır? Hangi sabır dayanır? Kör gözü açan, gören gözü kör eden, insanı araba kovalayan kuduz köpeğe çeviren olgu. Bilimlerin konusu, soyut kavram. Nefret... tiksintiyle aklımdan geçen kelime. İnsanları başarıya sürükleyen, kaybetmeye mahkum eden, ne açıklanabilen ne açıklanmadan anlamsız var olan, boşa koysan olmayan, doluya koysan taşmayan kafamı en çok karıştıran kavram.

İnsan nasıl esir olurdu nefretine? Ya da daha doğru soru şu: İnsanı nasıl köle eder kendine? İradesiz oluşumuzdan mı? Yoksa iradeli bir varlık oluşumuzdan mı? Duygular, bedeni zorunlu ihtiyaçlarımız ve daha niceleri... iradesizliğimizden değil mi? Bunun sorumlusu yaradılış diyebilir miyiz? Hayır! Cevap kocaman bir hayır! Bunun sorumlusu bizleriz. Yetiştirdiklerimiz, yetiştiklerimiz. Bir kez sormayışımız bir şeyin doğruluğunu. Açık kapı bırakmamız hep, yetiştirilmeye ve her türlü yönlendirmeye. Çünkü sormadık neden diye? Dediklerinde bize bunları sormayacaksın dediklerinde.

Soruyorum buradan neden? Neden sormuyoruz, düşünmüyoruz, hep birini ya da bir şeyleri suçluyoruz? İnsanı yaradılışı gereği iyiyse ve özgür irade sahibiyse eğer, neden sorumlu şeytan insanların kötülüklerinden?

Zayıflıktan yani sadece insan oluşumuzdan mı? -Evet. Çünkü garip bir makine olan insan zayıf var oluşunu inkâr ediyor. Kendini ve başkalarını insan olduğu için mükemmel görmek için uğraşıyor. Kendisinin başarısız oluşlarına, yaptığı tüm pisliklere bir suç ortağı katıyor, denize düşüyor, can simidi yılan. Şeytan olaya dahil oluyor. Şeytan olaya müdahil değil. Şeytan sensin. Çünkü sen insan şeytanın da şeytan da sensin. Sen öldürdün, sen çaldın. Şeytanla yetinmedin sen. Dini de aç gözlülük ve kibirle donattın. Din uğruna savaştın ama açlar değil senin karnın doydu. Sen din uğruna öldürdün, öldürme diyen dinin uğruna. Gücü, iktidarı kendin var ettin. İktidar zalim doldu. Değişen iktidarların zulmetti birbirine. Bir kez demedi insandır.

Ey insan; Sen düşünmeyi, sormayı, 10 emiri, kendin

hariç herkesi, her şeyi unuttun, özgür irade, var oluşun, hayatın... Belki bir kez, sadece tek bir an sormalıydın: Neden, nasıl, ne için ya da ne uğruna... Ancak sormadın. Sormayacaksın da. Çünkü ilk soranlar tımarhaneleri doldurdu. İlk sormayanlara baş kaldıranlar idam sehpalarını, hiç sormayanlar nerde? Her yerde! Sormayı düşünmeyenler ceza evlerinde. Şeytanlar mı? Onlar görevde. Hala şeytan öldürtüyor. Şeytan çalıyor. İnsan her an insanlıktan çıkıyor. İnsanlık kan kaybediyor. Şeytanlar gittikçe devleşiyor. İnsan sormuyor. İnsan düşünmüyor. İnsan yaşıyor, inanıyor. Bütün eğitimleri verilmiş korumacı bir hayvan gibi itaat ediyor. İnsanlık kanıyor, hayvanlaşıyor.

Hayvanlaşan insan, şeytan değil. Son kez sesleniyor. Ey insan!

Her şeyin sorumlusu sensin. Benim. Şeytanın kendin. Hayvanlaşan da hayvanlaştıran da senin cinsin.

Şeytanın Savunması öfke, nefret, sorular insanlığa...

Bursa Barosu
DERGİSİ

DERGİMİZİN
ÖNCEKİ SAYILARINI
www.bursabarosu.org.tr
ADRESİNDEN
OKUYABİLİRSİNİZ!

Her kız çocuğu okusun,
Geleceğe
UMUT OLSUN!
Maddi olanakları kısıtlı
liseli kız öğrencilere
ücretsiz yurt imkânı!
Kır Çiçekleri
Okusun Diye...
ÇEK
Çağdaş Eğitim
Kooperatifi
GÜLER-OSMAN KÖSEOĞLU
ORTAÖĞRETİM
KIZ ÖĞRENCİ YURDU
0 530 667 24 10
www.cekkizogrenciyurdu.com